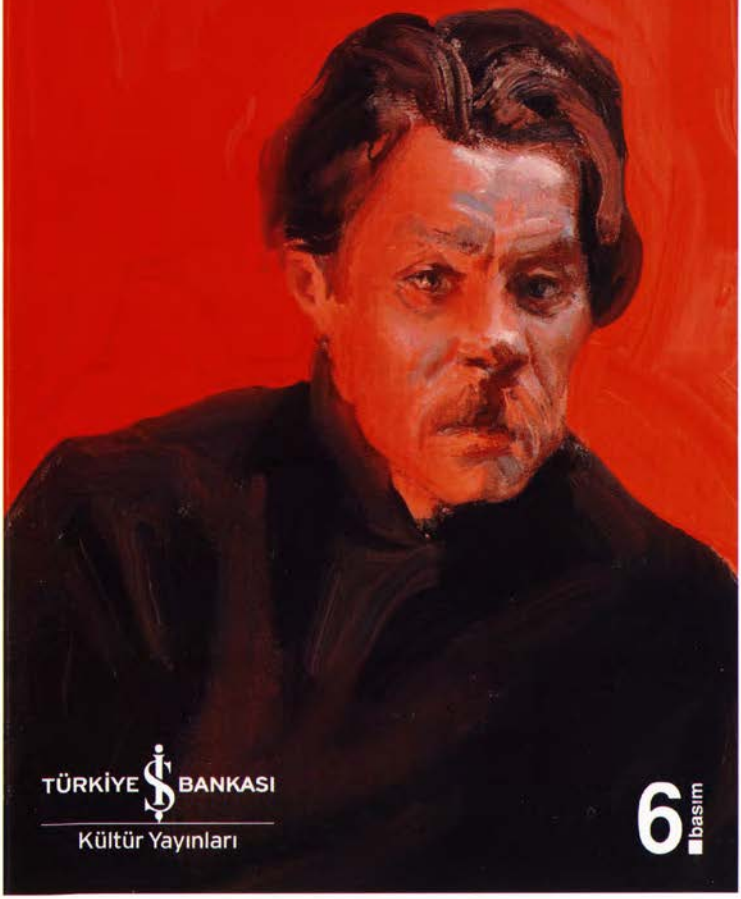
Modern Klasikler Dizisi -46

MAKSİM GORKİ

KÜÇÜK BURJUVALAR

Rusça aslından çeviren:
KORAY KARASULU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

6. basım

MAKSİM GORKİ
KÜÇÜK BURJUVALAR

ÖZGÜN ADI
МЕЩАНЕ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
1. BASIM KASIM 2014, İSTANBUL
6. BASIM ŞUBAT 2020, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-292-4

BASKI: AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. Sokak No:6/31 Bağcılar/İstanbul
Tel. (0212) 445 32 38 Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: KORAY KARASULU

İÜ Rus Dili ve Edebiyatı bölümü mezunudur. Rus edebiyatının kilometre taşları olan Puşkin, Dostoyevski, Tolstoy, Gogol, Gorki gibi yazarların önemli eserlerini Türkçeye çevirdi. Pek çok Rus klasiğinin redaktörlüğünü yaptı. Gogol'den yaptığı *Evlenme* ve *Müfettiş* çevirileri Devlet Tiyatroları, *Ayaktakımı Arasında* çevirisiyse İstanbul Şehir Tiyatroları tarafından sahnelendi. Dostoyevski'den yaptığı *Kumarbaz* çevirisiyle Dil Derneği 2014 Ömer Asım Aksoy Çeviri Ödülü'nü kazandı.

Modern
Klasikler
Dizisi -46

Maksim Gorki

Küçük Burjuvalar

Rusça aslından
çeviren: Koray Karasulu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

VASİLİY VASİLYEV BESSEMYONOV
(58 yaşında hali vakti yerinde bir küçük burjuva; bir boya atölyesinin şefi.)
AKULİNA İVANOVNA
(Karısı, 52 yaşında.)
PYOTR
(Eski bir öğrenci, 26 yaşında. Bessemyonov'un oğlu.)
TATYANA
(İlkokul öğretmeni, 28 yaşında. Bessemyonov'un kızı.)
NİL
(Bessemyonov'un evlatlığı, makinist. 27 yaşında.)
PERÇİHİN
(Bessemyonov'un uzaktan akrabası, ötücü kuş satıcısı. 50 yaşında.)
POLYA
(Perçihin'in kızı, evde gündelikçi, terzi, 21 yaşında.)
YELENA NİKOLAYEVNA KRİVTSOVA
(Bir gardiyanın dul eşi, Bessemyonov'larda bir dairede kiracı. 24 yaşında.)
TETEREV
(Koro şarkıcısı. Bessemyonov'ların pansiyoneri.)
ŞİŞKİN
(Öğrenci. Bessemyonov'ların pansiyoneri.)
TSVETAYEVA
(Öğretmen. Tatyana'nın arkadaşı, 25 yaşında.)

STEPANİDA
(Aşçı kadın.)
KÖYLÜ KADIN
BOYACI ÇOCUK
DOKTOR

Olaylar küçük bir taşra kasabasında geçer.

DEKOR

Varlıklı bir burjuva evinin odası. Odanın sağ köşesi odaya dik açı yaparak arka planı sınırlayan iki tahta perdeyle bölünmüştür; ön planda ise büyük odadan ahşap bir kemerle ayrılmış bir odacık daha vardır. Kemere gerilmiş tele renkli bir perde asılıdır. Büyük odanın arka duvarında evin diğer yarısına, mutfağın ve pansiyonerlerin odalarının bulunduğu kısma açılan bir kapı vardır. Kapının solunda kocaman, ağır bir kap kacak dolabı, köşede bir sandık, onun sağında da eski, mahfazalı bir saat vardır. Saatin ay biçimindeki büyük sarkacı camın ardında ağır ağır sallanmaktadır; oda her sessiz kaldığında saatin ruhsuz tik takları duyulur. Soldaki duvarda iki kapı: Biri ihtiyarların, diğeri de Pyotr'un odasına açılır. Kapıların arasında çini kaplı beyaz bir soba vardır. Sobanın yanında muşamba kaplı eski bir koltuk, onun önünde de yemek yenilip çay içilen büyük bir masa durur. Viyana taklidi ucuz sandalyeler neredeyse mide bulandırıcı bir titizlikle duvarın önüne dizilmiştir. Sahnenin en solunda ise içinde rengârenk kutucuklar, paskalya yumurtaları, bir çift bronz şamdan, çay kaşıkları ve sofra takımı, birkaç parça gümüş kadeh ve bardaklar bulunan camlı bir dolap vardır. Kemerin ardındaki odanın seyircilere karşı olan duvarında bir piyano ve nota sehpası, köşede de bir fıçıya ekilmiş devetabanı vardır. Sağdaki duvarda pervazlarında çiçekler bulunan iki pencere, pencerelerin önünde bir sedir ve onun yanında da küçük bir masa bulunmaktadır.

KÜÇÜK BURJUVALAR

I. Perde

(Akşamüzeri saat beş suları. Pencereden ağır ağır batan sonbahar güneşinin ışıkları görülür. Büyük oda neredeyse karanlıktır. Tatyana sedire yarı uzanmış kitap okumakta, Polya da masada dikiş dikmektedir.)

TATYANA

(Okur.)

"Ay yükselmişti. Böylesine küçük ve hüzünlü olmasına rağmen nasıl da aydınlatıyordu yeryüzünü gri-mavi tatlı ışığıyla..."

(Kitabı dizlerinin üzerine bırakır.)

Karanlık oldu.

POLYA

Lambayı yakayım mı?

TATYANA

Gerek yok! Yoruldum okumaktan...

POLYA

Ne de güzel yazılmış! Öyle yalın... öyle hüzünlü ki... sarıveriyor insanı...

(Kısa bir sessizlik.)

Çok merak ediyorum, sonu nasıl acaba? Evlenecekler mi, evlenmeyecekler mi?

TATYANA

(Sıkıntıyla.)

Önemli değil ki...

POLYA

Ben olsam böyle birini sevemezdim... İmkânı yok!

TATYANA

Neden?

POLYA

Sıkıcı biri. Sürekli sızlanıyor... kararsız da... Bir erkek hayatta ne yapacağını bilmeli.

TATYANA

(*Alçak sesle.*)

Ya Nil... O biliyor mu?

POLYA

(*Güvenle.*)

Biliyor!

TATYANA

Neyi?

POLYA

Ben... Bunu size onun gibi basitçe anlatamam... Yalnız şunu söyleyebilirim: Kötü insanlara... ahlaksızlara ve cimrilere tahammül edemiyor! Sevmiyor onları...

TATYANA

Kim kötü? Kim iyi?

POLYA

O bilir!

(*Tatyana susar, Polya'ya bakmaz. Polya gülümseyerek kitabı onun dizlerinden alır.*)

Çok iyi yazılmış! Kadın öyle tatlı, öyle açıksözlü, yalın ve içten ki! Bir kadının böyle tatlı anlatıldığını görünce kendini de daha iyi hissediyorsun...

TATYANA

Ne kadar saf... ne komiksin Polya! Bu hikâyenin tamamı sinirime dokunuyor! Böyle bir kız hiç olmadı! Çiftlik, ırmak ve ay hiç böyle değildi! Hepsi uydurma bunların. Yaşam kitaplarda asla gerçekte olduğu gibi tasvir edilmez... Bizim, senin yaşamın mesela...

POLYA

İlginç şeyler üzerine yazılır. Bizim yaşamımızda ilginç olan ne var ki?

TATYANA

(*Onu dinlemez, öfkeyle.*)

Bana, bu kitapları yazanlar beni hiç sevmeyen... benimle sürekli tartışan insanlar gibi gelir çoğu zaman. Sanki bana hep, "Bu senin düşündüğünden daha iyi, bu ise daha kötü," diyorlar...

POLYA

Bense bütün yazarların kesinlikle iyi insanlar olduğunu düşünürüm... Keşke bir yazar görseydim!

TATYANA

(*Kendi kendine konuşur gibi.*)

Kötü ve haşin olanı, benim gördüğüm gibi değil de, sanki özel bir şeymiş gibi... daha ciddi... trajik bir üslupla betimliyorlar. İyi şeyleri ise uyduruyorlar. Hiç kimse aşkını bunların yazdığı gibi açıklamaz! Oysa yaşam büsbütün de trajik değil... sessizce, tekdüze akıp gidiyor... büyük, bulanık bir ırmak gibi. Irmağın akışını seyrettiğinde gözlerin yorulur, sıkılırsın... aklın körelir, ırmağın neden aktığını bile düşünmek istemezsin.

POLYA

(*Düşünceli bir tavırla önüne bakarak.*)

Ah, yazarı bir görseydim! Siz okurken "Nasıl biri acaba?" diye düşünüyordum. Genç mi? Yaşlı mı? Esmer mi?..

TATYANA

Kim?

POLYA

İşte şu yazar...

TATYANA

Ölü...

POLYA

Ah... ne yazık! Çok olmuş mu öleli? Genç miydi?

TATYANA

Orta yaşlıymış. Çok içermiş...

POLYA

Zavallıcık...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Neden akıllı insanlar ayyaş olur? Örneğin şu sizin pansiyoner, şarkıcı olan... akıllı bir adam ama çok içiyor... Neden acaba?

TATYANA

Yaşam sıkıcı...

PYOTR

(*Odasından çıkar, uykuludur.*)

Amma da karanlık! Kim var orada?

POLYA

Ben... ve Tatyana Vasilyevna...

PYOTR

Neden ışığı yakmıyorsunuz?

POLYA

Gizli şeyler konuşuyoruz...

PYOTR

Odama ihtiyarların odasından kandil yağı kokusu geliyor... Herhalde bu yüzden olacak düşümde bir ırmakta yüzdüğümü gördüm, ama su katran gibi yoğun ve bulanıktı... Yüzmek çok zordu... ne yöne yüzeceğimi de bilmiyordum... kıyıyı da göremiyordum. Bir şeylerin enkazıyla karşılaşıyordum, ama onlara tutunmak istediğimde dağılıp un ufak oluyorlardı... çürük, küflüymüş gibi. Saçmalık...

(*Hafifçe ıslık çalarak odada gezinir.*)

Çay saati geldi herhalde...

POLYA

(*Işığı yakar.*)

Gidip hazırlayayım...

(*Çıkar.*)

PYOTR

Akşamları bizim ev sanki daha sıkıcı, daha bunaltıcı oluyor. Bu demode eşyaların hepsi büyüyüp daha ağır, daha iri oluyor, odada soluk alacak yer bırakmıyorlar.

(*Dolabın üzerinde parmaklarını tıkırdatır.*)

İşte bu dolap on sekiz yıldır aynı yerde duruyor... Bir de yaşam hızla ilerliyor derler... şu dolapsa bir gıdım bile kımıldamadı yerinden... Küçükken az toslamadım buna, şimdi de her nasılsa engel oluyor bana. Sersem şey... Dolap değil de bir sembol sanki... Şeytan alsın onu!

TATYANA

Amma sıkıntılısın Pyotr... Böyle yaşanmaz ki...

PYOTR

Nasıl yani?

TATYANA

Hiç dışarı çıktığın yok... Yalnızca her akşam yukarıya, Lena'ya gidiyorsun. Bu da ihtiyarları epey huzursuz ediyor...

(*Pyotr cevap vermez, ıslık çalarak dolaşır.*)

Biliyor musun çok yorulmaya başladım... Okulda gürültü ve karmaşa, burada ise sessizlik ve düzen yoruyor beni. Gerçi Lena geldiğinden bu yana ev daha neşeli oldu ama... Çok yoruluyorum! Tatile de daha çok var... Kasım... Aralık.

(*Saat altı kez vurur.*)

BESSEMYONOV

(*Kapıdan başını uzatır.*)

Ne ıslık çalıyorsun Kazaklar gibi! Faturayı hâlâ yazmadın galiba?

PYOTR

Yazdım, yazdım...

BESSEMYONOV

Zorla vakit ayırdın yani... Ah, ah!

(*Kaybolur.*)

TATYANA

Ne faturasıymış bu?

PYOTR

Tüccar Sizov'un ambarının çatısını boyama işinin on yedi ruble elli kapiklik faturası.

AKULİNA İVANOVNA

(*Elinde kandille girer.*)

Avluya yine yağmur suyu girmiş.

(*Dolaptan yemek takımlarını çıkarır ve masayı hazırlamaya başlar.*)

Nedense içerisi soğuk. O kadar ısıtıyoruz ama yine de soğuk. Eski ev tabii... cereyan yapıyor... hoh, hoh! Babanızın yine canı burnunda çocuklar... ağrısı varmış. O da yaşlandı... hep aksilik, keşmekeş... masraflar çok, bir sürü de dert...

TATYANA

(*Kardeşine.*)

Dün akşam Lena'da mıydın?

PYOTR

Evet...

TATYANA

Eğlendiniz mi?

PYOTR

Her zamanki gibiydi... çay içtik, şarkı söyledik... tartıştık...

TATYANA

Kim kiminle tartıştı?

PYOTR

Ben, Nil ve Şişkin'le...

TATYANA

Malum...

PYOTR

Evet. Nil yaşamın akışına hayranmış... Çok canımı sıkıyor doğrusu. Cesaret ve yaşam sevgisi vaazları verip duruyor... Çok Komik! Onu dinlerken, sanki kimsenin

tanımadığı, durup dururken ortaya çıkıp türlü ihsanlar yağdıran Amerikalı bir teyzesi varmış gibi hissediyor insan... Şişkin ise sütün yararları, tütünün zararları konulu bir nutuk attı... Ha bir de burjuva düşünce tarzım yüzünden beni suçladı.

TATYANA

Hep aynı şeyler...

PYOTR

Evet, hep aynı...

TATYANA

Lena'dan çok hoşlanıyorsun galiba?

PYOTR

Hiç de değil... sadece sevimli... neşeli...

AKULİNA İVANOVNA

Fırıldağın teki! Bomboş bir yaşam sürüyor! Tanrı'nın günü misafir çağırıyor, çaylar, toplantılar, danslar, şarkılar... ama kendine bir leğen bile almıyor! Tasla yıkanıp döşemeyi su içinde bırakıyor... Ev çürüyecek...

TATYANA

Ben de kulüpteydim dün akşam. Samimi bir akşamdı. Şehir idare meclisi üyesi ve bizim okulun kayyumu olan Samov var ya, ancak başıyla şöyle bir selam verdi bana... ya. Ama yargıç Romanov'un kapatması salona girince, gitti valinin karısıymış gibi elini öptü...

AKULİNA İVANOVNA

Ne utanmaz değil mi? Onurlu bir kızı koluna takmak, ona saygı göstermek, balo salonlarına, insan içine çıkarmak varken...

TATYANA

(*Kardeşine.*)

Yok, bir düşünsene! Bir öğretmen bu insanların gözünde boyalı, sefih bir kadından daha değersiz...

PYOTR

Aldırmaya değmez... bayağılık... Kendini daha üstün görmelisin. Hem kadın sefih ama o kadar da boyanmıyor...

AKULİNA İVANOVNA

Sen nereden biliyorsun? Yanaklarını mı yaladın? Kız kardeşine hakaret etmişler, bu da hakaret edeni tutuyor...

PYOTR

Anneciğim! Yapma ama...

TATYANA

Yok, annemin yanında konuşulmaz zaten...

(Kapının ardından ağır ağır yürüyen birinin ayak sesleri duyulur.)

AKULİNA İVANOVNA

Haydi haydi! Çemkirdiğiniz yeter... Pyotr dolanıp duracağına, git de semaveri getir, Stepanida sızlanıyor, güya çok ağırmış...

STEPANİDA

(Semaveri getirip masanın yanına yere bırakır, soluk soluğa doğrulup hanımına.)

İşte emrettiğiniz gibi, yalnız yine söylüyorum, bu mereti taşımaya gücüm yetmiyor, dizlerim kesiliyor...

AKULİNA İVANOVNA

Ne yani? Özel adam tutalım emredersen?

STEPANİDA

Nasıl isterseniz! Kilise şarkıcısı taşısın, o ne güne duruyor? Pyotr Vasilyiç, semaveri masaya koyuversenize, ay ay, dermanım kalmadı!

PYOTR

Eh, koyalım bakalım!

STEPANİDA

Sağ olun.

(Çıkar.)

AKULİNA İVANOVNA

Gerçekten de Petya, şarkıcıya söylesen de semaveri o taşısa, ha?

TATYANA

(Sıkıntıyla iç çeker.)

Ah Tanrım...

PYOTR

Su getirmesini, döşemeyi silmesini, boruları temizlemesini, çamaşır yıkamasını da söyleyeyim mi?

AKULİNA İVANOVNA

(*Kızgınlıkla elini sallayarak.*)

Ne boş konuşuyorsun? Bunların hepsinin bir düzeni var ve onsuz da yapılır... Semaver taşımaksa...

PYOTR

Anneciğim! Her akşam bu meşum sorunu, semaveri kim taşıyacak sorununu kaşıyorsunuz. İnanın bir kapıcı tutana kadar bu sorun çözümsüz kalacak...

AKULİNA İVANOVNA

Nereden çıktı bu kapıcı maskaralığı? Baban evini kendisi çekip çevirir...

PYOTR

Buna da cimrilik denir. Cimrilik de kötüdür, hem de bankada o kadar para...

AKULİNA İVANOVNA

Şşt! Sefil! Baban duyarsa, görürsün bankayı filan! Sen bankaya beş kuruş yatırdın mı hiç?

PYOTR

Bana bakın!

TATYANA

(*Ayağa fırlar.*)

Pyotr bari sen uzatma... Tahammül edemeyeceğim...

PYOTR

(*Ona yaklaşır.*)

Tamam, bağırma! Farkına varmadan bu tartışmalara kapılıveriyorsun işte...

AKULİNA İVANOVNA

Amma zırıldadınız! Annenin tek söz etmeye hakkı yok ya...

PYOTR

Her gün aynı şey... Bu çekişmeler yüzünden ruhum paslanıyor, kurumla kaplanıyor sanki...

AKULİNA İVANOVNA

(*Odaya doğru seslenir.*)

Bey! Gel de çayını iç...

PYOTR

Üniversiteden uzaklaştırılma cezam dolunca doğru Moskova'ya gideceğim ve buraya da önceden olduğu gibi bir haftalığına geleceğim, fazla değil. Üç yıllık üniversite yaşamından sonra evden, tüm bu cimrilikten, küçük burjuva kargaşasından gına geldi... Ailenin büyüsünden uzakta, yalnız yaşamak güzel şey!..

TATYANA

Benimse gidecek hiçbir yerim yok...

PYOTR

Yüksekokula gitmeni söylemiştim...

TATYANA

Ah, ne yapayım okulu? Yaşamak istiyorum ben, yaşamak, okumak değil... anlasana!

AKULİNA İVANOVNA

(*Semaverden demliği alırken elini yakar.*)

Ah, ağzına kadar da doldurmuşlar!

TATYANA

(*Kardeşine.*)

Yaşamın anlamı nedir bilmiyor, kavrayamıyorum bir türlü. Nasıl yaşamalıyım?

PYOTR

(*Düşünceli.*)

Eh, olabildiğince... ihtiyatlı yaşamalı insan...

BESSEMYONOV

(*Odasından çıkar ve çocuklarını süzerek masaya oturur.*)

Pansiyonerleri de çağırdınız mı?

AKULİNA İVANOVNA

Petya! Çağırıversene...

(*Pyotr çıkar. Tatyana masaya gider.*)

BESSEMYONOV

Yine mi kelle şeker aldınız? Kaç kere söyledim...

TATYANA

Hepsi bir değil mi babacığım?

BESSEMYONOV

Sana değil, annene söylüyorum. Senin için fark etmediğini biliyorum.

AKULİNA İVANOVNA

Topu topu yarım kilo aldım bey. Koca bir parça var ama kıracak vakit bulamadık... kızma!

BESSEMYONOV

Kızmıyorum... Kelle şeker ağır ve tatsız, kârlı da değil diyorum. Şekeri daima bütün almalı ve kendin öğütmelisin. Böylece artan küçük parçaları da yemekte kullanabilirsin. Hem şeker de hafif ve tatlı olur...

(*Kızma.*)

Sen niye yüzünü ekşitiyor, oflayıp pufluyorsun?

TATYANA

Hiç, bir şey yok... öylesine işte...

BESSEMYONOV

Hiçbir şey yokken böyle oflanıp puflanmaz. Babanı dinlemek zor geliyor galiba, ha? Kendi keyfimiz için değil, siz gençler için konuşuyoruz. Bizden geçti artık, yaşama sırası sizde. Ama insan size bakınca nasıl yaşamak istediğinizi bir türlü anlayamıyor. Niyetiniz ne? Bizim düzenimizden hoşlanmıyorsunuz, bunu görüp anlayabiliyoruz... Peki ya siz nasıl bir düzen düşündünüz? Sorun bu değil mi? Hah...

TATYANA

Babacığım! Bir düşünsenize, bana kaç kere söylediniz bunları?

BESSEMYONOV

Mezara girene kadar da söyleyeceğim! Çünkü yaşamımın düzeni bozuldu. Huzurumu kaçırdınız... Sizi okut-

makla iyi bir iş yapmadım... Bak işte Pyotr'u okuldan kovdular, sen de kız kuruları gibi evde oturuyorsun...

TATYANA

Ben çalışıyorum... ben...

BESSEMYONOV

Duydum. Ama kime yararı var bu işin? Yirmi beş ruble sen dahil, kimseye gerekli değil. Evlen, doğru düzgün yaşa, sana her ay elli ruble vereyim...

AKULİNA İVANOVNA

(Kocası kızıyla konuşurken sandalyesinde kımıldanıp durmuş, birkaç kez de bir şeyler söylemeye yeltenmiştir; sonunda tatlılıkla sorar.)

Bey! Vatruşka...* ister misin? Öğle yemeğinden kalmıştı da... Ha?

BESSEMYONOV

(Başını ona çevirerek önce sertçe bakar, sonra bıyık altından gülümseyerek.)

Eh getir bakalım vatruşkaları, getir... he, he!

(Akulina İvanovna dolaba koşar, Bessemyonov kızına dönüp konuşmasını sürdürür.)

Bak annene, yavrularını köpekten koruyan anne ördek gibi sizi kolluyor benden... Ha bire telaşlanıp korkuyor, sanki dediklerim sizi yaralayacak... Hah işte kuşbaz geldi! Nihayet ortaya çıktın işe yaramaz herif!

PERÇİHİN

(Kapıda görünür, ardından da sessizce Polya girer.)

Esenlikler dilerim bu eve, ak saçlı efendisine, güzel ev sahibesine, nazik çocuklarına, asırlar boyunca!..

BESSEMYONOV

Yine mi içtin?

PERÇİHİN

Kederden!

BESSEMYONOV

Neyin kederinden?

---

* Üstü peynirli bir tür çörek. (ç.n.)

PERÇİHİN

(*Selam vererek anlatır.*)

İspinozumu sattım bugün... üç yıldır benimleydi, Tirol kuşları gibi şakırdı, ama sattım! Bu yüzden de kendimi aşağılık hissettim ve duygulandım. Acıdım kuşa, alışmıştım, seviyordum onu...

(*Polya başını sallayıp gülümseyerek babasına bakar.*)

BESSEMYONOV

Ne diye sattın o zaman?

PERÇİHİN

(*Sandalyelerin arkalıklarına tutunarak masanın çevresinde dolanır.*)

İyi para verdiler.

AKULİNA İVANOVNA

Para senin neyine? Nasılsa boş yere harcayacaksın...

PERÇİHİN

(*Oturur.*)

Haklısın anacığım! Parayı hiç elimde tutamıyorum... Doğru!

BESSEMYONOV

Yani satmak için bir nedenin yoktu...

PERÇİHİN

Vardı. Gözleri görmez olmuştu... Yakında da ölecekti...

BESSEMYONOV

(*Gülümseyerek.*)

Eh, çok da aptal sayılmazsın...

PERÇİHİN

Zeki olduğumdan mı yaptım bunu sanki? Hayır, aşağılık karakterim yüzünden...

(*Pyotr ve Teterev girerler.*)

TATYANA

Nil nerede?

PYOTR

Şişkin'le beraber provaya gittiler.

BESSEMYONOV

Nerede oynayacaklarmış?

PYOTR

Manejde. Askerlere oynayacaklarmış.

PERÇİHİN

(Teterev'e.)

Saygılar Tanrı'nın kutsal düdüğü! Baştankara avına gidelim mi seninle?

TETEREV

Olabilir. Ne zaman?

PERÇİHİN

Yarın mesela...

TETEREV

Gelemem. Cenaze töreni var.

PERÇİHİN

Öğleye kadar mı?

TETEREV

Peki. Gideriz. Akulina İvanovna! Öğleden bir şeyler kalmadı mı? Lapa veya onun gibi bir şey?

AKULİNA İVANOVNA

Var azizim. Polya getirsene şuradan...

(Polya çıkar.)

TETEREV

Çok sağ olun. Biliyorsunuz bugün düğün ve cenaze törenleri yüzünden öğle yemeğine gelemedim...

AKULİNA İVANOVNA

Biliyorum, biliyorum...

(Pyotr bir bardak çay alarak babasının meraklı, Teterev'in düşmanca bakışları eşliğinde kemerin ardındaki odaya geçer. Herkes birkaç saniye sessizce yiyip içer.)

BESSEMYONOV

Bu ay işlerin iyi Terentiy Hrisanfoviç. Hemen her gün bir cenaze var neredeyse.

TETEREV

Çarkı döndürüyoruz işte.

BESSEMYONOV

Sık sık da düğün yapılıyor...

TETEREV

Hem de isteyerek evleniyorlar...

BESSEMYONOV

Para biriktir, sen de evlen.

TETEREV

İstemiyorum...

(*Tatyana kardeşinin yanına gider ve aralarında alçak sesle konuşmaya başlarlar.*)

PERÇİHİN

Sakın evlenme! Evlilik bizim gibi garip insanlara göre değil birader. Şakrakkuşu avlamaya gidelim daha iyi...

TETEREV

Olur...

PERÇİHİN

Şakrakkuşu avlamak nefis bir iştir. İlk kar yağdığında toprak, paskalya cüppesini giymiş papaz gibi görünür... her yer tertemiz, pırıl pırıldır, etrafta tatlı bir sessizlik vardır. Hele de güneşli bir günse, ruhun sevinçten şarkı söyler! Ağaçlarda hâlâ altın sarısı sonbahar yaprakları vardır, dallar ise gümüş gibi pırıl pırıl, yumuşacık kar taneleri ile örtülüdür. İşte bu olağanüstü güzelliğin ortasında birden kanat sesleri duyulur! Ansızın açık gökyüzü kırmızı kuş sürüleriyle dolar cik, cik, cik! Tıpkı gelinciklerin çiçeklenmesi gibi. Bu semiz kuşcağızlar generaller gibi vakurdur. Mırıldanıp guruldayarak dolaşırlarken insanın yüreği dolup taşar! Sen de karları eşeleyen şakrakkuşlarına dönüşüverirsin... Ah!..

BESSEMYONOV

Şakrakkuşu budaladır.

PERÇİHİN

Ben de budalayım...

TETEREV

İyi söyledin...

AKULİNA İVANOVNA

(*Perçihin'e.*)

Aynı çocuk gibisin...

PERÇİHİN

Kuş yakalamayı seviyorum! Dünyada ötücü kuşlardan iyi bir şey var mı?

BESSEMYONOV

Bu hayvancıkları yakalamak günahtır, biliyor musun?

PERÇİHİN

Biliyorum. Ama ya seviyorsam bu işi? Bundan başka bir iş yapamıyorum ki. Hem bir işin içinde sevgi varsa kutsaldır sanırım...

BESSEMYONOV

Her iş mi?

PERÇİHİN

Her iş!

BESSEMYONOV

Peki ya birisi başkasının malını cebe atmayı seviyorsa?

PERÇİHİN

Bu iş değil, hırsızlık olur.

BESSEMYONOV

Hım... Öyle olsun bakalım...

AKULİNA İVANOVNA

(*Esner.*)

Ah... ah! Nedense sıkıldım... akşamları hep sıkıcı oluyor... Keşke gitarını getirip çalsaydın Terentiy Hrisanfoviç...

TETEREV

(*Sakin bir sesle.*)

Saygıdeğer Akulina İvanovna, odayı kiralarken sizi eğlendirme işini de üzerime aldığımı sanmıyorum...

AKULİNA İVANOVNA

(*Anlamaz.*)

Ne dedin?

TETEREV

Gayet açıktı.

BESSEMYONOV

(*Şaşkınlık ve kırgınlıkla.*)

Beni hayrete düşürüyorsun Terentiy Hrisanfoviç. Sen... tabirimi mazur gör lütfen, neredeyse berbat... işe yaramaz bir adamsın, ama tam bir ağa gururuna sahipsin. Nereden geliyorsa bu gurur?

TETEREV

Doğuştan...

BESSEMYONOV

Lütfedip söyler misin peki neden gururlandığını?

AKULİNA İVANOVNA

Laf olsun diye herkesle alay ediyor. Gururun zerresi bile olabilir mi onda?

TATYANA

Anne!

AKULİNA İVANOVNA

(*Sıçrar.*)

Ha? Ne var?

(*Tatyana sitemle başını sallar.*)

Yine ne söyledim? Peki susuyorum... Tanrı iyiliğinizi versin!

BESSEMYONOV

(*Kırgın.*)

Düşüncelerini kendine sakla hanım! Okumuş insanların arasındayız. Her şeyi bilim ve mantık açısından yargılayabiliyorlar. Bizse yaşlı, budala insanlarız...

AKULİNA İVANOVNA

(*Uysalca.*)

Daha neler! Elbette... çok biliyorlar ama...

PERÇİHİN

Doğru söyledin kardeş. Şakasına da olsa doğru...

BESSEMYONOV

Şaka yapmıyorum...

PERÇİHİN

Dur hele. İhtiyar milleti gerçekten de budaladır...

BESSEMYONOV

Özellikle de sana bakarsak...

PERÇİHİN

Beni sayma. Hatta diyorum ki yaşlılar olmasaydı, budalalar da olmazdı... Yaşlı insan, alevden çok duman çıkaran nemli bir ağacın yanması gibi düşünür...

TETEREV

(*Sırıtarak.*)

Katılıyorum...

(*Polya şefkatle babasına bakıp omzunu okşar.*)

BESSEMYONOV

(*Suratını asarak.*)

Öyle, öyle! Eh daha at bakalım...

(*Pyotr ve Tatyana konuşmalarına ara verip gülümseyerek Perçihin'e bakarlar.*)

PERÇİHİN

(*Coşkuyla sallanır.*)

Yaşlıların başlıca işi inattır! Yaşlı adam hatasını görür, hiçbir şey anlamadığını hisseder, ama bunu itiraf edemez. Gururdan! Belki kırk tane pantolon eskitmiştir, ama sorsan yaşamı boyunca aynı pantolonu giydiğini söyler; birden zihni de bulanmıştır işte! Nasıl olur? Ne kahredici! Sonra da aynı şeyi tekrarlayıp durur: Ben haklıyım, çünkü yaşlıyım. Nerdee? Zekâsı yavaşlamıştır artık... gençlerinkiyse hızlı ve kıvraktır...

BESSEMYONOV

(*Sertçe.*)

İyi uyduruyorsun doğrusu... Söyle bakalım: Budalaysak bize akıl öğretilmesi gerekmez mi?

PERÇİHİN

Neden? Taşa atan, boşa atar...

BESSEMYONOV

Dur, sözümü kesme! Senden yaşlıyım. Soruyorum sana. Neden o kıvrak zekâlılar biz yaşlılardan kaçıyor, bir köşeye çekilip alayla bize bakıyor, bizimle neden konuşmak bile istemiyorlar? Düşün bunu... ben de düşüneceğim ama tek başıma; çünkü bu topluluk için fazla budalayım...

(*Gürültüyle sandalyesini çeker, odasının kapısında duraksar.*)

Çocuklarımsa eğitimlidir...

(*Kısa bir sessizlik olur.*)

PERÇİHİN

(*Pyotr ve Tatyana'ya.*)

Yavrularım! Niye ihtiyarı kırıyorsunuz?

POLYA

(*Gülümseyerek.*)

İyi de sen kırdın onu...

PERÇİHİN

Ben mi? Yaşamım boyunca kimseyi incitmedim ben...

AKULİNA İVANOVNA

Eh, kardeşler! Hiç iyi değiliz... Ne diye incittiniz ihtiyarı? Herkes kibirli, hırçın... o ise yaşlı bir adam, huzur gerek ona... saygı duymak gerek. Ne de olsa babadır... gideyim de bir bakayım. Pelageya bulaşığı yıkayıverirsin...

TATYANA

(*Masaya yaklaşır.*)

İyi de babam bize niye kızdı ki?

AKULİNA İVANOVNA

(*Kapıda.*)

Ondan hep uzak durduğun için... akıllım!

(*Polya bulaşıkları yıkamaya başlar. Teterev de dirseklerini masaya dayayıp gözlerini ona diker.*

Perçihin, Pyotr'un yanına gidip masaya oturur. Tatyana ağır ağır odasına gider.)

POLYA

(*Teterev'e.*)

Niye öyle bakıyorsunuz bana?

TETEREV

Hiç, öylesine...

PERÇİHİN

Ne düşünüyorsun Petya?

PYOTR

Nereye gitmeli...

PERÇİHİN

Çoktandır sana sormak istediğim bir şey vardı, söylesene yahu nedir şu kanalizasyon denen şey?

PYOTR

Ne yapacaksın ki? Bunu sana anlatmak uzun ve sıkıcı olur...

PERÇİHİN

Biliyorsun ama değil mi?

PYOTR

Biliyorum.

PERÇİHİN

(*Şüpheyle Pyotr'un yüzüne bakarak.*)

Hımm...

POLYA

Nil Vasilyeviç de ne zamandır yok...

TETEREV

Ne güzel gözleriniz var...

POLYA

Bunu dün de söylemiştiniz...

TETEREV

Yarın da söyleyeceğim...

POLYA

Neden?

TETEREV

Bilmiyorum... Herhalde size âşık olduğumu düşünüyorsunuzdur?

POLYA

Tanrım! Hiçbir şey düşünmüyorum!

TETEREV

Hiçbir şey mi? Yazık! Düşünmelisiniz...

POLYA

Evet ama neyi?

TETEREV

Mesela neden size yaklaştığımı. Düşünün ve söyleyin bana...

POLYA

Ne garip adamsınız!

TETEREV

Biliyorum, siz de bunu söylemiştiniz bana. Bakın tekrar ediyorum gidin buradan! Bu evde bulunmak zarar veriyor size... gidin!

PYOTR

Aşkınızı mı ilan ediyorsunuz? Çıkmam gerekir mi?

TETEREV

Hayır rahatsız olmayın! Sizi canlıdan saymıyorum...

PYOTR

Aman ne nükte...

POLYA

(Teterev'e.)

Ne kavgacısınız!

(Teterev başını çevirir ve Pyotr ile Perçihin'in konuşmalarına kulak verir.)

TATYANA

(Bir şala bürünmüş olarak odasından çıkar, piyanonun başına oturup bir şey arar gibi notaları inceler.)

Nil gelmedi mi daha?

POLYA

Hayır.

PERÇİHİN

Can sıkıcı... Ha, baksana Petya, geçenlerde gazetede okumuştum, İngiltere'de uçan gemi üretmişler. Sıradan bir gemi gibiymiş, ama sen oturup düğmeye basınca fiyuv! Birden kuş gibi kendi kendine havalanıp, insanı bulutların üzerinde bilinmeyen bir yere götürüyormuş... bir sürü İngiliz bu yüzden ortadan kayboluyormuş. Doğru mu bu Petya?

PYOTR

Saçmalık!

PERÇİHİN

Ama gazetede yayımlamışlar...

PYOTR

Az mı martaval yayımlıyorlar?

PERÇİHİN

Çok mu?

(*Tatyana hafifçe, hüzünlü bir şeyler çalar.*)

PYOTR

(*Sıkkın.*)

Elbette çok!

PERÇİHİN

Kızma yahu! Niye siz gençler bizlere, zavallı ihtiyarlara hep tepeden bakarsınız? Konuşmak dahi istemezsiniz? Hiç hoş değil!

PYOTR

Ee, sonra?

PERÇİHİN

Sonrası, gitmem gerektiğini görüyorum. Canım sıkıldı. Polya eve gelecek misin?

POLYA

Geliyorum, yalnız şurayı toparlayayım...

(*Teterev'in bakışları eşliğinde odadan çıkar.*)

PERÇİHİN

Her neyse... Seninle nasıl iskete avladığımızı unutmuşsun Petya. O zamanlar beni severdin...

PYOTR

Ben şimdi de...

PERÇİHİN

Görüyor, hissediyorum şimdi nasıl olduğunu!

PYOTR

O zamanlar akide şekerini ve kurabiyeyi de severdim ama şimdi ağzıma bile koymuyorum...

PERÇİHİN

Anlıyorum... Terentiy Amca! Bira içmeye gidelim mi?

TETEREV

Hiç canım istemiyor...

PERÇİHİN

Eh, yalnız giderim o zaman. Meyhane neşeli, mütevazı. Sizdeyse insan sıkıntıdan patlıyor, iltifat etmiyorum ha. Hiçbir şey yapmıyorsunuz... hiçbir şeye isteğiniz yok... Kâğıt oynayalım mı peki? Sizin desteyle ha? Dörtlüyüz işte...

(Teterev Perçihin'e bakarak gülümser.)

İstemiyor musunuz? Siz bilirsiniz... öyle olsun!

(Teterev'e yaklaşarak kendi boğazına bir fiske atar.)

Gidelim mi?

TETEREV

Hayır.

(Perçihin umutsuzca elini sallayarak çıkar. Birkaç saniye sessizlik olur. Tatyana'nın hafifçe çaldığı notalar net bir şekilde duyulur. Pyotr sedire uzanarak melodiye ıslıkla eşlik eder. Teterev masadan kalkıp odada dolaşmaya başlar. Antre kapısının ardından semaver borusu veya kova gibi demirden bir şeyin gürültüyle düştüğü duyulur. Stepanida'nın sesi işitilir: "Nereye gitti kahrolasıca!")

TATYANA

Nil de epeydir yok...

PYOTR

Kimse gelmiyor ki...

TATYANA

Yelena'yı mı bekliyorsun?

PYOTR

Kimi olursa...

TETEREV

Size kimse gelmez...

TATYANA

Hep karamsarsınız...

TETEREV

Kimse gelmez çünkü sizden alınacak bir şey yok...

PYOTR

Böyle buyurdu Rahip Terentiy...

TETEREV

(*Israrlı.*)

Dikkat ettiyseniz şu ayyaş, ihtiyar kuşbazın ne kadar canlı, coşkulu bir ruhu var, onun yanında siz ikiniz daha yaşamın başındayken yarı ölü gibi durmuyor musunuz?

PYOTR

Ya siz? Kendiniz için ne düşünüyorsunuz?

TATYANA

(*Sandalyeden kalkarak.*)

Beyler kesin artık! Kapatın bu konuyu! Bunu tartışmıştınız...

PYOTR

Tarzınız hoşuma gidiyor Terentiy Hrisanfoviç. Rolünüzü de beğeniyorum, hepimizin yargıcı rolünü... Ama neden bu rolü oynadığınızı merak ediyorum doğrusu... Bize cenaze ilahisi okur gibi konuşuyorsunuz hep...

TETEREV

Cenaze ilahisi böyle olmaz...

PYOTR

Fark etmez. Bizi sevmediğinizi söylemeye çalışıyorum...

TETEREV

Hem de hiç...

PYOTR

Açıksözlülüğünüze teşekkür ederim.

(*Polya girer.*)

TETEREV

Yemeğe buyurun.

POLYA

Ne ikram ediyorsunuz?

TATYANA

Küstahlık...

TETEREV

Gerçek...

POLYA

Tiyatroya gitmek istiyorum. Kim benimle gelmek ister?

TETEREV

Ben...

PYOTR

Bugün ne var?

POLYA

"İkinci Gençlik..." Gidelim mi Tatyana Vasilyevna?

TATYANA

Hayır... Bu sezon tiyatroya gideceğimi sanmıyorum. Bıktım. Bütün o silah sesli, çığlıklı, hıçkırıklı dramlar sinirime dokunuyor.

(*Teterev parmaklarını piyanonun tuşlarında gezdirir ve odaya ağır, kederli sesler yayılır.*)

Bunların hepsi uydurma. Yaşam insanları gürültüsüz, çığlıksız, gözyaşları olmadan, sezdirmeden de yıkabiliyor...

PYOTR

(*Somurtarak.*)

Acılı aşk dramları oynuyorlar, ama hiç kimse bu dram-

larda "istiyorum" ve "gerekli" arasındaki bocalamanın insan ruhunu paramparça ettiğini görmüyor...

(*Teterev gülümseyerek bas tuşlara vurmayı sürdürür.*)

POLYA

(*Utangaç bir gülümsemeyle.*)

Ama ben tiyatrodan hoşlanıyorum... müthiş bir şey! Örneğin şu *Don César de Bazan*, İspanyol soylusu... harika! Gerçek bir kahraman...

TETEREV

Ona benziyor muyum?

POLYA

Ah, siz de! Kesinlikle hayır!

TETEREV

(*Gülümser.*)

Tüh... yazık!

TATYANA

Bir aktör sahnede aşkını ilan etmeye başlayınca deliriyorum... Çünkü bu mümkün değil, olamaz!..

POLYA

İyi, ben gidiyorum... Geliyor musunuz Terentiy Hrisanfoviç?

TETEREV

(*Çalmayı bırakır.*)

Hayır. Bende şu İspanyol soylusunun hiçbir özelliğini bulamıyorsanız gelmiyorum.

(*Polya gülerek çıkar.*)

PYOTR

Ona ne İspanyol soylusundan?

TETEREV

Onda sağlıklı bir adam görüyor...

TATYANA

Kostümü de güzel.

TETEREV

Hem de neşeli bir adam... Daima eğlenceli, sevimli... Neşeli insanlar arasından pek alçak çıkmaz...

PYOTR

Bu bakış açısına göre siz dünyanın en bayağı adamı olmalısınız...

TETEREV

(*Piyanodan yine ağır, hüzünlü sesler çıkarmaya başlar.*)

Doğrusu ben ayyaşın biriyim, daha fazlası değil. Neden Rusya'da çok ayyaş vardır biliyor musunuz? Çünkü ayyaşlık rahatlıktır. Hem de ayyaşlarımızı severiz biz. Yenilikçi, cesur insanlardan nefret ederiz, ama ayyaşları severiz. Çünkü önemsiz, basit şeyleri sevmek, büyük ve daha güzel şeyleri sevmekten kolaydır daima...

PYOTR

(*Odada dolaşarak.*)

Rusya'da... Rusyamızda... Ne korkunç bir deyiş! Acaba Rusya bizim mi? Benim mi? Sizin mi? Hem ne demek biz? Biz kimiz?

TETEREV

(*Şarkı söyler gibi.*)

Biz özgür kuşlarız...*

TATYANA

Terentiy Hrisanfoviç! Lütfen kesin çalmayı... cenaze törenini andırıyor!

TETEREV

(*Devam eder.*)

Ruh halime eşlik ediyorum.

(*Tatyana sıkıntıyla odadan çıkıp antreye geçer.*)

PYOTR

(*Dalgın.*)

Neyse... gerçekten de kesin şunu, sinir bozuyor... Düşünüyorum da, bir Fransız veya İngiliz "Fransa!", "İngiltere!" dediğinde bu kelimeler onun için gerçekten de maddi bir varlığı temsil ediyor... Onlar için anlamı var...

---

* Puşkin'in *Tutsak* şiirinden. (ç.n.)

Bense "Rusya" diyorum ve bu kelimenin benim için basit bir tını olduğunu hissediyorum. Ve bu kelimeye anlaşılabilir herhangi bir öz katmam da imkânsız.

(*Kısa bir sessizlik olur. Teterev çalmayı sürdürür.*)

Alışkanlıkla söyleyiverdiğin, artlarında ne gizli diye düşünmediğin sürüyle kelime var. Yaşam... Yaşamım... Neyle dolduracağım bu iki kelimeyi?

(*Susarak dolaşmaya devam eder. Teterev konuşmadan tuşlara vurarak, odayı tellerin inleyen sesleriyle doldurur ve yüzünde buz gibi donuk bir gülümsemeyle Pyotr'u izler.*)

Hangi şeytana uyup da bu aptalca heyecanlara kapıldım! Okumaya üniversiteye gittim, okudum da... Rica ederim kesin çalmayı! Herhangi bir ideolojinin Roma hukuku öğrenmemi engelleyebileceğini bilemezdim... hayır! Elimi vicdanıma koyarak söylüyorum hayır, hissetmedim bile! Tek bir rejim tanıyordum, o da arkadaşlıktı... ondan da vazgeçtim. İşte yaşamımın iki yılı heba oldu... evet! Şiddet bu! Bana uygulanan şiddettir, öyle değil mi? Okulu bitirip hukukçu olacağımı, çalışacağımı, okuyup araştıracağımı... yaşayacağımı düşünmüştüm!

TETEREV

(*Alçak sesle, alaylı.*)

Ana babaya övünç kaynağı, kiliseye ve vatana yararlı yurttaş ve toplumun uysal kölesi rollerinde...

PYOTR

Toplum mu? İşte en nefret ettiğim şey! İnsandan taleplerini sürekli artırır, ama olağan, engelsiz gelişme imkânı vermez ona... Arkadaşlarımın yüzlerinde "İnsan her şeyden önce yurttaş olmalı!" diye haykırıyor bana toplum. Ben de yurttaş oldum işte... Şeytan alsın onları... İstemiyorum, zorunlu değilim toplumun isteklerine boyun eğmeye! Ben bireyim! Özgür bir birey... Laf dinlesenize! Kesin şu kahrolası zırıltıyı artık...

TETEREV

Size eşlik ediyorum işte bay küçük burjuva, sabık yurttaş... Yarım saat oldu mu sahi?

(*Kemerin ardından gürültüler gelir.*)

PYOTR

(*Öfkeyle.*)

Siz... alay etmeyin!

(*Teterev, Pyotr'a küstahça bakıp çalmayı sürdürür. Nil, Yelena, Şişkin, Tsvetayeva ve onların ardından Tatyana girer.*)

YELENA

Bu cenaze marşı da nesi? Merhaba korkunç hortlak! Merhaba yarı-avukat! Ne yapıyorsunuz burada?

PYOTR

(*Somurtur.*)

Budalalık...

TETEREV

Bir adamın zamansız sönmüş heyecanını uyandırmaya çalışıyorum...

NİL

(*Teterev'e.*)

Baksana, senden bir ricam var!

(*Kulağına bir şeyler fısıldar, Teterev de başını sallar.*)

TSVETAYEVA

Ah Tanrım! Ne provaydı ama!

YELENA

Ah avukat! Teğmen Bıkov ne müthiş iltifatlara boğdu beni bilsen.

ŞİŞKİN

Bıkov öküzün biri...

PYOTR

Size kimin, nasıl kur yaptığı neden beni ilgilendirsin?

YELENA

Ay, pek havanızda değilsiniz galiba?

TSVETAYEVA

Pyotr Vasilyeviç hiç havasında değildir ki.

ŞİŞKİN

Bu onun karakteri.

YELENA

Tanyoçka! Siz de eylül akşamları gibi hüzünlüsünüz hep, değil mi?

TATYANA

Evet, her zaman...

YELENA

Bense müthiş neşeliyim! Söyleyin baylar, neden hep neşeliyim?

NİL

Sorunuzu cevaplamayı reddediyorum, çünkü ben de her zaman neşeliyimdir.

TSVETAYEVA

Ben de!

ŞİŞKİN

Ben her zaman değilse de...

TATYANA

Devamlı...

YELENA

Tanyoçka! Nükte mi yaptın! Aferin sana! Hey hortlak! Cevap verin bana, neden neşeliyim?

TETEREV

Havailiğin vücut bulmuş hali olduğunuz için!

YELENA

Na.. nasıl? Peki o zaman! Bana aşkınızı itiraf ederken bu sözlerinizi hatırlayacağım!

NİL

Bir şeyler yesem fena olmaz... Birazdan nöbete gideceğim...

TSVETAYEVA

Bütün gece mi? Zavallıcık!

NİL

Tam yirmi dört saat... Mutfağa gidip Stepanida'yı bir selamlayayım.

TATYANA

Ben söyleyeyim ona...

(*Nil'le beraber çıkar.*)

TETEREV

(*Yelena'ya.*)

Eh... affedersiniz ama size âşık mı olmalıydım?

YELENA

Evet, kaba adam! Evet karanlık canavar! Evet! Evet!

TETEREV

(*Gerileyerek.*)

Suçumu itiraf ediyorum öyleyse... Pek zor da değil benim için... Bir keresinde iki genç kıza ve evli bir kadına aynı anda âşık olmuştum...

YELENA

(*Üzerine yürümeyi sürdürür.*)

Ee, ne oldu sonra?

TETEREV

Hiçbir şey...

YELENA

(*Göz ucuyla Pyotr'u göstererek.*)

Aranızda ne geçti?

(*Teterev gülümser. Alçak sesle konuşmaya başlarlar.*)

ŞİŞKİN

(*Pyotr'a.*)

Baksana birader, üç gün içinde ödemek şartıyla bir ruble borç verir misin bana? Pabuçlarım patladı, anlarsın ya...

PYOTR

Al bakalım... yedi etti.

ŞİŞKİN

Biliyorum...

TSVETAYEVA

Pyotr Vasilyeviç, siz niye katılmıyorsunuz temsillere?

PYOTR

Rol yapmayı beceremem...

ŞİŞKİN

Biz becerebiliyor muyuz sanki?

TSVETAYEVA

Hiç değilse provaya gelin. Askerler çok ilginç! Şirkov diye biri var, öyle komik ki! Saf, sevimli... çok tatlı utangaç bir gülümsemesi var... ama hiçbir şey anlamıyor.

PYOTR

(*Yan gözle Yelena'nın ardından bakar.*)

Anlayışım biraz kıttır bilirsiniz; hiçbir şey anlamayan insanlar nasıl ilginç olabilir ki?

ŞİŞKİN

Üstelik bir tek Şirkov değil...

PYOTR

Bütün bölük aynıdır sanırım...

TSVETAYEVA

Nasıl böyle konuşabiliyorsunuz? Sizdeki bu şeyi hiç anlamıyorum. Aristokrasi mi?

TETEREV

(*Aniden yüksek sesle.*)

Ben acımam...

YELENA

Şşt...

PYOTR

Bildiğiniz gibi ben bir küçük burjuvayım...

ŞİŞKİN

Bu yüzden sıradan insanlara karşı davranışın daha anlaşılmaz...

TETEREV

Bana hiç kimse acımadı...

YELENA

(*Alçak sesle.*)

Ama kötülüğü iyilikle karşılamak gerektiğini bilmiyor musunuz?

TETEREV

Ne büyük ne de küçük bir şeyim var...

YELENA

Ah, susun!..

PYOTR

(*Yelena ile Teterev'in konuşmasını dinler.*)

Bu sıradan insanlara sempati duyuyormuş gibi yapmanızın benim için bir anlamı yok...

TSVETAYEVA

Oynamıyoruz, paylaşabileceğimiz her şeyi paylaşıyoruz onlarla...

ŞİŞKİN

Bu kadar da değil... Aralarında bulunmak hoşumuza gidiyor... Öylesine doğallar ki, aralarındayken ormandaymış gibi rahat nefes alıyorsun... Bizim gibi ukalaların rahat bir soluk alması da hiç fena olmaz hani...

PYOTR

(*Öfkesini güçlükle zapt ederek.*)

Yani kısacası hayallerle yaşamaya bayılıyorsunuz. Askerlere de birtakım gizli niyetlerle yaklaşıyorsunuz... Gerçeği böyle söylediğim için bağışlayın ama gerçekten komiksiniz! Askerler arasında rahat nefes almak, bağışlayın ama bu...

TSVETAYEVA

Yalnız askerler değil ki! Biliyorsunuz, temsilleri depoda düzenliyoruz...

PYOTR

Hepsi bir. Demek istediğim şu, ulvi bir amaç yüklemeye çalıştığınız tüm bu faaliyetler, bu telaş ve koşuşturma sizi aldatıyor. Bireylerin gelişimine faydanız olacağına

inanmışsınız bir kere... İşte bu da kendini kandırmadır. Yarın öbür gün bir subay veya ustabaşı gelip sizin bireyin yüzüne bir tokat patlatır ve onda uyandırmayı başardığınız her şeyi kafasından kovar... uyandırabilmişseniz tabii...

TSVETAYEVA

Bunları duymak çok aşağılayıcı!

ŞİŞKİN

(*Suratını asar.*)

Her neyse... kötü sözler... hoş, bunları sizden ilk kez duymuyorum, ama giderek canımı sıkıyorlar. Günün birinde seninle fena bozuşacağız Pyotr!

PYOTR

(*Uyuşuk ve soğuk bir sesle.*)

Çok korktum! Ama can atıyorum bu görüşmeye...

YELENA

(*Bir çığlık atar.*)

Neden hep böyle davranıyorsunuz? Tanrım! Neden kötü anılmak istiyor ki?

PYOTR

İlginç olmak için sanırım...

TSVETAYEVA

Elbette! İlginç olmak için! Bütün erkekler kadınların önünde ilgi çekmeye çalışır. Biri kötümser görünür, diğeri Mephisto rolü oynar... Oysa hepsi tembeldir...

TETEREV

Kısa ve özlü... bravo!

TSVETAYEVA

Ne var, size iltifat mı edeyim? Çok beklersiniz! İyi tanırım ben sizi!

TETEREV

Bu durumda benden daha çok şey biliyorsunuz demektir. Bu arada şunu da biliyor musunuz: Kötülüğe iyilikle karşılık vermeli mi, vermemeli mi? Yani daha basit söylersek iyilik ve kötülük birbirlerine denk midir?

TSVETAYEVA

Tekeri yağlanmamış paradokslar...

ŞİŞKİN

Durun, sözünü kesmeyin! İlginç bir konu bu. Ben Teterev'i dinlemeyi seviyorum! Hiç değilse ara sıra insanın beynine bir kıymık saplayıp uyandırıveriyor... Bizim konuştuklarımız, düşüncelerimiz ise eskimiş beş kapiklik gibi beylik şeyler.

PYOTR

Kişisel meziyetlerini herkese mal ederken pek de yüce gönüllüsün doğrusu...

ŞİŞKİN

Ya, evet! Adil olmalı birader! Ufak tefek şeylerde bile adil olmalı! Hiçbir zaman orijinal bir laf etmedim ve bunun bilincindeyim! Ama isterdim doğrusu!

TETEREV

İşte ettin ya!

ŞİŞKİN

(*Heyecanla.*)

Ha? Dalga mı geçiyorsun? Ne dedim ki?

TETEREV

Söyledin ya kardeş! Gerçekten... ama kendin fark et.

ŞİŞKİN

Ama tesadüfen ağzımdan çıktı...

TETEREV

Bile bile ilginç olamazsın. Ben denedim.

YELENA

İyi ve kötüden söz etsenize işkenceci!

ŞİŞKİN

Evet, haydi felsefi havalardan çal!

TETEREV

(*Bir poz takınır.*)

Muhterem iki ayaklılar! Kötülüğe iyilikle karşılık vermeli derseniz yanılırsınız. Kötülük insanda doğuştan var

olan bir niteliktir ve bu yüzden de değersizdir. İyilik ise, siz de takdir edersiniz ki, size pahalıya mal olur ve bu yüzden de dünyada hiçbir nesnede bulunmayan değerli bir öze sahiptir. Buradan hareketle, iyilik ve kötülüğü bir tutmanın size yararlı olmayacağını çıkarabiliriz. Size diyeceğim şudur, yalnızca iyiliğe iyilikle karşılık veriniz! Ama insanlara kendilerini tefeci gibi hissettirmek istemiyorsanız asla aldığınızdan fazlasını vermeyin. Çünkü insan açgözlüdür. Bir kere fazlasını verirseniz, daha sonra da fazlasını ister. Elbette gerekenden azını da ödemeyin. Çünkü eksik verirseniz –insan aynı zamanda kindardır da– sizin için "müflis" diyecek, saygı duymayacak ve gelecek sefer size iyi davranmayacak, sadece acıyacaktır. Kardeşler! İyiliği aynen iade etmek sizin yararınızadır! Çünkü dünyadaki hiçbir şey, yakınlarımızın bize acımasından daha üzücü ve iğrenç olamaz! Kötülüğe ise daima yüz kat fazlasıyla karşılık verin! Kötülüğe kötülükle karşılık veren yakınlarınızı cömertçe ödüllendirin! Siz ekmek isterken size taş verenin de kafasına geçirin dağları!

(Teterev şakacı bir edayla başladığı konuşmasını yavaş yavaş ciddileşerek güçlü bir inançla bitirir. Bitirdikten sonra ağır ağır bir köşeye çekilir. Bir an için herkes susar. Teterev'in sözlerindeki yoğunluk ve içtenliği hissettikleri için hepsi şaşkındır.)

YELENA

(Alçak sesle.)

Herhalde siz... insanlardan çok çekmişsiniz...

TETEREV

(Sırıtarak.)

Ama bu bana zamanı gelince onların da benden çekeceklerine dair bir umut verdi... ya da daha doğrusu benim yüzümden...

NİL

(*Elinde bir kâse ve bir parça ekmekle girer; konuşurken kâsenin içindekileri dökmemek için gözlerini ondan ayırmaz. Arkasından da Tatyana girer.*)

Felsefe tüm bunlar! Ne kötü huyun var Tanya, hep boş şeyler üzerine felsefe yapıyorsun! Yağmur yağar felsefe, parmakların ağrır felsefe, soba tüter bir başka felsefe. Böyle boş şeylerin felsefesini duyunca elimde olmadan, öğrenimin her insana yaramadığını düşünüyorum...

TATYANA

Ne kadar kabasın Nil!

NİL

(*Masaya oturur ve yemeye başlar.*)

Bunun nesi kabalık?.. Yaşamaktan sıkılıyorsan bir şeylerle uğraş. Çalışan adam sıkılmaz. Evden bunalıyorsan köye git, orada öğretmenlik yap... Ya da git Moskova'ya, sen öğrenci ol...

YELENA

Çok doğru! İşte bir tane daha var, şunu da azarlayın.

(*Teterev'i gösterir.*)

İşte şunu!

NİL

(*Yan gözle bakarak.*)

O da çocuk! Herakleitos sanıyor kendini!

TETEREV

Zor gelmeyecekse beni Swift diye çağırıver!..

NİL

O kadarı büyük onur!

PYOTR

Evet, hem de çok büyük!

TETEREV

Daha çok hoşuma giderdi.

TSVETAYEVA

Ne obur şey!

NİL

(*Kâseye bakarak.*)

Kızmayın canım... Eee... şey... Polya burada mıydı? Yani nereye gitti?

TATYANA

Tiyatroya. Niye sordun?

NİL

Hiç... öylesine...

TATYANA

Gerekli miydi sana?

NİL

Hayır, değil... yani şimdi gerekli değil... ama genel olarak her zaman... gerekli. Kahretsin... karıştırdım!

(*Tatyana hariç herkes gülümser.*)

TATYANA

(*Israrla.*)

Neden? Neden gerekli sana?

(*Nil cevap vermeden yemesini sürdürür.*)

YELENA

(*Aceleyle Tatyana'ya.*)

Niye azarlıyordu seni? Söylesene?

TSVETAYEVA

Evet, ilginç doğrusu!

ŞİŞKİN

Nil Vasilyeviç'in azarlama tarzından da hoşlanıyorum...

PYOTR

Ben de yemek yemesinden...

NİL

Her şeyden anlarım biraz...

YELENA

Haydi Tanya söylesene!

TATYANA

İstemiyorum...

TSVETAYEVA

Hiçbir zaman hiçbir şey istemez zaten...

TATYANA

Nereden biliyorsun? Belki de... ölmeyi çok istiyorum.

TSVETAYEVA

Üff, berbat!

YELENA

Bırr! Ölümden konuşmayı sevmiyorum!

NİL

Henüz yaşarken ne söyleyebilirsin ki ölüm üzerine?

TETEREV

İşte gerçek bir filozof!

YELENA

Haydi bana gidelim beyler! Semaver çoktan hazırdır herhalde...

ŞİŞKİN

Şimdi bir yudum çay iyi gelir! Bir iki lokma da... umut var mı?

YELENA

Elbette!

ŞİŞKİN

(*Nil'i göstererek.*)

Ona bakıp kıskandım, günahkâr adam!

NİL

Hiç kıskanma, hepsini yedim! Ben de sizinle geliyorum, bir saat kadar boş vaktim var.

TATYANA

Nöbete kadar dinlensen daha iyi...

NİL

Onun yerine geçer.

YELENA

Pyotr Vasilyeviç, geliyor musunuz?

PYOTR

Çağırıyorsanız...

YELENA

Haydi izin veriyorum! Uzatın kolunuzu...

TSVETAYEVA

Herkes çağa uysun. Nil Vasilyeviç benimle...

ŞİŞKİN

(*Tatyana'ya.*)

Yani siz de benimlesiniz...

TETEREV

Bir de dünya üzerinde erkekten çok kadın var derler. Birçok şehirde bulundum ama hanımlar hiçbir zaman bana yetmedi...

YELENA

(*Kapıya doğru giderken bir şarkı mırıldanır.*)

*Allons enfants de la patriiie!**

ŞİŞKİN

(*Pyotr'u sırtından iteleyerek.*)

Acele et yurdun evladı!..

(*Şarkı söyleyip, gülüşerek gürültüyle çıkarlar. Oda birkaç saniye boş kalır. Sonra ihtiyarların odasının kapısı açılır, Akulina İvanovna girer ve esneyerek lambayı söndürür. Odada kendi kendine mezmur okuyan birinin sesi duyulur. Yaşlı kadın karanlıkta bir sandalyeye çarparak odasına döner.*)

* *La Marseillaise*'in ilk dizesi: "İleri yurdun evlatları." (ç.n.)

II. Perde

(Aynı oda. Bir sonbahar öğle üzeri. İhtiyar Bessemyonov masanın başında oturmaktadır. Tatyana ağır ağır, ses çıkarmadan bir aşağı bir yukarı dolaşır. Pyotr bölmenin yanında dikilmiş pencereden dışarı bakmaktadır.)

BESSEMYONOV

Tam bir saattir konuşuyorum... canım yavrularım, anlaşılan sözlerim yüreğinize hiç dokunmadı... Biriniz sırtını dönmüş, diğeri de çit üstündeki karga gibi dolanıyor.

TATYANA

Oturuyorum...

(*Oturur.*)

PYOTR

Açıkça söylesene baba, ne istiyorsun bizden?

BESSEMYONOV

Nasıl insanlar olduğunuzu anlamak istiyorum. Nasıl bir adamsın bilmek istiyorum...

PYOTR

Sabret biraz! Cevap vereceğim sana, göreceksin... önce öğrenimimi bitireyim de...

BESSEMYONOV

Ya, evet... öğrenim... oku bakalım oku! Ama sen okumuyorsun ki! İnatçılık ediyorsun. Bütün canlıları küçümsemeyi öğrenmişsin, ama ölçülü davranmayı bilmiyorsun.

Üniversiteden de kovuldun. Bunun haksızlık olduğunu sanıyorsun değil mi? Yanılıyorsun. Öğrenci, öğrencidir... yaşamın düzenleyicisi değil. Yirmili yaşlardaki her delikanlı yasa koyucu olmak isteseydi her şey karışırdı... ve dünyada becerikli adam kalmazdı. Okuyup işinde uzman ol da o zaman konuş... Ama o zamana kadar herkesin sana akıl verme hakkı var... Sus! Bunu içten söylüyorum, kötülük için değil... Oğlumsun benim, kanımı, adımı taşıyorsun. Bak, bu kadar çok çektirmesine rağmen Nil'e bir şey demiyorum... Evlatlığım, ama başka kandan sonuçta... Gittikçe de yabancılaşıyor bana. Görüyorum ki hovardanın teki olacak. Bu kafayla ancak aktör veya onun gibi bir şey olur... Sosyalist bile olabilir... Eh, işte kapı orada!

AKULİNA İVANOVNA

(*Kapıdan bakarak, acıklı ve çekingen bir sesle.*)

Bey, öğle yemeği zamanı gelmedi mi?

BESSEMYONOV

(*Sertçe.*)

Defol! Her işe burnunu sokma!

(*Akulina İvanovna kapının ardında kaybolur. Tatyana sitemle babasına bakarak sandalyeden kalkıp yine odada dolaşmaya başlar.*)

Gördünüz mü? Anneniz sizi gözetmekten huzur nedir bilmiyor... Sürekli, sizi kırmamdan korkuyor. Kimseyi kırmak istemiyorum. Sizin yüzünüzden asıl ben inciniyorum, hem de çok inciniyorum! Kendi evimde, her yerde cam kırıkları varmış gibi ihtiyatla dolaşıyorum... Misafirlerim, eski dostlarım gelmeyi kestiler. "Senin çocukların okumuş, biz ise basit insanlarız, bize gülerler," diyorlar. Siz de gerçekten onlara gülüyorsunuz, bense utançtan kıpkırmızı oluyorum! Sanki okumuş çocuklar belaymış gibi bütün dostlarım terk etti beni. Sizse babanızı hiç umursamıyorsunuz... Asla şefkatle yaklaşmıyorsunuz

ona, ne düşünüyorsunuz, ne yapacaksınız anlatmıyorsunuz. Sizin için bir yabancıdan farkım yok... Yine de sizi seviyorum!.. Seviyorum! Sevgi nedir biliyor musunuz? İşte seni okuldan kovdular diye hasta oldum. Tatyana'nın kız kuruları gibi kuruyup gitmesine üzülüyorum... İnsanlara karşı yüzüm kızarıyor. Evlenen kızların hangisi Tatyana'dan iyi ki? Seni de adam olmuş görmek isterdim Pyotr, öğrenci değil... Bak işte, Filip Nazarov'un oğlu öğrenimini tamamladı ve evlendi. Yılda iki bin rublelik drahoma aldı; şehir meclisi üyesi de olacak...

PYOTR

Sabredin biraz... ben de evleneceğim.

BESSEMYONOV

Evet biliyorum! Sana kalsa dünden razısın evlenmeye... Ama kiminle? Hoppa, sefih bir kadınla... hem de dul! Eeh!

PYOTR

(Patlar.)

Onun hakkında böyle şeyler söyleyemezsiniz!

BESSEMYONOV

Hangisini? Dulu mu, sefihi mi?

TATYANA

Babacığım lütfen! Lütfen kesin şunu! Pyotr sen de ya git ya da sus! Bak ben susuyorum! Bir dakika dinleyin... hiçbir şey anlamıyorum baba! Konuştuğunuz zaman haklı olduğunuzu hissediyorum! Evet haklısınız, biliyorum! İnanın çok iyi anlıyorum bunu! Ama sizin doğrunuz bize yabancı artık... bana ve ona... anlıyor musunuz? Bizim de kendi doğrularımız var artık. Kızmayın, sakin olun! Artık iki ayrı doğru var ortada babacığım...

BESSEMYONOV

(Ayağa fırlar.)

Yalan! Tek doğru var! O da benim doğrum! Nasıl bir şeymiş sizinki? Nerede, gösterin?

PYOTR

Baba bağırma! Ben de aynı şeyi söylüyorum işte... Haklısın ama senin doğrun bize dar... Biz büyüdük artık ve senin doğrun eski elbiseler gibi bize küçük kaldı. Dar geliyor, sıkıyor... Yani senin yaşam tarzın bize göre değil artık...

BESSEMYONOV

Daha neler! Siz... siz... okumuşsunuz ama ben aptalım ha! Ah sizi...

TATYANA

Hayır babacığım! Öyle değil...

BESSEMYONOV

Hayır, öyle! Arkadaşlarınız gelip, bütün gün gürültü ediyorlar... Gece bile uyumak mümkün değil. Gözümün önünde pansiyonerimle işler çeviriyorsun... daima kibirlisin. Bense... annenle ikimiz ise bir köşede büzülüp kalıyoruz.

AKULİNA İVANOVNA

(*Birden odaya girer ve kederle bağırır.*)

Canlarım! Canım benim... Şikâyet ediyor muyum ki? Doğru, bir köşedeyim!.. Varsın köşede, ahırda olayım! Olsun, yeter ki tartışmayın! Kırmayın birbirinizi canlarım!

BESSEMYONOV

(*Karısını bir eliyle çekip diğeriyle iteleyerek.*)

Çek arabanı kocakarı! Lazım değilsin onlara. İkimiz de lazım değiliz! Onlar... akıllı! Yabancıyız onlar için...

TATYANA

(*İnleyerek.*)

Ne işkence! Ne işkence!

PYOTR

(*Umutsuzluktan sararmıştır.*)

Bırak artık baba... öyle aptalca ki bu! Aptalca! Ortada neden yokken, birdenbire...

BESSEMYONOV

Birdenbire mi? Haydi oradan! Birdenbireymiş... yıllardır yüreğimi sıkıştırıyor bunlar!..

AKULİNA İVANOVNA

Petya bırak! Tartışma! Tanya hiç acımıyor musun babana!

BESSEMYONOV

Aptalca ha? Seni sersem! Korkunç bir şey ama aptalca değil! Baba ve çocukları ne güzel yaşayıp gidiyordu... birden iki doğru ortaya çıkıverdi... Canavarlar sizi!

TATYANA

Pyotr, çık! Kendine gel baba, rica ederim...

BESSEMYONOV

Acımasızlar! Boğdunuz bizi... Neyle övünüyorsunuz, ne yaptınız ki? Biz çalıştık, çabaladık, sizin için bu evi yaptık... Günah mı? Çok günaha girmişizdir belki ama yalnızca sizler için!

PYOTR

(*Bağırır.*)

Bunları yapmanı istedim mi?

AKULİNA İVANOVNA

Pyotr! Tanrı aşkına!

TATYANA

Pyotr çık dışarı! Dayanamıyorum, bayılacağım...

(*Bitkin bir halde sandalyeye çöker.*)

BESSEMYONOV

Ah! Kaçın bakalım, tütsü kokusundan kaçan iblisler gibi... Vicdanınız sızladı demek!

NİL

(*Antre kapısını açarak eşikte dikilir. İşten dönmektedir. Yüzü isten simsiyah kesilmiş, kurumla kaplanmıştır ve elleri de kir içindedir. Yağdan parıldayan kısa bir ceket giymiş, üzerine de kemer takmıştır; ayaklarında da dizlerine dek gelen kirli çizmeleri vardır. Elini uzatarak.*)

Çabuk bana yirmi kapik verin de arabacının parasını ödeyeyim!

(Böyle ansızın belirmesi ve odaya yayılan dingin sesi odadaki gürültüyü aniden keser ve herkes birkaç saniye kımıldamadan ona bakarak susar. O da etkisini fark eder ve birden olayı anlayarak, acı acı gülümser.)

Ooo! Yine kavga ha?

BESSEMYONOV

(Sertçe bağırır.)

Seni dinsiz! Nereye giriyorsun!

NİL

Ha? Nereye mi?

BESSEMYONOV

Başında şapka var! Şapkan...

AKULİNA İVANOVNA

Gerçekten bu halin ne böyle? Pislik içinde doğruca yemek odasına giriyor! Ah seni...

NİL

Yirmi kapik verin de!

PYOTR

(Parayı verir ve usulca.)

Çabuk gelmeye bak.

NİL

(Sırıtarak.)

Yardım için mi? Zor durumdasın galiba? Şimdi geliyorum!

BESSEMYONOV

Bak şuna işte! Hep düşünmeden hareket ediyor... ondan bundan aşırıyor. Hiç kimseye saygısı da kalmamış!

AKULİNA İVANOVNA

(Kocasını destekler.)

Haklısın, amma da arsız! Tanya mutfağa... mutfağa git de Stepanida'ya yemeği hazırlamasını söyle.

(Tanya çıkar.)

BESSEMYONOV

(Sıkıntıyla gülümser.)

Peki ya Pyotr nereye gitsin? Eeh, sen de! Aptal kocakarı! Ben o kadar gaddar değilim! Öfkeden değil, onlar adına kaygılandığımdan bağırıyorum... Ne diye benden uzaklaştırıyorsun onları?

AKULİNA İVANOVNA

Evet, biliyorum canım! Hepsini biliyorum... ama onlara acıyorum! Biz yaşlıyız... Neysek oyuz işte. Ne yapalım? Tanrım! Neyimiz kaldı ki? Ama onlar genç! Canlarım benim, daha bir sürü kötülük görecekler yabancılardan...

PYOTR

Doğru baba... boşuna heyecanlanıyor, kuruntu yapıyorsun...

BESSEMYONOV

Korkuyorum! Devir öyle kötü bir devir ki! Her şey parçalanıp sarsılıyor... yaşam çalkalanıyor!.. Senin için korkuyorum... Ya sana bir şey olsa? Kim bakar bize yaşlılığımızda? Sen bizim tek dayanağımızsın. Bak şu Nil'in haline. Ya şu... Teterev kuşuna ne demeli? Kurtul onlardan! Onlar bizi sevmiyor! Kolla kendini!

PYOTR

Boş ver canım! Bir şey olmaz bana... biraz daha sabredeceğim... sonra okula bir dilekçe yazacağım...

AKULİNA İVANOVNA

Çabuk yaz Petya, biraz yatıştırıver babacığını.

BESSEMYONOV

Böyle ciddi, aklı başında konuştuğunda sana inanıyorum oğlum... İnanıyorum ki yaşamın benimkinden kötü olmayacak. Ama bazen de...

PYOTR

Haydi bırakalım artık bunu! Düşünsene bu sahneler ne kadar sık tekrarlanıyor!

AKULİNA İVANOVNA

Canlarım benim!

BESSEMYONOV

Şu Tatyana da... ah! Bir bıraksa şu okulu... ne veriyor sanki ona? Yalnızca yorgunluk...

PYOTR

Evet, dinlenmeli...

AKULİNA İVANOVNA

Oh, evet!

NİL

(*Girer. Üzerini değiştirip mavi bir gömlek giymiş, ama yıkanmamıştır.*)

Yemek yiyeceğiz değil mi?

(*Pyotr, Nil gelir gelmez hızla çıkar.*)

BESSEMYONOV

Önce yüzünü yıka, sonra yemek iste.

NİL

Yüzüm çok büyük değil, çabucak yıkarım ama kurt gibi açım! Yağmur, rüzgâr, soğuk ve eski lokomotif iğrençti... Canım burnumdan geldi bu gece. Hiç halim kalmadı açıkçası! Aslında o şefe bu havada ve bu lokomotifle cer çektireceksin ki...

BESSEMYONOV

Gevezelik yeter! Bakıyorum şefin hakkında ileri geri konuşmaya başlamışsın. Dikkat et de başına bir iş gelmesin...

NİL

Şefin başına bir şey gelmez...

AKULİNA İVANOVNA

Baban onlardan değil, senden söz ediyor.

NİL

Haa, benden...

BESSEMYONOV

Evet, senden!

NİL

Haa!..

BESSEMYONOV

Kes gaklamayı da dinle...

NİL

Dinliyorum.

BESSEMYONOV

Kendini beğenmişin biri oldun.

NİL

Uzun zamandır mı?

BESSEMYONOV

Benimle bu dille konuşamazsın!

NİL

İyi ama bir tane dilim var.

(*Dilini çıkarıp gösterir.*)

Ve herkesle konuşurken bunu kullanırım.

AKULİNA İVANOVNA

(*Elini avcuna vurur.*)

Ah, seni utanmaz! Kime dil çıkarıyorsun sen?

BESSEMYONOV

Dur, hanım dur!

(*Akulina İvanovna sitemle başını sallayarak çıkar.*)

Seni çokbilmiş seni! Seninle konuşmak istiyorum.

NİL

Yemekten sonra mı?

BESSEMYONOV

Şimdi!

NİL

Yemekten sonra olsa daha iyi! Gerçekten açım, yorgunum ve üşüdüm. Rica ederim konuşmayı erteleyelim! Hem bana ne söyleyeceksiniz ki? Herhalde azarlarsınız... ve sizin tarafınızdan azarlanmak da hiç hoşuma gitmiyor. En iyisi, doğruca bana katlanamadığınızı söyleyin çünkü ben...

BESSEMYONOV

Şeytan alsın seni!

(*Odasına gider ve kapıyı sertçe çarparak kapatır.*)

NİL

(*Homurdanır.*)

Olur! Şeytan senden iyidir...

(*Bir şarkı mırıldanarak odada dolaşır. Tatyana girer.*)

Yine mi dalaştınız?

TATYANA

Anlamak zor mu?

NİL

Ah, zor değil tabii! "Ne İleri, Ne Geri" isimli bitmeyen komedyadan dramatik bir sahne oynamışsınız...

TATYANA

Öyle güzel söyledin ki! Bunların dışında kalabiliyorsun tabii...

NİL

Tüm bu sıkıntıları kendimden uzağa, bir kenara itebilirim. Yakında temelli itiyorum! Depoda montaja geçeceğim. Geceleri marşandizle gezmekten gına geldi! Ah bir yolcu treni olsaydı! Fiyuvtt diye havayı yarıp, tüm hızınla kurşun gibi gidebileceğin bir ekspres mesela! Buradaysa ateşçiyle birlikte sürünerek gidiyorsun... ne sıkıcı! Ben insanlarla olmayı seviyorum...

TATYANA

Ama bizden koşarak kaçıyorsun...

NİL

Evet... Gerçeği söyleyeceğim için bağışla ama kaçıyorum! Ben yaşamayı seviyorum... Gürültüyü, çalışmayı... neşeli, basit insanları seviyorum! Siz yaşıyor musunuz ki? Yaşamın kenarında bir aşağı bir yukarı sürtüyorsunuz ve belirsiz nedenlerle üzülüp sızlanıyorsunuz. Kime, neden, niçin? Anlaşılmıyor.

TATYANA

Anlamıyor musun?

NİL

Hayır, tam değil! Eğer insan hep bir tarafına yatmaktan rahatsız oluyorsa, diğer tarafına döner; ama yaşamaktan rahatsızsa yalnızca şikâyet eder... Oysa biraz gayret etsen öbür yana döndürüvereceksin kendini!

TATYANA

Filozof ne der bilirsin, "Yaşam yalnızca budalalara basit gelir."

NİL

Filozoflar budalalıktan anlıyorlar herhalde. Hoş ben de kendimi pek akıllı saymıyorum ya. Sizinle yaşamayı dayanılmayacak kadar sıkıcı buluyorum... çünkü her şeyden şikâyet etmeye ve hep sızlanmaya bayıldığınızı düşünüyorum. Niye sızlanıyorsunuz? Kim yardım edecek size? Kimse yardım etmez ve kimse de sizi umursamaz...

TATYANA

Nasıl bu kadar duygusuz olabiliyorsun Nil?

NİL

Bu duygusuzluk mu?

TATYANA

Gaddarlık... Bunu da tüm insanlardan nefret eden Teterev'den kaptın sanırım.

NİL

Herkesten değil...

(*Gülümser.*)

Teterev sence de baltayı andırmıyor mu?

TATYANA

Balta mı? Nasıl yani?

NİL

Bildiğimiz tahta saplı, demir balta...

TATYANA

Hayır benzemiyor, dalga geçme! Hiç gereği yok.. Biliyor musun seninle konuşmak... çok hoş. Öylesine ferahlatıcı ki! Ama umursamazsın işte...

NİL

Neyi?

TATYANA

İnsanları, örneğin beni...

NİL

Hım... herkesi de değil elbette.

TATYANA

Bana karşı öylesin...

NİL

Sana mı? Ama... şey...

(İkisi de susar. Nil çizmelerine, Tatyana da bir şeyler bekleyerek ona bakar.)

Biliyorsun ki... ben sana... yani seni...

(Tatyana ona doğru eğilir. Nil fark etmez.)

Çok sayar... ve severim... Hoşuma gitmeyen şey yalnızca... neden öğretmenlik yapıyorsun? Bu iş sana yaramıyor, seni yoruyor, yıpratıyor. Ama muazzam bir iş! Ne de olsa çocuklar geleceğin yetişkinleridir... Onlara değer vermeli, sevmeli. Her işi iyi yapmak için önce sevmek gerek. Biliyor musun, demir dövmeyi çok seviyorum ben. Önünde kızıl renkli, hırçın, yakıcı ve şekilsiz bir kütle vardır... Ne de keyiflidir onu çekiçle dövmek! Cızırdayan, yakıcı tükürükler savurur sana, gözlerini dağlamak, kör etmek, fırlatıp atmak ister seni. Canlıdır, esnektir... ve kesik kesik darbeler indirdikçe neye istersen ona dönüşüverir.

TATYANA

Bunun için güçlü olmak gerek...

NİL

Ve de becerikli.

TATYANA

Baksana Nil, ara sıra da olsa acımıyor musun?

NİL

Kime?

YELENA

(*Girer.*)

Yemek yediniz mi? Yemediniz mi? Haydi bana gidelim! Öyle güzel börekler pişirdim ki! Avukat nerede? Börekler harika!

NİL

(*Yelena'ya yaklaşır.*)

Ben geliyorum! O harika böreklerin hepsini yiyeceğim! Açlıktan ölüyorum, kasten yemek vermiyorlar bana! Kızdılar nedense...

YELENA

Dilin yüzündendir herhalde... Haydi gidelim Tanya!

TATYANA

Anneme haber vereyim...

(*Çıkar.*)

NİL

Nereden biliyorsunuz babaya dil çıkardığımı?

YELENA

Nee? Bir şey bilmiyorum! Ne oldu ki?

NİL

Söylemeyeceğim... Şu harika börekleri anlatsanız daha iyi.

YELENA

Ben öğrenirim! Biliyor musunuz, bana börek pişirmeyi cinayetten hüküm giymiş bir mahkûm öğretmişti. Kocam mutfakta yardım etmesine izin vermişti. Zavallı adam, öyle zayıftı ki!

NİL

Kocanız mı?

YELENA

Sayın bayım! Kocamın on iki verşok* boyu vardı.

NİL

O kadar kısa mıydı?

---

* Yaklaşık 4,4 cm eden eski bir Rus uzunluk ölçüsü. (ç.n.)

YELENA

Susun! İşte böyle.

(*Parmaklarıyla gösterir.*)

Üç verşok uzunluğunda bıyıkları vardı...

NİL

Fiziksel özelliklerin verşokla ölçüldüğünü ilk kez duyuyorum!

YELENA

Ne yazık! Bıyıklarından başka özelliği yoktu.

NİL

Üzücü bir şey! Devam edin... şu börek...

YELENA

Bu mahkûm aşçıydı ve... karısını öldürmüştü. Ama benden çok hoşlanıyordu. Kadını öldürmüştü ama ne de olsa bu...

NİL

Onların arasında... anlıyorum!

YELENA

Kendinize gelin! Sizinle konuşmak istemiyorum.

(*Tatyana kapıda belirir ve onlara bakar. Diğer kapıdan Pyotr girer.*)

Avukat! Haydi bana gel, börek yiyeceğiz!

PYOTR

Memnuniyetle!

NİL

Bugün saygısızlık yüzünden babacığından azar işitti...

PYOTR

E, bırakın canım...

NİL

Nasıl oluyor da davetinizi böyle sorumsuzca kabul ediyor, hayret doğrusu?

PYOTR

(*İhtiyarların odasına bir göz atar.*)

İşte böyle, haydi gidelim!

TATYANA

Siz gidin, ben şimdi geliyorum...

(Nil, Pyotr ve Yelena çıkar. Tatyana odasına giderken ihtiyarların odasından Akulina İvanovna'nın sesi duyulur.)

AKULİNA İVANOVNA

Tanya!

TATYANA

(Sabırsızca omuz silkerek durur.)

Ne var?

AKULİNA İVANOVNA

(Kapıyı açıp.)

Gel buraya!

(Neredeyse fısıldayarak.)

Petruşa yine oraya mı gitti?

TATYANA

Evet, ben de gidiyorum.

AKULİNA İVANOVNA

Ah, başımıza gelenler! Petya'nın aklını çeliyor o oynak kadın! Hissediyorum!.. Konuşsaydın ya onunla. "Uzak dur şundan kardeşim!" deseydin ya! O kadından eş olmaz... söyleseydin ya! Topu topu üç bin ruble geliri, bir de kocasının aylığı var... biliyorum!

TATYANA

Anneciğim kesin şunu! Yelena Pyotr'la ilgilenmiyor.

AKULİNA İVANOVNA

Bilerek öyle yapıyor! İnadına! Kahpe, yakıyor çocuğun başını... ilgisizliği yalnızca görünüş! Kanaryaya pusu kuran kedi gibi ardından yalanıyor!

TATYANA

Ah! İyi de bana ne? Kendiniz söyleyin... beni de rahat bırakın! Bırakın, yoruldum artık!

AKULİNA İVANOVNA

Canım şimdi konuş demiyorum ki! Uzanıp dinlen biraz...

TATYANA

(*Neredeyse bağırarak.*)

Hiçbir yerde dinlenemem! Hep yorgunum... hep! Anlıyor musunuz? Yaşamdan... sizden yoruldum... her şeyden bıktım!

(*Hızla bölmeye geçer. Akulina İvanovna durdurmak istercesine kızına doğru bir hamle yapar ama elini avcuna vurarak yerinde kalır; ağzı şaşkınlıktan açık kalmıştır.*)

BESSEMYONOV

(*Kapıdan bakarak.*)

Yine mi dalaşma?

AKULİNA İVANOVNA

(*Silkinip kendine gelir.*)

Yok, hiç... bu, sadece...

BESSEMYONOV

Sadece ne? Kızın sana cevap yetiştirmiyor muydu işte?

AKULİNA İVANOVNA

(*Aceleyle.*)

Yok hayır, neler diyorsun? Yemek zamanı dedim! O da istemiyorum dedi. Ben de neden istemiyorsun dedim, o da...

BESSEMYONOV

Yalan söylüyorsun hanım!

AKULİNA İVANOVNA

Yemin ederim!..

BESSEMYONOV

Benim önümde onlar için kaç kere yalan söyledin! Gözümün içine baksana... bakamazsın... eeh sen de!

(*Akulina İvanovna başını eğerek kocasının önünde sessizce durur. Bessemyonov da düşünceli bir tavırla susarak sakalını sıvazlar. Sonra iç geçirir.*)

Yok yok, onları bizden koparan eğitimleri...

AKULİNA İVANOVNA

(*Yavaşça.*)

Boş ver bey! Sıradan insanlar da daha iyi değiller ki artık.

BESSEMYONOV

Çocuklara hiçbir zaman kendindekinden çok vermemeli... En ağırıma giden de onlarda şöyle sağlam ve tutarlı bir karakter görememek... Her insanın kendine özgü bir şeyleri olmalı; onlarda ise hiç mi hiç kişilik yok! Al işte Nil'i... küstah, haylaz ama kişilikli birisi! Kötü ama onu anlamak mümkün. Ah, ah!.. Ben gençken kilisedeki ilahileri, mantar toplamayı severdim... Ya Pyotr neyi seviyor?

AKULİNA İVANOVNA

(*İç geçirir, çekinerek.*)

Pansiyonere gitti...

BESSEMYONOV

Al işte!.. Ama dur sen! Ben de o kadını sıkıştırmazsam!

(*Teterev girer, uykulu ve her zamankinden daha somurtkandır. Elinde bir şişe votka ve bir kadeh vardır.*)

Terentiy Hrisanfoviç! Yine mi içiyorsun?

TETEREV

Dün akşam ayininden beri...

BESSEMYONOV

Peki neden?

TETEREV

Nedensiz. Yemek hazır mı?

AKULİNA İVANOVNA

Şimdi hazırlıyorum...

(*Sofrayı hazırlamaya başlar.*)

BESSEMYONOV

Eh Terentiy Hrisanfoviç, akıllı adamsın ama şu votka mahvedecek seni!

TETEREV

Uyduruyorsun saygıdeğer küçük burjuva! Beni mahveden votka değil, kuvvetim... Kuvvet fazlası, ölümüm bundan olacak!

BESSEMYONOV

Kuvvetli olmak kötü değildir...

TETEREV

Yine uyduruyorsun! Artık kuvvetli olmaya gerek yok. Beceriklilik, kurnazlık ve... yılan kıvraklığı gerek.

(*Kollarını swayarak yumruğunu gösterir.*)

Bak, bununla masaya bir tane vursam paramparça ederim. Bu eller yaşamda hiçbir işime yaramaz... Odun kırabilirim, ama yazı yazmak zor gelir, komik olur... Hiçbir yere harcayamam gücümü. Fuarlardaki, pazar yerlerindeki gösterilerde zincir koparmak, gülle kaldırmak gibi işler bulabilirim... Ama okumuşun tekiyim işte... hem de çok okudum... papaz okulundan da bu yüzden kovuldum... Okudum ya, fakat ne gösterişli bir yaşam istiyorum ne de pazara geldiğinde dingin, hoşnut bir yüzle beni hayran hayran seyretmeni. Herkesin beni öfkeyle, huzursuzlukla seyretmesini istiyorum...

BESSEMYONOV

Kötüsün...

TETEREV

Benim gibi iri hayvanlar kötü olmaz; zoolojiden de haberin yok. Doğa işini bilir. Düşün, gücüm kötülüğümü artırsaydı hangi deliğe kaçacaktın?

BESSEMYONOV

Hiçbir yere kaçmam, kendi evimdeyim.

AKULİNA İVANOVNA

Üstelemesen artık bey...

TETEREV

Doğru! Kendi evindesin. Bütün yaşam senin evin, senin binan. İşte bu yüzden yaşayacak yer bulamıyorum bu dünyada küçük burjuva!

BESSEMYONOV

Boş yaşıyorsun... amacın yok. Eğer isteseydin...

TETEREV

İstemeyi istemiyorum, çünkü midemi bulandırıyor. Ayyaşlık ederek ölmek senin gibi yaşamaktan, senin gibiler için çalışmaktan daha soylu bir tavırdır. Beni ayık kafayla, iyi giyimli ve seninle uşağınmış gibi konuşurken düşünebilir misin ha küçük burjuva? Hayır, düşünemezsin...

(*Polya girer ve Teterev'in görünümü karşısında geriler. O da bunun farkına varır, yüzüne bir gülümseme yayılır ve başını sallayıp elini uzatır.*)

Merhaba, korkmayın... Size söyleyecek bir şeyim yok, çünkü her şeyi biliyorum.

POLYA

(*Korkuyla.*)

Ne? Hiçbir şey bilemezsiniz...

AKULİNA İVANOVNA

Hah, geldin! Haydi git Stepanida'ya söyle de lahana çorbasını getirsin...

BESSEMYONOV

Vaktidir...

(*Teterev'e.*)

Senin düşüncelerini dinlemeyi seviyorum... Özellikle kendin için iyi şeyler buluyorsun. Kendine karşı öyle acımasız oluyorsun ki! Düşüncelerini anlatmaya başladığında tüm zayıflığını hissedebiliyorum ve...

(*Birden susup memnun memnun gülümser.*)

TETEREV

Ben de senden hoşlanıyorum. Çünkü sen gerektiği kadar zeki, gerektiği kadar aptal, gerektiği kadar iyi, gerektiği kadar kötü, gerektiği kadar namuslu, gerektiği kadar alçak, korkak ve yiğitsin... Örnek bir küçük burjuvasın yani! Bayağılığın mükemmelen somutlaşmış halisin...

Kahramanları bile ezip geçen bu güç büyüyecek, büyüyecek ve zafere ulaşacak! Haydi çorbadan önce birer tane içelim saygıdeğer köstebek!

BESSEMYONOV

Getirsinler de içelim. Ama neden sövüp duruyorsun? İnsanları nedensiz yere incitmemeli. İlgiyle dinlenilmek istiyorsan tatlılıkla, derli toplu konuşmalısın... Söylediklerin insanlara dokunursa, onlara sataşırsan kimse seni dinlemez, dinleyen olursa da ahmaktır!

NİL

(*Girer.*)

Polya geldi mi?

TETEREV

(*Sırıtır.*)

Geldi...

AKULİNA İVANOVNA

Onu ne yapacaksın ki?

NİL

(*Soruyu cevaplamaz, Teterev'e.*)

Oh, oh! Yine çekiyorsun ha? Sıklaşmaya başladı...

TETEREV

Votka içmek, insan kanı içmekten iyidir... hele de şimdiki insanların kanı gibi cıvık, iğrenç ve tatsız bir kansa. Sağlıklı, taze kan pek kalmadı, hepsini emdiler...

(*Polya ve Stepanida girerler. Stepanida çorba kâsesini, Polya da et tabağını getirir.*)

NİL

(*Polya'ya yaklaşarak.*)

Merhaba! Cevabın hazır mı?

POLYA

(*Alçak sesle.*)

Şimdi olmaz... Herkesin önünde...

NİL

Ne fark eder? Neden korkuyorsun?

BESSEMYONOV

Kim?

NİL

Benimle... onun...

AKULİNA İVANOVNA

Ne oluyor?

BESSEMYONOV

Anlamıyorum...

TETEREV

(*Sırıtarak.*)

Ben anlıyorum...

(*Votka koyup içer.*)

BESSEMYONOV

Konu nedir? Neyin var Pelageya?

POLYA

(*Korkulu, alçak sesle.*)

Hiç...

NİL

(*Masaya oturarak.*)

Gizli bir şey... sır!

BESSEMYONOV

Gizliyse gidin bir köşede konuşun, insanların önünde değil. Alay ediyorsanız evden kaçacağım artık! İşaretler, üstü kapalı sözler, kumpaslar... İnsan aptal gibi oturup gözlerini kırpıştırıyor. Soruyorum sana Nil, ben neyin oluyorum senin?

AKULİNA İVANOVNA

Gerçekten de Nil, ne bu...

NİL

(*Sakince.*)

Babalığım oluyorsunuz... Ama kızmaya ve olayı büyütmeye gerek yok.. Özel bir şey olmadı...

POLYA

(*İliştiği sandalyeden kalkarak.*)

Nil... Vasilyeviç... bana dün... dedi ki... yani şeyi sordu...

BESSEMYONOV

Neyi sordu? Ne?

NİL

(*Rahat bir tavırla.*)

Ürkütmeyin onu... Benimle evlenmek isteyip istemediğini sordum.

(*Bessemyonov'un kaşığı havada kalır ve şaşkınlıkla Nil'le Polya'ya bakar. Akulina İvanovna da donakalmıştır. Teterev gözlerini ağır ağır kırpıştırarak önüne bakar ve dizinde duran eli titrer. Polya başını önüne eğer.*)

O da bugün cevaplayacağını söyledi. Eh, işte hepsi bu...

TETEREV

Hem de gayet basit... işte bu kadar...

BESSEMYONOV

Öyle... Gerçekten de... çok basit!

(*Acıyla.*)

Modaya da uygun! Evet, hepsi bu!

AKULİNA İVANOVNA

Dinsizsin sen, dinsiz! Delirmişsin! Daha önceden söyleyemez miydin ha?

NİL

(*Kızarak.*)

Hay kopaydı şu dilim!

BESSEMYONOV

Kes hanım! Bizi ilgilendirmez! Yemeğini ye ve sus! Ben de susacağım...

TETEREV

(*Çakırkeyif olmuştur.*)

Ben konuşacağım ama şimdilik susuyorum...

BESSEMYONOV

Evet... Hepimizin susması daha iyi. Ama doğrusu, sana verdiğim ekmeğime, suyuma pek cömert teşekkür ettiğini söyleyemeyeceğim Nil... Gizli kapaklı işler çeviriyorsun...

NİL

Ekmeğinizi suyunuzu size emeğimle ödedim, daha da ödeyeceğim. Ama isteğinize boyun eğecek değilim. Sırf on bin ruble drahoması var diye beni şu aptal Sedova ile evlendirmek istiyorsunuz... Ne yapayım o kadını? Polya'yı seviyorum... uzun zamandır seviyorum ve bunu da hiç kimseden gizlemedim. Her zaman dürüst yaşadım, hep de öyle yaşayacağım. Bunda gücenecek bir şey yok.

BESSEMYONOV

(*Kendini tutarak.*)

Öyle! Çok güzel... daha ne olsun! Evlenin. Sizi tutan yok. Yalnız hangi parayla yaşayacaksınız? Sır değilse söyleyiverin...

NİL

Çalışırız. Ben depoya geçeceğim... o da... o da iş bulur. Siz de eskisi gibi her ay otuz ruble alırsınız benden.

BESSEMYONOV

Göreceğiz. Vaatte bulunmak kolay...

NİL

Size senet imzalayayım...

TETEREV

Hey küçük burjuva! Haydi bir senet al! Haydi!

BESSEMYONOV

Size fikrinizi soran olmadı.

AKULİNA İVANOVNA

Daha neler... akıl öğretene de bakın!

TETEREV

Hayır al! Biraz insafın olsa almazdın, ama alacaksın! Nil, imzala şuna bir taahhütname! Her ay şu kadar parayı, devamlı olarak...

BESSEMYONOV

Taahhütname alabilirim... buna hakkım var sanırım. On yaşından beri yedir içir... Yirmi yedi yaşına dek üstünü başını donat... İşte böyle...

NİL

Hesabı daha sonra yapsak olmaz mı?

BESSEMYONOV

Sonra da olur...

(*Birden parlar.*)

Ama aklında olsun Nil, sen ve ben düşmanız bundan böyle! Bu hakaretleri affetmeyeceğim, buna katlanmam mümkün değil! Bilmiş ol!

NİL

İyi de ne hakareti? Hakaret de nereden çıktı? Ne bekliyordunuz, sizin istediğinizle mi evlenecektim?

BESSEMYONOV

(*Dinlemeyerek bağırır.*)

Unutma! Seni besleyip büyüten kişiyi aşağıladın! Ve iznimi almadan, akıl danışmadan... gizlice... Ya sen! Yumuşak başlıymış! Sessizmiş! Ne eğiyorsun başını? Ah, susuyorsun demek! Biliyorsun tabii sana neler...

NİL

(*Sandalyesinden fırlar.*)

Hiçbir şey yapamazsınız! Gürültü edersiniz ancak! Bu evde ben de efendiyim! Tam on yıldır çalışıp kazancımı size veriyorum!

(*Ayağını yere vurarak, eliyle çevresinde geniş bir daire çizer.*)

Burada emeğim hiç de az değil! Kim çalışıyorsa efendi de odur!..

(*Polya, Nil konuşurken kalkıp çıkar. Kapıda Pyotr ve Tatyana'yla karşılaşır. Pyotr odaya bir göz atıp kaybolur. Tatyana kapı çerçevesine yaslanarak durur.*)

BESSEMYONOV

(*Gözleri şaşkınlıktan fal taşı gibi açılmış Nil'e bakmaktadır.*)

Na... nasıl? Efendi ha? Sen mi?

AKULİNA İVANOVNA

Gidelim bey! Gidelim, lütfen gidelim!

(*Nil'e yumruğunu sallayarak.*)

Ah Nil! Dur bakalım sen dur!

(*Ağlamaya başlar.*)

Göreceksin gününü!

NİL

(*Israrlı.*)

Evet, çalışan kimse efendi odur! Unutmayın bunu!

AKULİNA İVANOVNA

(*Kocasını ardından çekeleyerek.*)

Gidelim ihtiyar! Gidelim! Tanrı'sından bulsun! Bırak, bağırma! Kim dinler bizi?

BESSEMYONOV

(*Kendisini karısına bırakır.*)

Eh peki! Dur sen... Efendiymiş! Göreceğiz bakalım... kimmiş efendi! Göreceğiz!

(*Odasına girer. Nil heyecanla odada dolaşır. Sokaktan laterna sesi gelir.*)

NİL

Hah bir çuval inciri berbat ettik! Hangi şeytan dürttü de şimdi sordum kıza... Aptal kafam! Hiçbir şeyi saklayamıyorum... Her şey ortaya dökülüyor! Ah seni...

TETEREV

Bir şey olmaz! Çok ilginç bir sahneydi. Keyifle seyrettim. Hiç fena değil, hiç! Heyecanlanma kardeş! Yeteneklisin... kahraman rollerine bile çıkabilirsin. Bu zamanda kahramanlara ihtiyacımız var inan bana! Zamanımızda insanlar ikiye ayrılıyor: Kahramanlar, yani aptallar; alçaklar, yani akıllı kişiler!

NİL

Ne demeye Polya'yı bu... rezalete katlanmaya zorladım ki? Çok korktu... hayır, korkak değildir! Ama kırıldı galiba... tüh!

(*Tatyana hâlâ kapıdadır, Polya'nın adımı her duyuşunda kımıldanır. Laterna sesi kesilir.*)

TETEREV

İnsanlar rahatlıkla aptallar ve alçaklar olarak ayrılabilir. Sürüyle alçak var! Kurnaz vahşi hayvanlar gibi yaşıyorlar kardeş; yalnızca güce tapıyorlar! Ama benim gücüm gibisine değil, benimki göğsümde ve elimde hapis; kurnazlığın gücü ise... Kurnazlık vahşi hayvanın aklıdır!

NİL

(*Teterev'i dinlemez.*)

Düğün hazırlıklarına hız vermeli şimdi... Eh, hızlandırırız. Ama daha cevap vermedi ki! Olsun ne diyeceğini biliyorum... Canım benim! Nasıl da nefret ediyorum bu adamdan... bu evden, bu kokuşmuş yaşamdan! Buradakilerin hepsi hilkat garibesi gibi! Hiçbiri yaşamı küçük kaygılarıyla mahvettiğini... bu yüzden kendilerini bir tür zindana, kürek cezasına, mutsuzluğa mahkûm ettiklerini anlamıyor... Bunu nasıl becerdiklerini de hiç anlamıyorum! Ama yaşamını sakatlayan insanlardan nefret ediyorum!..

(*Tatyana öne doğru bir adım atar. Sonra sessizce köşedeki sandığa gidip oturur. Sırtını kamburlaştırarak küçücük ve daha zavallı bir hal alır.*)

TETEREV

Aptallar yaşamı güzelleştiriyor. Fazla aptal da kalmadı gerçi. Kendilerine hiç gerekmeyen bir şeyler arıyorlar hep... Genel mutluluk reçeteleri ve böyle şeyler uydurmaya bayılıyorlar. Her şeyin başını ve sonunu bilmek istiyorlar. Çoğunlukla da aptallık ediyorlar işte...

NİL

(*Düşünceli.*)

Evet, aptallık! Ben bu konuda ustayım doğrusu... Ama Polya beni ayıltıyor... O da yaşamı çok seviyor... Öylesine dikkatli, rahat ve sevgi dolu ki! Biliyor musun, onunla

harika bir yaşamımız olacak! İkimiz de cesuruz... ve istediğimiz her şeyi elde edeceğiz! Birlikte elde edeceğiz! Tıpkı yeni doğmuş bir çocuk gibi o!..

(*Gülümser.*)

Harika bir yaşamımız olacak!

TETEREV

Aptal adam yaşamı boyunca cam niye bu kadar saydam diye düşünebilir; alçaksa camdan şişe yapar...

(*Daha yakından, neredeyse pencerenin altından yine laterna sesi duyulur.*)

NİL

Hâlâ şişelerden söz ediyorsun...

TETEREV

Hayır aptallardan söz ediyorum. Aptal nerede kendinin yakmadığı bir ateş görse, kendi kendine sormaya başlar, "Nereye gidecek, ne zaman sönecek?" Alçaksa ateşin başına oturup ısınır...

NİL

(*Dalgın.*)

Evet... ısınır...

TETEREV

Aslında ikisi de budaladır. Ama biri iyi, cesur bir budala, diğeri ise dar kafalı ve sefil bir budaladır. Yolları ayrı da olsa yönleri birdir: Mezar, sadece mezar dostum!

(*Bir kahkaha atar. Tatyana sessizce başını sallar.*)

NİL

(*Teterev'e.*)

Ne yapıyorsun?

TETEREV

Gülüyorum... Sağ kalan aptallar ölen arkadaşlarına bakıp şöyle sorarlar kendilerine, "O nerede şimdi?" Alçaksa kolayca ve de gönül rahatlığıyla malına konar, huzur ve bolluk içinde yaşamını sürdürür.

(*Kahkaha atar.*)

NİL

Çok içtin yine... Odana gitsen?

TETEREV

Nerede, göster?

NİL

Aptallık etme! Seni götüreyim mi?

TETEREV

Bırak beni kardeş. Ben ne sanığım ne de kurban... Kendi halimdeyim. Ben suçun somut deliliyim! Yaşam kokuşmuş! Pisliğe bulanmış... Dürüst insanların bedenine uymuyor yaşam. Küçük burjuvalar daraltıp kastılar yaşamı, daracık yaptılar... İşte ben de başını sokacak yeri ve yaşamak için bir amacı olmayan insanların en somut deliliyim...

NİL

Gel haydi, yeter!

TETEREV

Bırak! Düşeceğimi mi sanıyorsun? Ben zaten düşmüşüm budala! Çok oldu düşeli! Kalkmayı düşünüyordum ama sen önüme geçip yine ittin beni! İyiyim, sen git odana! Git, ben halimden şikâyetçi değilim. Temiz ve onurlu bir adamsın, nereye canın isterse oraya git... Zavallı, düşkün bendeniz de takdir dolu bakışlarımla eşlik edeceğim sana, haydi git!

NİL

Ne geveliyorsun? İlginç herhalde, ama anlaşılmıyor.

TETEREV

Anlama zaten! Gereği yok! Kimi şeyleri anlamamak daha iyidir, çünkü anlamanın yararı yoktur... Git haydi, git!

NİL

İyi o zaman, gidiyorum...

(*Köşeye büzülmüş Tatyana'yı fark etmeden çıkar.*)

TETEREV

(*Ardından eğilerek selam verir.*)

Mutluluklar dilerim sana yağmacı! Bilmeden çekip aldın elimdeki son umudu da... Cehennem ol!

(*Şişenin durduğu masaya giderken köşedeki Tatyana'yı fark eder.*)

Kim var orada?

TATYANA

(*Alçak sesle.*)

Ben...

(*Laterna sesleri birden kesilir.*)

TETEREV

Siz mi? Hımm... ben de düş görüyorum sanmıştım...

TATYANA

Hayır benim işte...

TETEREV

Anladım. Ama... neden siz? Neden buradasınız?

TATYANA

(*Üzgün ama gayet aklı başında bir tavırla fısıldar.*)

Çünkü ne başımı sokacak bir yerim ne de yaşamak için amacım var...

(*Teterev sessizce, ağır adımlarla ona yaklaşır.*)

Bilmiyorum neden bu kadar yorgun, bunca kederliyim ama... anlayın işte korkunç bir keder bu! Daha yirmi sekiz yaşındayım... utanıyorum; inanın kendimi böyle güçsüz... cılız hissetmekten öyle utanıyorum ki... İçimde, yüreğimde bir boşluk var... her şey kurudu, soldu... Böyle hissediyorum ve bu da hasta ediyor beni! Nasıl oldu da bu... bu boşluk, sezdirmeden büyüdü yüreğimde... ama neden size bunu anlatıyorum?

TETEREV

Anlamıyorum, bayağı sarhoşum... Hiçbir şey anlayamıyorum...

TATYANA

Kimse beklediğim şeyleri söylemiyor bana... Onun söyleyeceğini ummuştum... Çok bekledim ama hep sustu... Bu yaşam... ağız dalaşları, bayağılık, ufak tefek şeyler ve... hüzün... ezdiler beni. Ağır ağır, sezdirmeden ezdiler... Yok, yaşamaya gücüm kalmadı artık. Umutsuzluğa kapıldım, korkmaya başladım. Şimdi bile, ortada neden yokken... çok korkuyorum...

TETEREV

(Başını sallayarak Tatyana'dan uzaklaşıp kapıya ilerler. Kapıyı açıp ağır ağır, dili dolaşarak konuşur.)

Lanet olsun bu eve!.. Başka bir şey demiyorum...

(Tatyana ağır ağır odasına gider. Sahne bir anlığına boş kalır; kısa bir sessizlik. Sessiz fakat çabuk adımlarla Polya, ardından da Nil girer. Konuşmadan pencereye yaklaşırlar, sonra Nil, Polya'nın elini tutarak fısıldar.)

NİL

Az önce olanlar için beni bağışla. Aptalca ve berbat oldu, ama konuşmak isterken susamıyorum ki!

POLYA

(O da fısıldar.)

Fark etmez... Artık hiç fark etmez! Bana ne herkesten? Fark etmez...

NİL

Beni seviyorsun biliyorum... görüyorum... sormuyorum bile. Garipsin ama! Yarın cevap vereceğim, düşünmeliyim demiştin. Seviyorsan düşünecek ne var ki!

POLYA

Evet! Evet! Önceden de vermiştim cevabımı...

(Tatyana ses çıkarmadan odasından çıkar, perdenin ardına gizlenip dinlemeye başlar.)

NİL

Göreceksin çok güzel bir yaşamımız olacak! Öyle tatlı

bir yoldaş olacaksın ki! Yokluktan korkmuyorsun... Acılara katlanabilirsin...

POLYA

(*Tatlılıkla.*)

Seninleyken neden korkayım? Tek başımayken de yüreksiz değilim ama... yumuşak başlıyım yalnızca...

NİL

İnatçısın da! Güçlü, baş eğmez... Çok mutluyum... Böyle olacağını biliyordum, ama yine de çok mutlu oldum!

POLYA

Ben de biliyordum her şeyi...

NİL

Ya? Biliyor muydun? Harika! Yaşamak ne güzel, değil mi?

POLYA

Güzel, benim tatlı sevgilim... bir tanem, canım.

NİL

Ne güzel... ne güzel söyledin bunları!

POLYA

Şımartma beni... gitmeliyiz. Biri gelmeden gidelim...

NİL

Boş ver onları!

POLYA

Yo, gidelim! Şey... haydi bir daha öp beni!..

(*Nil'in kollarından kurtulup koşarak kaçar, ama Tatyana'yı fark etmez. Ama Nil dudaklarında bir gülümsemeyle koşarken Tatyana'yı görür ve önünde durur. Orada bulunmasına bozulur. Tatyana'nın dudaklarında çarpık bir gülümseme belirir, fersiz gözlerle ona bakar.*)

NİL

(*Küçümseyerek.*)

Dinliyor muydun? Bizi gözetliyorsun ha? Ah seni!..

(*Hızla çıkar. Tatyana taş kesilmiş gibidir. Nil çıkar-*

ken giriş kapısını açık bırakmıştır; dışarıdan ihtiyar Bessemyonov'un sert seslenişi duyulur: "Stepanida! Kömürleri kim dağıttı? Çabuk topla şunları!")

III. Perde

(Aynı oda. Sabah. Stepanida mobilyaların tozunu almaktadır.)

AKULİNA İVANOVNA

(Çay takımlarını yıkar.)

Dana eti yağsızmış bugün, iyisi mi şöyle yap, dünden kızartma yağı kaldıydı, lahana çorbasına onu katıver... böylece yağlı görünür... duydun mu?

STEPANİDA

Duydum...

AKULİNA İVANOVNA

Dana etini kızartırken de az yağ kullan, kandili devirme sakın... Çarşamba günü iki kilo yağ almıştım, dün baktım da yarım kilo bile kalmamış.

STEPANİDA

Bitmiş demek...

AKULİNA İVANOVNA

Bittiğini biliyorum... hepsi de saçında ya işte... katrana bulanmış boyacılar gibi.

STEPANİDA

Ağzınızdan çıkanı kulağınız duyuyor mu, ne diye kafama yağ süreyim?

AKULİNA İVANOVNA

Tamam, tamam...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Tatyana sabah nereye yolladı seni?

STEPANİDA

Eczaneye, amonyak almaya... "Git yirmi kapiklik amonyak al," dedi.

AKULİNA İVANOVNA

Başı ağrıyor anlaşılan...

(*İç geçirir.*)

Her şeye üzülüyor burada.

STEPANİDA

Kocaya vereydiniz bir şeyciği kalmazdı...

AKULİNA İVANOVNA

Şimdilerde bir genç kızı evlendirmek o kadar kolay değil artık... hele de okumuş olanını.

STEPANİDA

İyi bir drahoma verirseniz okumuşunu da alan bulunur.

(*Pyotr odasından başını uzatıp içeriye bir göz atar ve kaybolur.*)

AKULİNA İVANOVNA

Gözlerim bu mutluluğu görmeyecek... Tanya evlenmek istemiyor.

STEPANİDA

Hiç istenmez mi... hem de onun yaşında...

AKULİNA İVANOVNA

Oof, of... Pansiyonerin dün geceki misafirleri kimdi?

STEPANİDA

Şu kızıl saçlı öğretmen...

AKULİNA İVANOVNA

Şu karısı kaçan mı?

STEPANİDA

Ha, evet işte o! Sonra şu tahsildar... zayıf sapsarı yüzlü bir adam.

AKULİNA İVANOVNA

Biliyorum. Tüccar Pimenov'un yeğeniyle evliydi... işittiğime göre veremmiş.

STEPANİDA

Vay canına... belli oluyor zaten.

AKULİNA İVANOVNA

Bizim şarkıcı da orada mıydı?

STEPANİDA

Şarkıcı da, Pyotr Vasilyeviç de... Şarkıcı saat ikiye kadar avaz avaz şarkı söyledi... öküz gibi böğürdü durdu...

AKULİNA İVANOVNA

Petya ne zaman döndü?

STEPANİDA

Ona kapıyı açtığımda sabah oluyordu...

AKULİNA İVANOVNA

Oh, oh!

PYOTR

(*Girer.*)

Haydi Stepanida acele et biraz ve defol...

STEPANİDA

Şimdi... bir bitse ben de sevineceğim.

PYOTR

Ben de az konuşup çok çalışırsan sevineceğim...

(*Stepanida homurdanarak çıkar.*)

Anne! Size kaç kere onunla bu şekilde konuşmayın dedim! Aşçıyla içli dışlı olmak, ağzını aramak... Hiç hoş değil! Bir son verin buna!

AKULİNA İVANOVNA

(*Kırgın.*)

Ne yani, kiminle konuşacağımı da sen mi söyleyeceksin? Babanla ve benimle konuşmak lütfunda bulunmuyorsun ki; bari izin ver de hizmetçiyle iki çift laf edeyim...

PYOTR

O sizin ayarınızda değil, anlasanıza! Dedikodudan başka bir şey duyamazsınız ondan!

AKULİNA İVANOVNA

Senden ne duyuyorum ki? Altı aydır evdesin ama öz annene bir saatçik bile ayırmadın... hiçbir şey anlatmıyorsun bana... Ne Moskova nasıl bir yerdi, ne...

PYOTR

Ama bakın...

AKULİNA İVANOVNA

Konuştuğun zaman da yalnızca üzüntü veriyorsun. Yok şu böyle olmaz, yok bu böyle yapılmaz... Öz anneni küçük bir kızmış gibi azarlıyor, akıl öğretmeye kalkıp aşağılıyor, alay ediyorsun...

(Pyotr eliyle umursamaz bir jest yaparak antreye gider.)

Al işte, ne de çok konuştun!..

(Hıçkırarak gözlerini önlüğünün ucuna siler. Perçihin girer. Üzerinde yırtık yerlerinden pamukları fırlamış bir ceket, ayaklarında laptiler ve başında da kürklü bir şapka vardır, pantolonu da iple tutturulmuştur.)*

PERÇİHİN

Niye somurtuyorsun? Petruşa'ya mı darıldın? Kırlangıç gibi yalpalayarak geçti önümden... Merhaba bile demedi. Polya burada mı?

AKULİNA İVANOVNA

(İç geçirerek.)

Mutfakta, lahana doğruyor.

PERÇİHİN

Şu kuşlar ne şanslı! Bir yavrunun tüyleri çıkınca özgürce dört yana uçabilir. Ne anası ne de babası, kimse engel olamaz... Bana çay kaldı mı?

AKULİNA İVANOVNA

Sen de kuşlar gibi yaşıyorsun zaten.

PERÇİHİN

Çok doğru! İyi de yapıyorum! Hiçbir şeyim yok, kimseyi de rahatsız etmiyorum... Sanki yeryüzünde değil de, göklerde yaşıyorum!

AKULİNA İVANOVNA

(Küçümseyerek.)

---

* Huş ağacı kabuğundan iple örülmüş potin. (ç.n.)

Ama kimse sana saygı duymuyor. Al, iç bakalım çayını, ama biraz soğuk... ve açık oldu.

PERÇİHİN

(*Bardağı kaldırıp ışığa tutar.*)

Koyu değil ama sağ olasın ki boş da değil! Daha koyu olsa boğazımdan geçmezdi. Saygıya gelince, bir iyilik yapın ve saygı duymayın bana! Şahsen ben kimseye saygı duymam...

AKULİNA İVANOVNA

Aman, kimin ihtiyacı var senin saygına? Hiç kimsenin...

PERÇİHİN

Çok iyi! Dikkat ettim de, yaşamını topraktan kazanan insanlar bir parça ekmek için birbirlerinin gözlerini oyuyor. Bense rızkımı gökyüzünden çıkarıyorum. Beni gökteki kuşlar besliyor... benim işim temiz!

AKULİNA İVANOVNA

Ee, düğün yakında mı?

PERÇİHİN

Kimin? Benim düğünüm mü? Bana varacak guguk kuşu, bizim ormanlara uğramaz çapkın! Uğrasa bile geç kalır, ben çoktan ölmüş olurum...

AKULİNA İVANOVNA

Gevezelik etme de söyle, ne zaman evlendiriyorsun?

PERÇİHİN

Kimi?

AKULİNA İVANOVNA

Kızını! Sanki bilmiyor, üff!

PERÇİHİN

Kızımı mı? Ne zaman isterse o zaman evlendiririm... Yeter ki evlenecek birini bulsun...

AKULİNA İVANOVNA

Epeydir planlıyorlardı herhalde?

PERÇİHİN

Kim? Neyi?

AKULİNA İVANOVNA

Kessene şu soytarılığı! Sana bir şeyler söylemiştir herhalde...

PERÇİHİN

Ne hakkında?

AKULİNA İVANOVNA

Evlilik hakkında...

PERÇİHİN

Kimin evliliği?

AKULİNA İVANOVNA

Tüh sana be! Koca adam utanmadan kaçık gibi numara yapıyor!

PERÇİHİN

Dur yahu! Sinirlenme... Doğruca söylesene neden bahsettiğini.

AKULİNA İVANOVNA

Seninle konuşmak insanda heves bırakmıyor ki...

PERÇİHİN

Ama konuşuyorsun işte... ne zamandır konuşuyor, ama anlaşılmaz şeyler söylüyorsun...

AKULİNA İVANOVNA

(Soğuk, kıskanç bir tavırla.)

Pelageya ile Nil'i ne zaman evlendiriyorsun?

PERÇİHİN

(Şaşkınlıkla sıçrar.)

Ne? Nil'le mi?

AKULİNA İVANOVNA

Gerçekten sana söylemedi mi? Ah şu gençler!.. Öz babasına bile...

PERÇİHİN

(Keyifle.)

Vay canına! Şaka yapmıyorsun değil mi? Nil'le ha? Tanrı'ya şükür! Gerçekten mi? Ah şeytanlar! Ah şu Polka! Ama Polka değil de kadril demeli artık! Yalan söylemi-

yorsun ya? Ne güzel! Ben de Nil Tatyana ile evlenecek sanıyordum... yemin ederim! Görünüşe bakılırsa Tatyana ile evlenecek gibiydi...

AKULİNA İVANOVNA

(*Kırgın.*)

Tatyana'yı ona veren kim? Çok da gerekliydi sanki... o kazma kılıklı!..

PERÇİHİN

Nil mi kime gerekli? Ne diyorsun yahu! On tane kızım olsa onunu da gözü kapalı verirdim Nil'e! Nil ha? O... o tek başına yüz kişiye bile bakar! Ha, ha!

AKULİNA İVANOVNA

(*Alayla.*)

Bakıyorum, çok iyi bir kayınpederi olacak! Çook içten!

PERÇİHİN

Kayınpeder mi? Evet! Ama bu kayınpeder kimseye yük olmaz! Sevinçten dans etmek geliyor içimden... Artık tamamen özgür bir çocuk gibiyim! Artık yaşayacağım! Kimse beni görmeyecek... Doğruca ormana ve Perçihin gözden kaybolacak temelli! Ah Polya! Hep kızım nasıl yaşayacak diye düşünürdüm bense. Utanıyordum onun karşısında... yalnız can verdim ona, başka bir şey veremedim! Ama şimdi... şimdi ben... istediğim yere giderim! Dünyanın öbür ucuna kadar, Zümrüdüanka'yı yakalamaya bile giderim!..

AKULİNA İVANOVNA

Nereye gideceksin? Mutluluktan kaçılır mı?

PERÇİHİN

Mutluluk mu? Benim mutluluğum çekip gitmektir... Polka mutlu olacak... olacak! Nil'le ha? Sağlıklı, neşeli, yalın bir adam... Beynim dans ediyor kafamın içinde, yüreğimde de tarlakuşları cıvıldaşıyor!.. Ne şanslıyım!

(*Ayağını yere vurarak tempo tutar.*)

Pek de tatlı davrandı, Polya, Nil'i avladı.. Ah ne harika!

BESSEMYONOV

(*Girer, üzerinde palto, elinde kasket vardır.*)

Yine sarhoş!

PERÇİHİN

Mutluluktan! Duydun mu Pelageya'yı?

(*Keyifle sırıtır.*)

Nil'e varıyor! Harika değil mi?

BESSEMYONOV

(*Soğuk ve kabaca.*)

Bizi ilgilendirmez. Üstümüze vazife değil...

PERÇİHİN

Ben de Nil Tatyana ile evlenmeye niyetli sanıyordum.

BESSEMYONOV

Efendim?

PERÇİHİN

Yemin ederim! Herhalde Tatyana da hayır demezdi... Ona öyle bir bakışı vardı ki... bilirsin işte... yani genel olarak, iyicene... şey işte, değil mi? Sonra birden...

BESSEMYONOV

(*Sakin ama hınçla.*)

Sana şunu söyleyeyim dostum... Budala bile olsan bir genç kız hakkında böyle rezilce konuşamayacağını anlamalısın, bu bir!

(*Yavaş yavaş sesini yükselterek.*)

Sonra kızın kime bakmış, kim ona nasıl bakmış ve ne biçim bir kızdır bir şey demeyeceğim; yalnız diyorum ki, Nil'le evleniyorsa işte kapı şurada! Çünkü ikisinin de benim gözümde zerre kadar değeri yok! Her ne kadar bana minnet duymaları gerekse bile, bundan böyle yalnızca yüzlerine tükürürüm, bu da iki! Ha bir de şu var bayım, seninle uzak da olsa akrabayız, ama kendine şöyle bir bak: Kimsin sen? Bir baldırı çıplak! Hem söyle bakalım, kim izin verdi üzerinde bu paçavralar, ayağında laptilerle benim tertemiz misafir odama girmene?

PERÇİHİN

Ne oluyor Vasiliy Vasilyeviç? Ne oluyorsun kardeş? Hem ben ilk kez böyle...

BESSEMYONOV

Kaç kez olduğunu saymadım, saymak da istemiyorum... Gördüğüm bir tek şey var, bu kılıkta bir eve geliyorsan, evin efendisine hiç saygın yok demektir. Yine soruyorum: Kimsin sen? Sefilin, serserinin, baldırıçıplağın teki... duydun mu? Bu da üçüncüsü! Defol şimdi!

PERÇİHİN

(*Afallamıştır.*)

Vasiliy Vasilyeviç! Neden? Niçin?

BESSEMYONOV

Defol! Soytarılık etme!

PERÇİHİN

Kendine gel! Ben senin önünde hiçbir...

BESSEMYONOV

Ne?! Yıkıl karşımdan! Yoksa...

PERÇİHİN

(*Üzüntülü ve dargın çıkarken.*)

Ah ihtiyar! Acıyorum sana! Elveda!

(*Bessemyonov döner, sessizce, ağır adımlarla odada dolaşmaya başlar, suratı asık ve sıkıntılıdır. Akulina İvanovna korkuyla kocasını izleyerek bulaşıkları yıkar, elleri titremekte ve dudakları arasından bir şeyler mırıldanmaktadır.*)

BESSEMYONOV

Ne mırıldanıp duruyorsun? Büyü falan mı yapıyorsun?

AKULİNA İVANOVNA

Dua ediyorum bey... dua.

BESSEMYONOV

Biliyor musun... başkan olamayacağım! Göreceksin, beni seçmeyecek... alçaklar!

AKULİNA İVANOVNA

Seni mi? Aman Tanrım! Ama niye? Belki de seçerler...

BESSEMYONOV

Ne belkisi? Tesviye Atölyesi Şefi Fedka Dosekin'in de başkanlıkta gözü var... daha çocuk! İtoğluit!

AKULİNA İVANOVNA

Belki onu seçmezler... üzme kendini...

BESSEMYONOV

Seçerler... Her şey apaçık. Gidiyorum meclise bir bakıyorum ki, adam yerine oturmuş bile... Tutturmuş hep aynı nakaratı, "Yaşam çok zor, birbirimizi desteklemeliyiz... her şeyi birlikte yapmalıyız..." deyip duruyor. Ekip işiymiş her şey... Güya bütün fabrika işçileri, zanaatkârlar artık birbirlerinden kopuk yaşayamazmış. Ben de dedim ki, "Hepsinin sebebi Yahudiler! Yahudilerin işlerini kısıtlamalı! Valiye gidip onları şikâyet edelim, Rusların yolunu kapatıyorlar diyelim ve kovduralım onları!"

(*Tatyana sessizce kapıyı açar, gürültü etmeden, sallanarak odasına girer.*)

O ise şöyle bir gülümsedi ve "Peki Yahudilerden beter olan Rusları nereye koymalı?" diye sordu. Sonra da kinayeli sivri laflarla bana saldırmaya başladı... Anlamazlıktan geldim, ama yine de neyi kastettiğini fark ettim tabii... Alçak! Bir köşeye çekilip dinlemeye başladım... İçimden, "Dur biraz ben sana gösteririm," diyordum ki sobacı Mihaylo Kryukov yanıma geldi ve "Belki de Dosekin başkan olmalı," dedi... İnanabiliyor musun? Sonra utandı ve bakışlarını kaçırdı. Ona, "Ah seni şaşı Yehuda!" demek geldi içimden...

YELENA

(*Girer.*)

Merhaba Vasiliy Vasilyeviç! Merhaba Akulina İvanovna!

BESSEMYONOV

(*Kuru bir sesle.*)

Ah, siz misiniz hanımefendi? Buyurun, ne vardı?

YELENA

Odanın kirasını getirmiştim de...

BESSEMYONOV

(*Daha kibar.*)

Çok güzel... Ne kadardı? Yirmi beş ruble... Sahi, koridorun kırılan iki camı için kırk kapik ve avlu kapısının menteşeleri için de yirmi kapik daha rica edebilir miyim? Aşçınız kırmıştı da...

YELENA

(*Gülümseyerek.*)

Amma da düzenlisiniz! Buyurun... bozuğum yok ama. İşte üç ruble...

AKULİNA İVANOVNA

Bir çuval da kömür almıştınız... yani aşçınız almıştı.

BESSEMYONOV

Kömür ne kadar?

AKULİNA İVANOVNA

Otuz beş kapik...

BESSEMYONOV

Hepsi doksan beş ediyor. Buyurun iki ruble beş kapik para üstünüz! Düzenlilik konusunda çok haklısınız hanımefendi. Dünya da düzenlilik sayesinde ayakta duruyor zaten... Güneş bile zamanında doğup, zamanında batıyor yüzyıllardır... Eh madem göklerde bir düzen var, yeryüzünde de olmalıdır. İşte siz de zamanı gelince kiranızı getiriyorsunuz ya!..

YELENA

Borçlanmayı sevmem...

BESSEMYONOV

Çok yerinde bir davranış! Böylece herkes size güvenir...

YELENA

Eh, hoşça kalın! Gitmeliyim.

BESSEMYONOV

Saygılar...

(*Çıkana dek ardından bakar.*)

Güzel kadın, haspa! Yine de büyük bir zevkle daireden kapı dışarı edebilirim.

AKULİNA İVANOVNA

Çok iyi edersin bey!..

BESSEMYONOV

Bekleyelim hele... buradayken onu gözleyebiliriz. Ama giderse, Pyotr da ona gidip gelmeye başlar; gözümüzden uzakta daha kolay aldanır... Hem kirayı zamanında ödemesini de hesaba katmalı. Ayrıca evdeki her zararı da sesini çıkarmadan ödüyor... neyse! Elbette Pyotr için tehlikeli... hem de çok...

AKULİNA İVANOVNA

Çocuk evlenmeyi düşünmüyordur herhalde... yalnızca şöyle bir...

BESSEMYONOV

Öyle olduğunu bilsek, bunun üzerine ne konuşur ne de endişeleniriz! Hatta yanı başında böyle bir fırsat olması geneleve gitmesinden iyidir...

(*Tatyana'nın odasından boğuk bir inilti duyulur.*)

AKULİNA İVANOVNA

(*Alçak sesle.*)

Ha?

BESSEMYONOV

(*O da sesini alçaltır.*)

Bu da ne?

AKULİNA İVANOVNA

(*Endişeyle çevresine bakınıp kulak kesilir.*)

Kapının eşiğinde sanki...

BESSEMYONOV

(*Yüksek sesle.*)

Kedi olmalı.

AKULİNA İVANOVNA

(*Kararsız.*)

Bey, sana bir şey diyecektim...

BESSEMYONOV

E, söyle.

AKULİNA İVANOVNA

Perçihin'e biraz sert davranmadın mı? Suçu yok ne de olsa...

BESSEMYONOV

Suçsuzsa darılmaz. Darılsa da bir kaybımız olmaz... hiç de değerli bir dost değil.

(*İnilti daha yüksek şekilde tekrar duyulur.*)

Kim bu yahu? Hanım...

AKULİNA İVANOVNA

(*Çevresine bakınır.*)

Bilmiyorum... gerçekten ne ola ki?

BESSEMYONOV

(*Pyotr'un odasına doğru atılır.*)

Buradan olmasın? Pyotr!..

AKULİNA İVANOVNA

(*Dehşetle ardından koşar.*)

Petya! Petya... Petya!..

TATYANA

(*Boğuk bir sesle bağırır.*)

Kurtarın beni... anne... kurtarın!..

(*Bessemyonov ve Akulina İvanovna hızla Pyotr'un odasından çıkıp çığlığın geldiği yöne koşarlar. Kapının önünde girmeye karar veremeden bir an duralarlar, sonra ikisi de kapıya atılır. Onları Tatyana'nın çığlığı karşılar.*)

Yanıyor... Ah! Ah!.. Çok acıyor... Su! Su verin bana! Kurtarın!..

AKULİNA İVANOVNA

(*Koşarak odadan çıkıp dış kapıyı açar ve bağırır.*)

Tanrım! Komşular! Petya!

(*Tatyana'nın odasından Bessemyonov'un boğuk sesi duyulur: "Neyin var kızım... neyin var? Ne oldu sana küçüğüm?"*)

TATYANA

Su... ölüyorum... her yanım yanıyor... Ah Tanrım!..

AKULİNA İVANOVNA

Koşun, yardım edin aman Tanrım!..

BESSEMYONOV

(*Odadan.*)

Koş... doktor çağır!

PYOTR

(*Koşarak girer.*)

Ne oldu? Ne var?

AKULİNA İVANOVNA

(*Onun ellerini yakalayarak, soluk soluğa.*)

Tanya! Ölüyor!

PYOTR

(*Ellerini kurtararak.*)

Bırakın... bırakın beni!..

TETEREV

(*Ceketini giyerek gelir.*)

Yangın mı çıktı?

BESSEMYONOV

Doktor! Doktor çağır Pyotr! Al şu yirmi beş rubleyi...

PYOTR

(*Koşarak odadan fırlar. Teterev'e.*)

Doktor! Birisi... zehirlendi dersiniz... doktora... bir kadın, bir genç kız... amonyak... çabuk! Çabuk!..

(*Teterev koşarak çıkar.*)

STEPANİDA

(*Koşarak.*)

Aman Tanrım! Aman Tanrım!

TATYANA

Petya, yanıyorum!.. Ölüyorum!.. Yaşamak istiyorum... Yaşamak! Su verin!

PYOTR

Ne kadar aldın? Ne zaman içtin? Konuş!..

BESSEMYONOV

Kızım benim... Tanyoçka!..

AKULİNA İVANOVNA

Güvercinim, nasıl kıydın kendine?

PYOTR

Anne çıkın... Stepanida götür onu! Çıkın diyorum...

(Yelena koşarak Tatyana'nın odasına girer.)

Annemi götürün!..

(Bir köylü kadın girer, eşikte durup odaya bir göz atar ve bir şeyler mırıldanır.)

YELENA

(Akulina İvanovna'nın koluna girmiş götürürken mırıldanır.)

Bir şeyi yok, önemli değil...

AKULİNA İVANOVNA

Güvercinim benim! Küçüğüm... seni kırdım mı? Seni üzdüm mü?

YELENA

Geçecektir... Doktor halleder... ah, ne felaket!

KÖYLÜ KADIN

(Akulina İvanovna'nın diğer koluna girerek.)

Üzülmeyin anacığım! Oluyor böyle şeyler! Ah zavallıcık!.. Geçenlerde tüccar Sitanov'larda atın biri de arabacının böğrüne bir çifte attıydı ki...

AKULİNA İVANOVNA

Yavrum benim... Ne yapacağım ben? Bir tanem benim!..

(Çıkarlar. Tatyana'nın odasında kızın çığlıkları babasının boğuk sesine ve Pyotr'un sinirli, kesik kesik konuşmasına karışmaktadır. Çanak sesleri, yatak

gıcırtısı, bir yastığın düşmesi duyulur, bir sandalye devrilir. Stepanida birkaç kez perişan bir halde, ağzı bir karış açık, gözleri fal taşı gibi odadan çıkıp dolaba gider, tabak, tas gibi şeyler alır ve dolabı kırarcasına kapatır. Kapının önünde kimi yüzler belirir, ama girmeye cesaret edemezler. Birden bir boyacı çocuk fırlayıp Tatyana'nın odasının kapısından içeri bir göz atar ve hemen geri döner; olanca sesiyle bağırır: "Ölüyor!" Dışarıdan laterna sesi gelir ama hemen kesilir. Kapıdaki kalabalık arasında fısıldaşmalar duyulur: "Ölmüş mü?", "Babası demiş ki; bana bak, demiş, sonra kafasına...", "Neyle vurmuş?", "Ne atıyorsun be? Kız kendini bıçaklamış." Bir kadın sesi sorar: "Evli miymiş?" Birisi acımayla dilini şaklatır.)

KÖYLÜ KADIN

(*İhtiyarların odasından çıkar. Masanın yanından geçerken bir çörek alıp mendiline koyar. Kapıya yaklaşarak.*)

Susun! Kız ölüyor!..

BİR ERKEK SESİ

Adı neymiş?

KÖYLÜ KADIN

Lizaveta...

BİR KADIN SESİ

Niye yapmış?

KÖYLÜ KADIN

Taa Meryem Ana Yortusu'nda başlamış galiba, babası demiş ki "Bak Lizaveta..."

(*Kalabalıkta bir hareketlenme olur. Doktor ile Teterev girerler. Doktor şapkasını ve paltosunu çıkarmadan doğruca Tatyana'nın odasına girer. Teterev kapıdan bir göz atar ve somurtarak geri çekilir. Tatyana'nın odasından hâlâ karışık sesler ve iniltiler duyulur. İhtiyarların odasından Akulina İvanovna*

bağırır: "Bırakın beni! Bırakın yanına gideyim!" Kapının önünde bir uğultu olur. Birkaç ses seçilir: "Ciddi bir adam... koro şarkıcısı... Öyle mi? Ya, ya... Müjdeci İvan'dan...")

TETEREV

(*Kapıya yaklaşır.*)

Ne arıyorsunuz burada? Gidin haydi!

KÖYLÜ KADIN

(*O da kapıya gelir.*)

Haydi gidin, iyi insanlar... bu sizi ilgilendirmez...

TETEREV

Sen de kimsin? Ne istiyorsun?

KÖYLÜ KADIN

Ben babacığım, sebze satıyorum... Yeşil soğanlar, salatalıklar...

TETEREV

İyi de ne istiyorsun?

KÖYLÜ KADIN

Semyagina'ya gidiyordum babacığım... Benim çocuğun vaftiz anası...

TETEREV

Ne? Burada ne işin var yahu?

KÖYLÜ KADIN

Geçiyordum, bir gürültü duydum... yangın var sandım.

TETEREV

Ee, sonra?

KÖYLÜ KADIN

Sonra... ne oluyor diye bakmak için içeri girdim...

TETEREV

Defol!.. Hepiniz defolun... Çekilin kapıdan!

STEPANİDA

(*Koşarak çıkar, Teterev'e.*)

Bir kova su getir... çabuk ol!..

(*Beyaz saçlı, yanağı sargılı yaşlı bir adam kapıdan başını uzatır ve Teterev'e göz kırparak, "Bayım!*

O kadın masadan bir çörek aşırdı..." der. Teterev insanları iteleyerek dışarı çıkarır. Dışarıdan ayak sesleri, patırtılar... bir çocuk çığlığı: "Ay! Ay!" Birisi güler, birisi kırgın bir sesle bağırır: "Yavaş olun bayım!")

TETEREV

(*Dışarıdan.*)

Şeytan alsın hepinizi! Haydi marş!

PYOTR

(*Kapıdan başını uzatarak.*)

Sessiz olun!..

(*Tekrar odaya girer.*)

Haydi baba annemin yanına git! Haydi git!

(*Dışarıya doğru bağırır.*)

Kimseyi sokmayın içeriye!..

(*Bessemyonov sendeleyerek çıkar. Masanın yanındaki sandalyeye oturup, boş gözlerle önüne bakar. Sonra kalkıp Akulina İvanovna'nın sesinin duyulduğu odaya gider.*)

AKULİNA İVANOVNA

Sevmedim mi onu? Koruyup kollamadım mı?

YELENA

Haydi ama biraz sakinleşin canım...

AKULİNA İVANOVNA

Ah, bey! Ah, canım...

(*Kapı Bessemyonov'un ardından kapandığı için cümlenin sonu duyulmaz. Oda boş kalır. İki yandan birden gürültüler gelmektedir: Bessemyonov'ların odasından gelen sesler ile Tatyana'nın odasından gelen fısıltılar, iniltiler ve ayak sesleri. Teterev bir kova suyla gelir. Kovayı Tatyana'nın kapısının önüne koyar ve hafifçe kapıyı tıklatır. Stepanida kapıyı açar, kovayı içeri alır ve terini silerek dışarı çıkar.*)

TETEREV

Nasıl?

STEPANİDA

Bir şeyi yok galiba...

TETEREV

Doktor mu söyledi?

STEPANİDA

Evet. Ama...

(*Ümitsizce elini sallar.*)

Annesiyle babasını yanına sokmayacakmışız.

TETEREV

Daha iyi mi peki?

STEPANİDA

Kim bilir? İnlemeyi kesti. Yemyeşil kesilmiş, gözleri büyümüş, kıpırdamadan yatıyor...

(*Sitemle fısıldar.*)

Onlara söyledim... hem de kaç kere söyledim kocaya verin diye! Evlendirin diye! Ama dinlemediler... işte sonucu! Sağlıklı bir kız bu yaşa kadar kocasız kalır mı?.. Üstelik dinsiz de... bir kere bile dua etmez, istavroz çıkarmazsan böyle olur işte!

TETEREV

Sus be... karga!

YELENA

(*Girerken.*)

Ee, nasıl oldu?

TETEREV

Bilmiyorum... Doktor tehlike yok demiş güya.

YELENA

İhtiyarlar mahvoldu, acınacak haldeler!

(*Teterev bir şey söylemeden omuz silker.*)

STEPANİDA

Aman Tanrım! Mutfağı unuttum...

(*Çıkar.*)

YELENA

İyi ama neden? Ne oldu ki? Zavallı Tanya, ne acı çekiyordur şimdi...

(*Yüzünü buruşturarak ürperir.*)

Acıtır mı acaba? Çok can yakar mı?

TETEREV

Bilmem, hiç amonyak içmedim...

YELENA

Nasıl şaka yapabiliyorsunuz?

TETEREV

Şaka yapmıyorum ki.

YELENA

(*Pyotr'un odasına yaklaşıp içeriye bir göz atar.*)

Ya Pyotr... Pyotr Vasilyeviç hâlâ yanında mı?

TETEREV

Herhalde... dışarı çıkmadığına göre...

YELENA

(*Düşünceli.*)

Bunun onu nasıl etkileyeceğini tahmin edebiliyorum!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Ben... bu gibi şeyler gördüğüm zaman, içimde mutsuzluğa karşı bir öfke kabarıyor...

TETEREV

(*Gülümser.*)

Övülecek bir şey...

YELENA

Anlıyor musunuz? Onu yakaladığım gibi yere çalar, ayaklarımın altına alıp hiç durmadan çiğnerdim!

TETEREV

Mutsuzluğu mu?

YELENA

Elbette! Ondan korkmuyorum, nefret ediyorum! Ben yaşamayı severim... neşeyi, çeşitliliği, yeni insanlar tanımayı... bunu da yaparım hani! Yanımda olanların yaşamını da rahat, keyifli kılarım.

TETEREV

Övülecek bir şey daha!

YELENA

Bakın size bir şey itiraf edeyim: Ben çok katı, acımasız biriyim! Mutsuz insanları sevmiyorum... anlıyor musunuz... kimi insanlar vardır, ne yaparsanız yapın hep mutsuzdurlar! Adamın kafasına şapka diye güneşi de oturtun –daha görkemlisi olamaz herhalde– yine de sızlanıp dert yanar: "Ah, öylesine mutsuzum! Öylesine yalnızım ki! Kimse kafasını çevirip bana bakmıyor... yaşam karanlık ve sıkıcı... Of! Ah! Ay! Heyhat!" Böyle bir adam görünce mutsuzluğunu artıracak daha kötü şeyler yapmak geliyor içimden.

TETEREV

Hanımefendi! Ben de itirafta bulunayım: Kadınların felsefe yapmasına hiç katlanamam, ama siz akıl yürüttüğünüzde ellerinizi öpmek geliyor içimden!..

YELENA

(*Cilveli ve şımarık bir edayla.*)

O kadar mı? Bir de yalnızca akıl yürüttüğüm zaman mı?

(*Birden Tatyana'yı hatırlar.*)

Ay, ay! Orada bir insan acı çekiyor, bense muziplik yapıyorum...

TETEREV

(*İhtiyarların odasını göstererek.*)

Orada da acı çekiliyor. Şurada, burada acı çeken insanları saymaya parmaklarınız yetmez! İnsanoğlu bunu alışkanlık edinmiş!..

YELENA

Alışkanlık da olsa acı çekiyor...

TETEREV

Şüphesiz!..

YELENA

Ona acımalıyız o zaman.

TETEREV

Her zaman değil. Ayrıca arada sırada da olsa insana acımak gerektiğini sanmıyorum... Yardımcı olmak daha iyi.

YELENA

Herkese yardım edemezsin... Hem acıman yoksa yardım da edemezsin...

TETEREV

Hanımefendi! Benim düşüncem şudur: Acı istekten doğar. İnsanın da saygıya değer olan ve olmayan istekleri vardır. İnsanın sağlıklı ve güçlü olmasını sağlayacak bedensel ihtiyaçlarını tatmin etmesine yardımcı olun yeter, işte o zaman onu yüceltmiş, hayvanlardan ayırmış olursunuz...

YELENA

(*Onu dinlemez.*)

Olabilir... belki de öyledir... Ama orada ne yapıyorlar? Uyudu mu acaba? Öyle sessiz ki... biri fısıldıyor. İhtiyarlar da köşelerine sindi... Ne garip bütün bunlar! Birdenbire gürültüler, çığlıklar, inlemeler, koşuşturma... sonra yine birdenbire her şey durgunlaşıp, sessizliğe gömülüyor...

TETEREV

Yaşam böyle işte! İnsanlar bağırır, sonra yorulup susar... Dinlenince yine bağıracaklar. Burada, bu evde her şey çabucak durgunlaşıyor... Kâh acı çığlıkları, kâh sevinç kahkahaları. Buradaki her sarsıntı, çamurlu bir su birikintisine bastonla vurmak gibi... Son ses daima buranın peri kızı olan bayağılıktan çıkar. Zafer ya da öfke çığlığı da olsa son sözü hep o söyler...

YELENA

(*Dalgın.*)

Hapishanede yaşamak çok daha ilginçti... Kocam kumar oynar, çok içer, sık sık da ava giderdi. Kasabamız küçüktü... İnsanların çoğu... nasıl desem, kadrosuz eleman

gibiydi. Özgürdüm; ama ne bir yere gider ne de birini çağırırdım... zamanımı hep mahkûmlarla geçirirdim. Severlerdi beni... yakından tanıyınca garip insanlardı doğrusu... İnanın bana, şaşılacak kadar sevimli, yalın insanlardı! Onlara baktıkça, birinin adam öldürdüğüne, diğerinin de hırsızlık veya benzeri bir şey yapmış olabileceğine bir türlü inanamazdım. Bazen "Öldürdün mü?" diye sorardım birine, o da "Öldürdüm ya anacığım, Yelena Nikolayevna... Öldürdüm, ne yaparsın?" diye yanıtlardı... Ve bu adam, bu katil, başka birinin suçunu üstlenmiş gibi gelirdi bana... sanki ona o taşı attıran başka bir güç vardı... Onlara kitaplar alırdım; her koğuşa oyun kâğıdı, dama tahtası vermiştim... tütün ve içki de verirdim ama çok değil. Havalandırmalar sırasında top oynarlardı, küçük çocuklar gibiydiler inanın! Ara sıra da komik kitaplar okurdum onlara, can kulağıyla dinleyip aynı çocuklar gibi kahkahayla gülerlerdi! Kuşlar ve kafesler de almıştım, her koğuşun kendi kuşu vardı... Kuşları da beni sevdikleri gibi severlerdi! Ve ilginçtir canlı renklerde, kırmızı veya sarı bluzlar giymem çok hoşlarına giderdi... Neşeli, canlı renkleri öyle seviyorlardı ki! Ben de sırf onlar için alabildiğine alacalı bulacalı şeyler giyerdim...

(*İç geçirir.*)

Onlarla olmak ne kadar güzeldi! Üç yıl nasıl geçti farkına bile varmadım... Sonra o at kocamı öldürdüğünde ona ağladığım kadar, mahkûmlar için de ağladım sanırım... Onlardan uzaklaşmak çok üzücüydü... mahkûmlar da çok üzülmüştü...

(*Odaya bir göz atar.*)

Burada, bu şehirde yaşamım daha kötü... Bu evde bir şeyler var... kötü bir şeyler... Kötü olan insanlar değil, başka bir şey... Biliyor musunuz, ben de hüzünlenmeye başladım... Kötü bir şey. İşte sizinle oturmuş konuşuyoruz, orada ise... belki de bir insan ölüyor...

TETEREV

(*Sakin.*)

Ve biz de ona acımıyoruz.

YELENA

Siz acımıyor musunuz?

TETEREV

Siz de öyle...

YELENA

(*Alçak sesle.*)

Evet, haklısınız! Bu... iyi bir şey değil biliyorum, ama iyi olmadığını hissedemiyorum! Bazen böylc şcylcr oluyor. Bir şeyin iyi olmadığını biliyorsunuz ama bunu hissedemiyorsunuz... Hem biliyor musunuz, ben daha çok ona... Pyotr Vasilyeviç'e acıyorum. Aslında hep acıyorum ona... burada kendisini çok kötü hissediyor, değil mi?

TETEREV

Burada herkes kendini kötü hissediyor...

POLYA

(*Girer.*)

Merha...

YELENA

(*Yerinden sıçrayıp ona yaklaşarak.*)

Şşt! Sessiz olun! Biliyor musunuz, Tanya kendini zehirledi!

POLYA

Nee?

YELENA

Evet, evet! Doktorla kardeşi yanındalar...

POLYA

Peki... peki, ölecek mi?

YELENA

Kimse bilmiyor.

POLYA

Ama neden? Söyledi mi?

YELENA

Bilmiyorum, hayır!

PYOTR

(Saçları karışmış başını dışarı uzatarak.)

Yelena Nikolayevna, bir dakika gelir misiniz lütfen?

(Yelena çabucak çıkar.)

POLYA

(Teterev'e.)

Niye bana öyle bakıyorsunuz?

TETEREV

Bana kaç kere sordunuz bu soruyu?

POLYA

Hep aynı şekilde bakıyorsanız ne yapayım?

(Ta dibine kadar sokularak sertçe.)

Ne yani, bunun sorumlusu ben miyim?

TETEREV

(Gülümseyerek.)

Suçluluğa benzer bir şey mi hissediyorsunuz ki?

POLYA

Sizi sevmediğimi hissediyorum... işte o kadar! İyisi mi bunlar nasıl oldu, onu anlatın bana.

TETEREV

Dün akşam hafifçe ittirdiler, o da zayıf olduğu için bugün düşüverdi... hepsi bu!

POLYA

Doğru değil!

TETEREV

Nedir doğru olmayan?

POLYA

Neyi ima ettiğinizi biliyorum... doğru değil bu! Nil...

TETEREV

Ne Nil'i? Nil'in ne ilgisi var bununla?

POLYA

Benim de, onun da... İkimizin de ilgisi yok! Siz... yok! Biliyorum, bizi suçluyorsunuz... Ne olmuş? Ben onu seviyorum, o da beni... hem de uzun zamandır.

TETEREV

(*Ciddi bir tavırla.*)

Sizi hiçbir şeyle suçlamıyorum. Asıl siz kendinizi bir şeylerden ötürü suçlu hissediyor ve karşılaştığınız ilk kişinin önünde kendinizi aklamaya çabalıyorsunuz. Niçin? Size saygı duyuyorum... Sürekli ve ısrarla size bu evden hemen gidin, bir daha da gelmeyin, burası kötü bir yer, ruhunuzu karartırlar diyen kimdi? Ben...

POLYA

Ne olmuş yani?

TETEREV

Hiç. Yalnızca buraya gelmeseydiniz, şimdi çektiklerinizi çekmek zorunda kalmayacaktınız... o kadar!

POLYA

Peki... Ya ona ne oldu? Tehlikede mi? Ne almış?

TETEREV

Bilmiyorum...

(*Pyotr ile doktor odadan çıkarlar.*)

PYOTR

Polya, Yelena Nikolayevna'ya yardım eder misiniz lütfen!

TETEREV

(*Pyotr'a.*)

Ne oldu?

DOKTOR

Aslında önemsiz bir şey! Sinirleri biraz zayıf... başka bir şeyi yok. Çok az içmiş zaten. Biraz yemek borusu yanmış... midesine de biraz alkol sızmış o kadar! Onu da hemen çıkardı zaten...

PYOTR

Çok yoruldunuz doktor, buyurun oturun lütfen.

DOKTOR

Sağ olun. Bir hafta kadar dinlenmesi gerek. Geçenlerde de başıma ilginç bir olay gelmişti... Çakırkeyif bir boyacı bir çay bardağı verniği bira sanıp içmiş...

(Bessemyonov girer. Odasının kapısında sessizce dikilip, meraklı ve üzgün bakışlarını doktora diker.)

PYOTR

Merak etme baba, tehlike yok!

DOKTOR

Evet, evet! Korkmayın! İki üç günde ayağa kalkar...

BESSEMYONOV

Gerçekten mi?

DOKTOR

Emin olabilirsiniz!

BESSEMYONOV

Eh, sağ olun! Madem öyle... madem tehlike yok sağ olun! Pyotr biraz buraya gelsene...

(Pyotr onun yanına gider: Bessemyonov odasına girip, kapının iç tarafında bekler. Fısıltılar, para sesleri.)

TETEREV

(Doktor'a.)

Ee, boyacıya ne oldu?

DOKTOR

Hı.. ne dediniz efendim?

TETEREV

Boyacıya ne oldu?

DOKTOR

Haa!.. Boyacı! Hiçbir şey olmadı, iyileşti... Hım, sanırım sizinle bir yerde karşılaşmıştık değil mi?

TETEREV

Olabilir...

DOKTOR

Siz... ee... Tifodan karantinaya yatmış mıydınız?

TETEREV

Yattım...

DOKTOR

(Keyifle.)

Aha! Evet, işte! Bakar bakmaz yüzünüzü tanıdım! Durun bakayım, ilkbahardı değil mi? Adınızı, soyadınızı da hatırlayacağım sanırım...

TETEREV

Ben de sizi hatırlıyorum...

DOKTOR

Öyle mi?

TETEREV

Hatırlıyorum. Nekahet dönemindeyken porsiyonlarımı artırmanızı rica etmiştim, siz de tiksintiyle yüzünüzü buruşturup şöyle demiştiniz: "Verilenle yetinsen iyi olur. Daha bir sürü sarhoş, serseri kardeşin var sırada..."

DOKTOR

(Sersemler.)

Ama izin verin... bu... bu... özür dilerim! Siz... adınızı bağışlar mısınız!.. Ben Doktor Nikolay Troyerukov...

TETEREV

(Ona yaklaşarak.)

Ben de doğuştan alkolik ve Yeşil Ejderha Nişanı sahibi Rahip Terentiy!

(Doktor geriler.)

Korkmayın canım dokunmam...

(Yanından geçerek çıkar. Doktor şapkasıyla yelpazelenerek şaşkınlık içinde ardından bakakalır. Pyotr girer.)

DOKTOR

(Dış kapıya bir göz atarak.)

Neyse, hoşça kalın! Beni bekliyorlar... Ağrısı olursa, aynı ilaçtan bir damla daha verirsiniz... Şiddetli bir ağrısı olmaz zaten... Hoşça kalın! Ha, söylesenize az önce buradaki... ilginç bey, akrabanız mı oluyor?

PYOTR

Hayır, pansiyoner...

DOKTOR

Ah! Çok iyi!.. Çok ilginç biri! Hoşça kalın... sağ olun!

(Çıkar. Pyotr dışarıya kadar ona eşlik eder. Bessemyonov ve Akulina İvanovna odalarından çıkarlar ve dikkatle ayaklarının ucuna basarak kızlarının odasına doğru giderler.)

BESSEMYONOV

Bekle biraz, girme. Bir şey duyulmuyor. Uyuyordur belki... uyandırmayalım.

(Yaşlı kadını sandığa doğru sürükler.)

Al işte hanım! Ne hallere düştük! Bütün şehir dedikodumuzu yapar, sonu gelmez artık...

AKULİNA İVANOVNA

Bey! Ne diyorsun sen? Bırak isterlerse boru öttürsünler! Kızım sağ olsun yeter! İsteyen bütün çanları çalsın!..

BESSEMYONOV

Tamam canım... orası öyle! Ama sen... ah! Anlamıyorsun, işin rezalet kısmı bize kalacak!

AKULİNA İVANOVNA

Ne... Ne rezaleti?

BESSEMYONOV

Anlasana yahu, kız kendini zehirledi! Biz ona ne yaptık ki? Üzdük mü? Neyiz biz, canavar mı? Ama elin ağzı torba değil ki... Bana vız gelir, çocuklar için hepsine katlanırım... ama neden? Ne yüzünden? Ah bir anlasaydım çocuklarımı! Hiçbir şey söylemeden yaşayıp gidiyorlar... Neler hissediyorlar? Bilinmez! Kafalarının içinde ne var? Belirsiz! Gücendiğim de bu!

AKULİNA İVANOVNA

Anlıyorum... ben de güceniyorum! Anayım ne de olsa... Bütün gün çalışıp çabalıyorsun, birisi de çıkıp teşekkür etmiyor... Anlıyorum! Ama ne yapabilirsin ki! Sağ salim olsunlar da... o yeter.

POLYA

(*Tatyana'nın odasından çıkar.*)

Uyuyor, sessiz olun...

BESSEMYONOV

(*Ayağa kalkar.*)

Nasıl oldu? Görebilir miyiz?

AKULİNA İVANOVNA

Ses çıkarmadan girsem? Babası da ben de...

POLYA

Doktor kimse girmesin dedi...

BESSEMYONOV

(*Şüpheyle.*)

Sen nereden biliyorsun? Doktor geldiğinde sen yoktun ki...

POLYA

Yelena Nikolayevna söyledi.

BESSEMYONOV

O da mı içeride? İşe bak... yabancılara serbest, ailesine yasak. Garip...

AKULİNA İVANOVNA

Yemeği mutfakta yiyelim de onu rahatsız etmeyelim... Canım benim!.. Bakmak bile yasak...

(*Elini sallayıp dışarı çıkar. Polya dolaba yaslanarak Tatyana'nın odasına bakar. Kaşları çatık, dudakları kasılmış öylece durur. Bessemyonov bir şey bekler gibi masaya oturur.*)

POLYA

(*Alçak sesle.*)

Babam bugün burada mıydı?

BESSEMYONOV

Aslında babanı sormuyorsun. Sana ne babandan? Sana kim gerekli biliyorum...

(*Polya şaşkınlıkla ona bakar.*)

Baban buradaydı... evet! Kirli, hırpani ve insanlıktan çıkmış haldeydi... Yine de ona saygı duymalısın.

POLYA

Duyuyorum zaten. Niye öyle söylüyorsunuz?

BESSEMYONOV

Anlaman için... Baban evsiz bir serseri, yine de iradesine boyun eğmelisin... Elbette baba ne demek biliyorsan. Hepiniz duygusuzsunuz... Örneğin sen yoksul, evsiz barksız bir kızsın... Herkesten daha alçakgönüllü, daha sevecen olmalısın! Ama nerede! Kendini okumuş insanlarla bir tutup fikirlerini tartışıyorsun. Neyse. İşte evleniyorsun. Burada ise bir insan az kalsın yaşamına son veriyordu...

POLYA

Ne bu söylediklerinizi ne de amacınızı anlıyorum...

BESSEMYONOV

(Aklını kaçırmış gibi öfkeyle.)

Anlarsın. Düşün niye konuşuyorum, anlayasın diye!.. Kimsin ki sen? Ama yine de... evleniyorsun işte! Kızımsa... Ne dikiliyorsun burada? Mutfağa git, bir işe yara! Ben kızıma bakarım... haydi git!

(Polya şaşkınlıkla ona bakarak gitmeye davranır.)

Dur! Az önce de babanı azarladım...

POLYA

Neden?

BESSEMYONOV

Seni ilgilendirmez! Haydi... defol!

(Polya afallamış bir halde dışarıya çıkar. Bessemyonov sessizce Tatyana'nın odasına yaklaşır ve kapıyı aralayarak içeri bakmak ister. Yelena çıkar ve onu uzaklaştırır.)

YELENA

Girmeyin, uyuyor sanırım! Rahatsız etmeyin...

BESSEMYONOV

Hım... Herkes bizi rahatsız edebiliyor! Oysa sizi rahatsız etmek yasak!

YELENA

(*Şaşırır.*)

Ne diyorsunuz? Ama hasta o!..

BESSEMYONOV

Biliyorum... her şeyi biliyorum.

(*Dışarı çıkar. Yelena arkasından omuz silker. Pencerenin yanına gider, sedire oturur ve ellerini ensesinde kavuşturarak düşünceye dalar. Dudaklarında bir gülümseme belirir, düşünceli bir tavırla gözlerini kapar. Pyotr perişan bir halde, somurtarak içeri girer. Üstünde bir şey varmış gibi başını silker. Yelena'yı görünce duraksar.*)

YELENA

(*Gözlerini açmaksızın.*)

Kim var orada?

PYOTR

Niye gülüyorsunuz? Gülümseyen bir yüz görmek çok garip... yani bunlardan sonra...

YELENA

(*Ona bakarak.*)

Kızdınız mı? Yorgun musunuz? Zavallı çocuk... nasıl da acıyorum size!.

PYOTR

(*Yanında bir sandalyeye çöker.*)

Ben de kendime acıyorum.

YELENA

Bir yerlere gitmeniz gerek.

PYOTR

Evet öyle. Gerçekten niye buradayım? Bu yaşam müthiş eziyor beni...

YELENA

Nasıl yaşamak isterdiniz? Söyleyin! Bunu sık sık sordum ama siz hiç cevap vermediniz.

PYOTR

Samimi olmak zor...

YELENA

Benimleyken bile mi?

PYOTR

Sizinleyken de... Bana nasıl davranacağınızı... size söyleyeceklerime ne tepki vereceğinizi bir bilseydim!.. Kimi zaman bana öyle geliyor ki siz...

YELENA

Ben ne?

PYOTR

Siz, iyi...

YELENA

Size çok, çok iyi davranacağım! Siz benim sevimli... çocuğumsunuz!

PYOTR

(*Coşkulu.*)

Çocuk değilim ben, hayır! Çok düşündüm... Söylesenize Tanrı aşkına, Nil'in, Şişkin'in, Tsvetayeva'nın uğraştığı şeylerden, bütün bu patırtılardan hoşlanıyor, ilgileniyor musunuz? Hepsi şamatacı değil mi? Kallavi kitapların okunduğu ortak okuma toplantıları, işçiler için temsiller düzenlemek... mantıklı işler mi? Ve tüm bu telaş dolu koşuşturmanın, sadece yaşamaya çalışan biri için önem taşıdığına inanıyor musunuz gerçekten? Söyleyin...

YELENA

Canım! Ben okumuş biri değilim... anlamadığım şeyleri yargılayamam. Ciddi biri de değilim... Hepsi hoşuma gidiyor. Nil de, Şişkin de... neşeli insanlardır, hep bir şeyler yaparlar. Neşeli insanları severim, çünkü ben de öyleyim. Niye sordunuz bunu?

PYOTR

Benimse sinirime dokunuyor tüm bunlar! Böyle yaşamayı seviyorlarsa, bu onları mutlu ediyorsa devam etsinler! Engel olmuyorum... kimseye de engel olmak istemem; ama kimse de bana engel olmasın, istediğim gibi yaşaya-

yım! Ne diye onların eylemlerinde özel bir anlam olsun... Ne diye bana ödlek, bencil diyorlar ki?

YELENA

(*Elini onun saçlarında gezdirerek.*)

Yıpratmışlar onu, bıktırmışlar...

PYOTR

Hayır, bıkmadım! Sinirliyim yalnızca. Dilediğim gibi yaşamaya hakkım var! Hakkım var değil mi?

YELENA

(*Saçlarıyla oynar.*)

Bu da benim için zor bir soru oldu... Benim tek bildiğim, elimden geldiğince istediğim gibi yaşamaktır. Beni manastıra kapamak isteseler, gitmem! Zorlarlarsa kaçar, kendimi suya atarım!

PYOTR

Benden çok onların yanındasınız... Onlar daha çok hoşunuza gidiyor! Hissediyorum bunu! Yalnız size şunu söylemek zorundayım! Onlar boş fıçılar yalnızca!

YELENA

Ne? Nasıl?

PYOTR

Boş fıçılar... Fıçılar üzerine bir masal vardır ya hani...

YELENA

Ah, biliyorum. Yani bu... benim de boş olduğum anlamına mı geliyor?

PYOTR

Ah, hayır! Asla değilsiniz! Siz yaşam dolusunuz, insanı serinleten bir pınar gibisiniz!

YELENA

Ya! O kadar soğuk muyum sizce?

PYOTR

Alay etmeyin, rica ederim! Şu anda... ama gülüyorsunuz! Neden? Komik miyim? Yaşamak istiyorum! Yaşamak... canımın istediği gibi, özgürce yaşamak...

YELENA

Yaşayın! Kim engelliyor sizi?

PYOTR

Kim mi? Birisi... ya da bir şey var! Tek başıma, özgürce yaşamam gerektiğini düşününce bu birisi bana, "İmkânsız!" diyor...

YELENA

Vicdanınız mı?

PYOTR

Vicdan da nereden çıktı? Ben suç mu işlemek istiyorum? Yalnızca özgür olmak istiyorum... demek istediğim...

YELENA

(*Ona doğru eğilir.*)

Bu böyle söylenmez! Çok daha basit yapmalı! Zavallıcık... size yardım edeyim de böyle basit işleri karmakarışık etmeyin...

PYOTR

Yelena Nikolayevna! Siz... şakalarınızla bana işkence ediyorsunuz! Gaddarlık bu! Size söylemek istediğim... işte her şeyimle karşınızdayım!..

YELENA

Yine olmadı!

PYOTR

Zayıf bir insanım anlaşılan... bu yaşam bana ağır geliyor! Bayağılığını görüyorum, ama bunu değiştirecek, iyileştirecek bir şey yapamıyorum. Gitmek, yalnız yaşamak istiyorum...

YELENA

(*Pyotr'un başını elleri arasına alır.*)

Söylediğimi tekrarlayın. Sizi seviyorum!

PYOTR

Ah evet. Evet! Ama... hayır! Alay ediyorsunuz!..

YELENA

İnanın çok ciddiyim! Sizinle evlenmeye çok önceden karar vermiştim zaten! Bu iyi bir şey değil belki ama çok istiyorum...

PYOTR

Ama... ne kadar şanslıyım! Sizi seviyorum, sanki...

(Tatyana'nın inlemesi duyulur. Pyotr ayağa fırlar, şaşkın şaşkın çevresine bakınır. Yelena da sakince yerinden kalkar. Pyotr alçak sesle konuşur.)

Bu... Tanya mıydı? Bizse burada...

YELENA

(Önüne geçerek.)

Biz kötü bir şey yapmadık...

TATYANA'NIN SESİ

Su... su verin...

YELENA

Geliyorum...

(Pyotr'a gülümseyerek odaya girer. Pyotr ayakta başını ellerinin arasına alır ve şaşkınlıkla önüne bakar. Dış kapı açılır ve Akulina İvanovna fısıltıyla seslenir.)

AKULİNA İVANOVNA

Petya! Petya! Neredesin?

PYOTR

Burada...

AKULİNA İVANOVNA

Haydi yemeğe gel.

PYOTR

İstemiyorum, gelmeyeceğim...

YELENA

(Odadan çıkarken.)

Benimle gelecek.

(Akulina İvanovna hoşnutsuz bir tavırla onu süzer ve kapıyı kapatır.)

PYOTR

(Yelena'ya doğru atılır.)

Bu hiç doğru değil! O orada yatıyor, bizse... biz...

YELENA

Haydi gidelim. Bunun nesi kötü? Tiyatroda bile böyledir ya! Dramların ardından neşeli sahneler gelir... Gerçek hayatta buna daha çok ihtiyaç var.

(*Pyotr ona sokulur, Yelena da elinden tutar ve çıkarlar.*)

TATYANA

(*Kısık bir sesle inler.*)

Lena! Lena!

(*Polya koşarak girer.*)

IV. Perde

(Aynı oda. Akşamüzeri. Masanın üzerinde duran bir lamba odayı aydınlatır. Polya çay takımlarını hazırlamaktadır. Hasta Tatyana yarı karanlık köşedeki sedirde uzanmıştır. Tsvetayeva onun yanı başında bir sandalyede oturmaktadır.)

TATYANA

(Alçak sesle, sitemkâr.)

Yaşama senin gibi neşeyle, cesurca bakmak istemediğimi mi düşünüyorsun? Ah hayır, istiyorum... ama yapamıyorum işte! İnançsız doğmuş gibiyim. Düşünmeyi öğrendim...

TSVETAYEVA

Canım! Zaten çok fazla düşünüyorsun... Oysa –sen de kabul edersin ki– akıllı bir insan olmak için sadece düşünmek yetmez... Düşünmek iyidir, ama yaşamın ağır ve sıkıcı gelmemesi için insana biraz da hayal gücü lazım. İnsan ara sıra geleceği de düşünmeli, planlar yapmalı...

(Dikkatle Tsvetayeva'nın konuşmasını dinleyen Polya, düşünceli bir tavırla, tatlı tatlı gülümser.)

TATYANA

Gelecekte ne var ki?

TSVETAYEVA

Neyi görmek istersen o var!

TATYANA

Evet... düşünmek lazım!

TSVETAYEVA

İnanmak lazım aslında...

TATYANA

Neye?

TSVETAYEVA

Hayallerine. Benim sınıftaki çocukların gözlerine baktığımda geleceklerini görebiliyorum. Mesela Novikov. Okulu bitirince liseye gidecek, sonra üniversiteye... Herhalde doktor olacak! Öyle ciddi, dikkatli, iyi bir çocuk ki... müthiş bir zekâsı var. Çok da hassas. Hiç kimseye tamah etmeden, onuruyla çalışacak... İnsanlar onu sevip sayacak... bunları biliyorum! Günün birinde çocukluğunu düşündüğündeyse, öğretmeni Tsvetayeva'nın teneffüste onunla oynarken yanlışlıkla burnunu nasıl kırdığını hatırlayacak. Belki de hatırlamaz... neyse fark etmez! Ama hatırlayacağını sanıyorum... beni çok sever. Bir de hep kir içinde, dağınık, dalgın Klokov'um var. Kavgacı, kabadayı, haylazın teki yani! Gece bekçisi amcasıyla yaşayan bir yetim. Çok fakir... ama öylesine onurlu, cesur bir çocuk ki! Sanırım gazeteci olacak. Ah, öyle ilginç çocuklar var ki bende! Gelecekte nasıl birer insan olacaklarını, yaşamın onlara hangi rolleri biçeceğini düşünmeden duramıyorum. Öğrencilerimin gelecekteki yaşamlarını düşünmek çok ilginç oluyor. İşte Tanya, belki önemsiz bir şey, ama öyle eğlenceli ki!

TATYANA

Ya sen? Sen nerede olacaksın? Öğrenciler belki çok iyi yaşamlar sürerken sen çoktan...

TSVETAYEVA

Ölecek miyim? Yok canım! Uzun yaşamaya niyetliyim...

POLYA

(Tatlı bir sesle nefes alır gibi.)

Ne tatlısınız Maşa! Ne kadar hoşsunuz.

TSVETAYEVA

(*Polya'ya gülümseyerek.*)

Ketenkuşumuz şakıdı. Biliyor musun Tanya, aslında hiç duygusal biri değilim... ama geleceği düşündüğümde, gelecekteki insanları, yaşamlarını düşündüğümde hem tatlı hem hüzünlü bir duyguya kapılıyorum. Sanki yüreğim taze bir sonbahar günü gibi ışıldıyor içimde... Öyle günleri bilirsin: Gökyüzü açıktır, güneş kendi halinde parlar, hava ta uzaklardaki nesneler seçilecek kadar berraktır... her şey taptazedir, hava da ne soğuk ne sıcaktır...

TATYANA

Tüm bunlar hikâye... Sen, Nil, Şişkin ve size benzeyenlerin hoşuna gidebilir belki... Belki siz hayallerle yaşamayı da gerçekten becerebiliyorsunuzdur... Bense yapamıyorum işte...

TSVETAYEVA

Ama dur biraz, sadece hayal değil ki...

TATYANA

Hiçbir şey bana gerçek gibi gelmiyor... kendimden ve şu duvarlardan başka... Evet ya da hayır demem de inandığımdan değil, sırf bir cevap vermiş olmak için, hepsi bu! Gerçekten! Hayır dediğimde hemen aklıma bir "acaba" düşüyor. Gerçekten mi diyorum, "evet" olamaz mı yani?

TSVETAYEVA

Bundan hoşlanıyorsun bence... Bir düşünsene, kendindeki, içindeki bu ikilikte hoş bir şeyler bulmuyor musun? Belki de inanmaktan korkuyorsun... Ne de olsa inanç sorumluluk getirir...

TATYANA

Bilmiyorum... bilmiyorum. Hadi beni inanmaya ikna et. Başkalarını size inanmaya ikna ediyorsunuz ya...

(*Hafifçe gülümser.*)

Size inananlara da acıyorum... Aldatıyorsunuz onları! Yaşam hep şimdiki gibiydi... bulanık, sıkıcı... ve hep öyle olacak!

TSVETAYEVA

(*Gülümser.*)

Gerçekten mi? Ya olmazsa?

POLYA

(*Kendi kendine konuşur gibi.*)

Hayır!

TATYANA

Ne dedin?

POLYA

Olmayacak dedim!

TSVETAYEVA

Aferin sana sessiz keten kuşu!

TATYANA

Hah, işte şu talihsiz inançlılardan biri daha! Sor bakalım neden olmayacakmış? Nasıl değişecekmiş yaşam? Sor...

POLYA

(*Hafifçe yaklaşır.*)

Çünkü görüyorsunuz ki insanların hepsi henüz yaşamıyor! Çok az insan gerçekten yaşıyor... pek çoğu yaşamaya fırsat dahi bulamıyor... Bir parça ekmek için mücadele ediyorlar... Ama onların da zamanı gelince...

ŞİŞKİN

(*Hışımla girer.*)

İyi akşamlar!

(*Polya'ya.*)

Merhaba Kral Duncan'ın kumral kızı!

POLYA

Ne? Hangi kralın?

ŞİŞKİN

Aha! Yakaladım! İki haftadır sizde olmasına rağmen Heine'yi okumamışsınız bakıyorum! Merhaba Tatyana Vasilyevna!

TATYANA

(*Elini sallar.*)

Artık kitap okuyacak vakti yok... evleniyor...

ŞİŞKİN

Ne? Kiminle?

TSVETAYEVA

Nil'le...

ŞİŞKİN

Ah! Bu durumda tebrik etmeliyim... ama açık söyleyeyim, bu hiç de akıllıca bir iş değil; evlenmek, kocaya varmak gibi işler iyi değil. Günümüz koşullarında evlilik...

TATYANA

Ah hayır, hiç gereği yok! Tanrı korusun! Daha önce bu konuda konuşmuştunuz.

ŞİŞKİN

Ben de susarım öyleyse! Hem de ebediyen!

(*Tsvetayeva'ya.*)

Benimle geliyor musunuz? Güzel! Pyotr yok mu?

POLYA

Yukarıda.

ŞİŞKİN

Hım... yok, ben gidemem! Sizden rica etsem Tatyana Vasilyevna veya sizden Polya... ona söyleseniz... ben yine... anlayın işte, Prohorov'lardaki derslerim sona erdi.

TSVETAYEVA

Yine mi? Ah, sizin de hiç şansınız yok!

TATYANA

Tartıştınız mı?

ŞİŞKİN

Doğrusu, çok da değil! Kendimi tuttum...

TSVETAYEVA

Peki neden? Prohorov'u öven siz değil miydiniz?

ŞİŞKİN

Maalesef! Övmüştüm... Tanrı belasını versin! Aslında... birçoklarından daha dürüst... oldukça da akıllı. Birazcık palavracı ve geveze işte, ama genel olarak...

(*Birden coşkuyla.*)

Dürüst bir hayvan!

TATYANA

Pyotr'un size yeni öğrenci bulacağını sanmıyorum.

ŞİŞKİN

Ya, evet. Kızar herhalde...

TSVETAYEVA

İyi de Prohorov'la aranızda ne geçti?

ŞİŞKİN

Düşünsenize adam antisemitmiş!

TATYANA

Peki size ne bundan?

ŞİŞKİN

Anlarsınız canım, uygunsuz bir şey bu! Bir aydına yakışmaz! Sonra burjuvanın biriymiş! Şu öyküyü dinleyin: Oda hizmetçisi pazarları kilise okuluna gidiyormuş. Çok güzel! Tuttu bana kilise okullarının yararlarını anlatmaya kalkıştı... buna hiç de can atmıyordum doğrusu! Hatta bu okulların girişimcilerinden biri olmakla böbürlendi. Neyse, sonunda bir pazar günü eve geliyor, ama o da ne! Korkunç! Kapıyı oda hizmetçisi değil de dadı açıyor! Saşa nerede? Okulda! Hah işte! Ve hizmetçinin okula gitmesini yasaklıyor! Ne dersiniz buna!

(*Tatyana sessizce omuz silker.*)

TSVETAYEVA

Öyle de gevezedir ki...

ŞİŞKİN

Sanki Pyotr benimle dalga geçmek için böyle madrabazların evlerinde dersler buluyor.

TATYANA

(*Soğuk bir sesle.*)

Hatırladığım kadarıyla veznedarı da bayağı övmüştünüz.

ŞİŞKİN

Evet, elbette... tatlı bir pinpondur! Ama o da para koleksiyoncusu! Kimi bakır parçalarını burnuma tutup Caesar'dan, Büyük İskender'in haleflerinden ve ara-

balarındaki birtakım firavunlardan söz edip dururdu. Dayanacak gücüm kalmamıştı artık! Ben de ona şöyle dedim: "Bakın Vikentiy Vasilyeviç! Bence bunların hepsi saçmalık! Eski bir kaldırım taşı bile sizin bakırlardan değerlidir!" Epey gücendi, "Ne yani," dedi, "Yaşamımın on beş yılını saçmalıkla mı geçirdim?" Ben de "Evet" dedim. Hesap vakti geldiğinde elli kapik eksik verdi. Koleksiyonunu tamamlamak için herhalde. Aman, saçmalık bunlar! Prohorov'la ise... neyse...

(*Mahzun.*)

Berbat bir karakterim var!

(*Aceleyle.*)

Haydi gidelim Marya Nikitişna, vakit geldi!

TSVETAYEVA

Ben hazırım. Hoşça kal Tanya! Yarın pazar, sabahleyin erkenden uğrarım...

TATYANA

Teşekkürler. Sanırım ben, ayaklarınızın altındaki bir çeşit sarmaşığım... ne güzelim, ne de eğlenceli... İnsanlara sarılıp yürümelerini engelliyorum...

ŞİŞKİN

Ne zararlı düşünceler bunlar, üff!

TSVETAYEVA

Bunları duymak çok üzücü Tanya...

TATYANA

Yo, dur biraz... Bak ne diyeceğim? Anladım artık... yaşamın korkunç mantığını çözdüm: İnanmayı beceremeyen kişi, yaşamayı da beceremez... O zaman ölmelidir!..

TSVETAYEVA

(*Gülümseyerek.*)

Gerçekten mi? Belki de öyle değildir?

TATYANA

Beni taklit ediyorsun... ama değer mi? Bana gülmenin manası var mı?

TSVETAYEVA

Hayır Tanya, hayır canım! Bunları söyleyen hastalığın, yorgunluk; sen değilsin. Eh, hoşça kal! Bizi de gaddar ve kötü sayma sakın...

TATYANA

Gidin haydi... güle güle!

ŞİŞKİN

(*Polya'ya.*)

Ee, hanımefendi Heine'yi ne zaman okuyacaklar acaba? Ah, sahi evleniyorsunuz... hım! Buna karşı bir iki laf ederdim ama... Neyse, haydi hoşça kalın!

(*Tsvetayeva'nın ardından çıkar. Kısa bir sessizlik.*)

POLYA

Akşam duasının bitmesi yakındır herhalde. Semaveri getirmelerini söyleyeyim mi?

TATYANA

İhtiyarların içeceğini sanmam. Nasıl istersen öyle yap.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Önceden sessizlik beni bunaltırdı, ama şimdi hoşuma gidiyor.

POLYA

İlaç vaktiniz gelmedi mi?

TATYANA

Daha değil. Son günlerde evde öyle çok bağrış çağrış, telaş vardı ki. Şu Şişkin de amma gürültücü...

POLYA

(*Yaklaşarak.*)

İyidir ama.

TATYANA

İyi ama aptal.

POLYA

Sevimli, korkusuz. Haksızlığı gördüğü yerde karşı durur. Bakın oda hizmetçisini kollamış. Zenginlerin yanındaki hizmetçilerin ve uşakların yaşamlarına kim dikkat eder ki? Dikkat etse de kim korur onları?

TATYANA

(*Polya'ya bakmadan.*)

Söylesene Polya, Nil'le evlenmekten hiç korkmuyor musun?

POLYA

(*Şaşırır ama sakince.*)

Niye korkayım ki? Hayır hiçbir şeyden korkmuyorum.

TATYANA

Niye mi? Ben olsam korkardım... Bunu söylüyorum çünkü... seni severim! Onun gibi değilsin. Basit bir kızsın... O ise çok okumuş, eğitimli de... Seninleyken sıkılabilir. Hiç bunu düşündün mü Polya?

POLYA

Hayır. Beni sevdiğini biliyorum...

TATYANA

(*Sıkıntıyla.*)

Nasıl bilebilirsin ki bunu?

(*Teterev semaverle girer.*)

POLYA

Ah, çok sağ olun! Gidip süt getireyim.

(*Çıkar.*)

TETEREV

(*Akşamdan kalma gibi gözleri şiştir.*)

Mutfağın önünden geçerken Stepanida bana yalvardı, "Babacığım, şu semaveri götürüver! Ben de istediğin zaman hıyar turşusu veririm sana söz," dedi, ben de bir obur olarak nefsimi yenemedim tabii...

TATYANA

Akşam duasında mıydınız?

TETEREV

Hayır bugün gitmedim. Başım çatlıyor. Siz nasılsınız? Daha iyice misiniz?

TATYANA

Fena değilim, sağ olun. Günde yirmi kere soruyorlar bunu... Burada bu kadar gürültü olmasa daha iyi his-

sederdim. Bu koşuşturmaca biraz sinirlendiriyor beni. Herkes bir yerlere koşturuyor, bağırıyor. Babam Nil'e köpürüyor, annem sürekli ahlayıp ofluyor... ben de yatıp izliyorum ve... ve bütün bunlarda yaşam denen şeye dair hiçbir şey görmüyorum...

TETEREV

Yo, ilginç aslında! Benim gibi dünyevi işlere karışıp bulaşmayan, sadece meraktan yaşayan, yabancı bir adam için bile burası oldukça ilgi çekici doğrusu!

TATYANA

Kanaatkâr biri olduğunuzu biliyorum, ama burada ilgi çekici ne var ki?

TETEREV

Burada insanlar, akort edilir gibi yaşıyor. Tiyatroya gittiğimde müzisyenleri kemanlarını ya da trompetlerini akort ederken dinlemeye bayılırım... Kulakların birçok notayı ayırt eder, birden güzel bir melodi yakalarsın... ve müzisyenlerin ne çalacağını çok merak edersin. Solist hangisi? Hangi parça? İşte burada da aynısı; akort yapılıyor...

TATYANA

Tiyatroda... evet. Orada bir orkestra şefi gelir, batonunu sallar ve müzisyenler ruhsuz bir tavırla sıkıcı, eski, bayağı bir şeyi çalarlar. Ya burada, ya bunlar? Ne çalabilirler? Bilmiyorum...

TETEREV

Bir *fortissimo* sanırım...

TATYANA

Göreceğiz...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Niye sigara değil de, pipo içiyorsunuz.

TETEREV

Daha kullanışlı. Ne de olsa bir serseriyim ve yılın büyük bölümünü yollarda geçiriyorum. Yakında yine gideceğim. Kış gelir, ben yola düşerim.

TATYANA

Nereye?

TETEREV

Bilmiyorum... Hem ne fark eder?

TATYANA

Sarhoş olup bir yerlerde donup kalacaksınız.

TETEREV

Yoldayken asla içmem. Hem donsam ne çıkar? Yoldayken donmak, hep aynı yerde oturarak çürümekten iyidir.

TATYANA

Bana laf mı dokunduruyorsunuz?

TETEREV

(*İrkilerek sıçrar.*)

Tanrı korusun! Ne diyorsunuz? Ben... ben cani değilim!

TATYANA

(*Gülümseyerek.*)

Rahatsız olmayın canım. Bu beni incitmez. Acıya duyarlığımı kaybettim.

(*Acı bir sesle.*)

Herkes benim incinmeyeceğimi biliyor. Nil, Pelageya, Yelena, Maşa... yoksulların ne hissettiğini düşünmeyen zenginler gibiler... onları seçkin yemekler yerken gören bir dilencinin ne düşündüğüne aldırmazlar.

TETEREV

(*Yüzünü buruşturup, dişlerini sıkar.*)

Niye kendinizi küçümsüyorsunuz? İnsan kendine saygı duymalı...

TATYANA

Neyse, bırakalım bunu!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Bana biraz... kendinizden söz etsenize! Neden hiç kendiniz hakkında konuşmuyorsunuz?

TETEREV

Anlatacak şey çok, ama ilginç değil.

TATYANA

Hayır, anlatın! Niye böyle... garip yaşıyorsunuz? Oysa bana akıllı, yetenekli bir adammışsınız gibi geliyor... Neler geçti başınızdan?

TETEREV

(*Sırıtır.*)

Neler mi? Ah, kendi sözlerimle anlatmaya kalkarsam, bu sıkıcı ve uzun bir öykü olur...

Ben,

Gitmiştim aramaya, mutluluğu ve güneşi...

Yalınayak ve çıplak, döndüm gerisingeri.

Giysilerim gibi ümitlerim de,

Paralandı gitti gurbet ellerde...

Bu açıklama bana çok güzel uyuyor... Buna bir de, Rusya'da sarhoş ve serseri olmanın ayık, dürüst ve becerikli bir adam olmaktan çok daha kolay ve rahat olduğunu ekleyebiliriz...

(*Pyotr ve Nil girer.*)

Yalnızca acımasız, bir kılıç kadar sert ve sivri insanlar... yalnızca onlar ayakta kalır... A! Nil! Nereden böyle?

NİL

Depodan. Mücadelemin sonundaki parlak zaferimden. Şu odun kafalı depo şefi...

PYOTR

Herhalde yakında kovulursun...

NİL

Başka iş bulurum.

TATYANA

Ha Pyotr, Şişkin, Prohorov'la atışmış, kendisi söyleyemedi...

PYOTR

(*Sinirlenir.*)

Şeytan alsın onu! Rezalet! Ne diye Prohorov'un önünde beni budala durumuna düşürüyor? Başka bir arkadaşa da yardımcı olamayacağım şimdi...

NİL

Hemen kızma bakalım! Suçlu kim biliyor musun?

PYOTR

Biliyorum elbet!

TATYANA

Prohorov'un antisemit olması Şişkin'in hoşuna gitmemiş.

NİL

(*Gülümser.*)

Ah, küçük horoz!

PYOTR

Şuna bak! Hoşuna gidiyor. Sen de farklı görüşlere saygı duymuyorsun... Yabaniler!

NİL

Dur bakalım! Sen olsan bir Yahudi düşmanına saygı duyar mısın?

PYOTR

Hiçbir şey bana birinin gırtlağına sarılma hakkını vermez!

NİL

Ama ben sarılırım...

TETEREV

(*Bir ona, bir öbürüne bakar.*)

Sarıl!

PYOTR

Kim... kim veriyor size bu hakkı?

NİL

Hak verilmez, alınır. İnsan zorunlulukların göğsünü ezmesini istemiyorsa, haklarını kazanmak için mücadele etmelidir!..

PYOTR

Müsaade edersen...

TATYANA

Al işte, tartışma başlıyor. Sonu gelmeyen tartışma! Nasıl oluyor da sıkılmıyorsunuz bundan?

PYOTR

(*Kendini tutar.*)

Özür dilerim, kesiyorum! Ama Şişkin beni gerçekten...

TATYANA

Biliyorum... aptalın biri!..

NİL

Yürekli bir delikanlıdır! Kimsenin onu ezmesine izin vermez; ilk saldıran hep o olur! Böyle insani bir erdeme sahip olmak iyidir...

TATYANA

Çocukça demek istedin galiba?

NİL

Hayır. Ayrıca çocukça da olsa iyi bir şey!

PYOTR

Komik...

NİL

Ya, elindeki bir lokma ekmeği sırf sevimsiz bir adam verdi diye fırlatıp atmak komik demek...

PYOTR

Birisi ekmeği fırlatıp atıyorsa, bu onun aç olmadığı anlamına gelir. İtiraz edeceğini biliyorum. Sen de onun gibisin, aynı... ilkokul çocukları gibisiniz. Al işte babama karşı yaptığın her şey, sırf ona karşı hiç saygın olmadığını göstermek için... neden yapıyorsun bunu?

NİL

Neden gizleyeyim?

TETEREV

Çocuklar! Görgü kuralları, yalan söylemeyi gerektirir.

PYOTR

Ama ne anlamı var? Ne?

NİL

Biz anlaşamıyoruz kardeş, boşuna konuşmayalım! Babanın yaptığı ve söylediği her şeyden iğreniyorum...

PYOTR

Belki... ben de iğreniyorum! Yine de kendimi tutuyorum. Sense sürekli onu kızdırıyorsun. Bu kızgınlığın cezasını da kız kardeşimle ben çekiyoruz...

TATYANA

Yettiniz artık! Amma da sıkıcısınız!

(Nil ona şöyle bir göz atarak masaya gider.)

PYOTR

Konuşmamız seni rahatsız mı ediyor?

TATYANA

Bıktırıyor! Aynı şey... hep aynı şeyler!

(Polya elinde bir kap sütle girer. Önce düşlere dalmış gülümseyen Nil'e, sonra da diğerlerine bakar.)

POLYA

Baksanıza amma da mutlu!

TETEREV

Niye gülüyorsun?

NİL

Ben mi? Depo şefini azarlayışım aklıma geldi de... Yaşam ilginç şey!

TETEREV

(Gür bir sesle.)

Amin!

PYOTR

(Omuz silker.)

Hayret! İyimserler kör mü doğarlar?

NİL

İyimser miyim, başka bir şey miyim önemi yok; yaşamaktan hoşlanıyorum...

(Kalkıp dolaşır.)

Yaşamak yeryüzündeki en büyük zevktir!

TETEREV

İlginç de!

PYOTR

Eğer samimiyseniz ikiniz de komiksiniz!

NİL

Ya sen? Sana ne demeli bilmem ki? Biliyorum –aslında kimse için de sır değil– âşıksın; o da seni seviyor. Sırf bu yüzden dans etmek ya da şarkı söylemek gelmiyor mu hiç içinden? Gerçekten de bu neşelendirmiyor mu seni?

(*Polya semaverin ardından herkese çalımla bakar. Tatyana, Nil'in yüzünü görebilmek için kıpırdanır. Teterev gülümseyerek piposunun küllerini boşaltır.*)

PYOTR

Kimi şeyleri unutuyorsun. Birincisi, öğrencilerin evlenmesine izin verilmiyor; ikincisi, evlenmek için ailemle mücadele etmeliyim; üçüncü olarak da...

NİL

Tanrım! İyi de, bunlar nedir ki? Sana düşen tek şey kaçmak! Kaç git buradan!

(*Polya gülümser.*)

TATYANA

Maskaralık ediyorsun Nil...

NİL

Hayır Petruşa, hayır! Yaşamak, aşk olmasa bile güzel şey. Kötü lokomotiflerde, sonbahar geceleri yağmurun, rüzgârın altında veya kışın tipi ve karanlık her yanı kaplamışken ilerlemek yorucu, güç bir iştir... tehlikesi de cabası! Ama bunların bile kendilerine özgü güzellikleri vardır! Her şeyin vardır! Güzel olmayan tek şey, benim ve diğer dürüst insanların domuzlardan, aptallardan, hırsızlardan emir almasıdır... ama yaşamın tamamı onların değil! Geçip gidecek, yok olacaklar! Tıpkı sağlıklı bir bedendeki yaraların yok olması gibi. Değişikliğe uğramamış kalkış tarifesi yoktur!..

PYOTR

Bunları ilk kez duymuyorum. Yaşamın bunlara cevabı ne olacak göreceğiz...

NİL

İstediğim gibi cevaplamaya mecbur edeceğim onu! Beni korkutamazsın! Yaşamın zorluğunu senden daha iyi biliyor, daha iyi görüyorum. Kimi zaman iğrenilecek kadar gaddar oluyor, gemlenemez kaba kuvvetiyle insanı sıkıştırıp eziyor biliyorum; bundan hoşlanmıyorum, çileden çıkarıyor beni! Böyle bir düzen istemiyorum! Biliyorum yaşam ciddi iştir, ama kesin bir düzeni de yoktur... ben de onu düzene koymak için tüm gücümü, tüm imkânlarımı ortaya koyacağım. Kahraman olmadığımı biliyorum, ama dürüst ve sağlıklı bir adamım... ve şöyle diyorum: "Boş ver! Biz kazanacağız!" Ben de tüm gücümü isteklerimi gerçekleştirmeye, onları yaşamın en derin tortusuna katmaya harcayacak, onu dilediğim gibi yoğuracağım... Kimine yardım edecek, kimineyse engel olacağım... İşte yaşama sevinci budur!

TETEREV

(*Gülümseyerek.*)

İşte bilimin ana fikri! Tüm felsefelerin temeli! Diğer felsefelerin tamamı safsata!

YELENA

(*Kapıdan.*)

Neden elinizi kolunuzu sallayarak bağrışıyorsunuz?

NİL

(*Ona doğru atılarak.*)

Hanımefendi! Siz beni anlarsınız! Demin yaşamın şerefine övgü dolu şarkılar söylüyordum! Siz de söyleyin: Yaşamak çok güzel!

POLYA

(*Alçak sesle.*)

Yaşamak çok güzel!

YELENA

Aksini söyleyen kim?

NİL

(*Polya'ya.*)

Ah... benim sessiz sevgilim!

YELENA

Karşımda aşk gösterisi istemem!

PYOTR

Şeytan bilir nesi var! Sarhoş galiba...

(*Tatyana başını sedirin arkalığına yaslar ve yavaşça ellerini kaldırıp yüzünü örter.*)

YELENA

Durun bakayım! Çay mı içecektiniz? Ben de sizi bana çağırmaya gelmiştim... Eh, ben de kalayım bari, sizin burası keyifli bugün.

(*Teterev'e.*)

Yalnızca siz bilge karga, bir siz somurtuyorsunuz... Niye?

TETEREV

Ben de keyifliyim. Ama ben sessiz keyiflenmeyi, gürültülü sıkılmayı severim...

NİL

Akıllı, somurtkan köpekler gibi...

YELENA

Sizi hiç sıkıntılı veya somurtkan görmedim, yalnızca felsefe yaparken gördüm. Biliyor musunuz baylar –ve Tanya–, bana da felsefe öğretiyor. Dün akşam bana yeter sebep ilkesi diye bir şey üzerine bir söylev verdi! Nasıl açıklanıyordu bu garip ilke unuttum... neydi o kelimeler? Nasıldı?

TETEREV

Sebepsiz hiçbir şey olamaz, çünkü o...

YELENA

Duydunuz mu? İşte böyle bilgece şeyler öğreniyorum! Bu ilkenin kendisi tıpkı bir şey gibi ortaya çıkıyor –orta-

ya çıkma, buradaki en felsefi laf–, tıpkı diş gibi çünkü dört tane kökü var değil mi?

TETEREV

İtiraz edemem...

YELENA

Elbette! Hele bir edin! Yeter sebep ilkesinin de birinci kökü –belki birinci değildir– var olmaktır... Madde formunda var olmak yani. Mesela ben kadın formunu almış –elbette sebepsiz yere değil– bir maddeyim. Buna rağmen –bu kez sebepsiz– var olmaktan mahrum edilmişim. Varlık ebedidir, ama dünyada madde formunda bir süreliğine var olunur, sonra fiyuv! Öyle değil mi?

TETEREV

Öyle... uçar gider.

YELENA

Ayrıca *a priori* ile *a posteriori* arasındaki nedensel ilişkiyi de biliyordum ama nasıldı unuttum! Tüm bu bilgelik yüzünden kel kalmazsam akıllı biri olacağım! Ama tüm bu felsefelerdeki en ilginç ve karışık nokta şu: Neden bana felsefe öğretiyorsunuz Terentiy Hrisanfoviç?

TETEREV

Çünkü... ilk olarak sizi seyretmekten hoşlanıyorum...

YELENA

Teşekkür ederim! Herhalde ikincisi o kadar ilginç değildir...

TETEREV

İkincisi, insan sadece felsefe yaparken yalan söyleyemez, çünkü felsefenin kendisi uydurmadır zaten.

YELENA

Hiçbir şey anlamadım! Ee Tanya, nasıl hissediyorsun kendini?

(*Cevap beklemeden.*)

Pyotr... Vasilyeviç, ya siz niye hoşnutsuzsunuz?

PYOTR

Kendimden.

NİL

Ve geri kalan her şeyden.

YELENA

Biliyor musunuz, canım müthiş şarkı söylemek istiyor! Maalesef bugün cumartesi ve akşam ayini daha bitmedi...

(İhtiyarlar girer.)

Ah, işte sofular da geldi! Merhabalar!

BESSEMYONOV

(Soğuk bir tavırla.)

Saygılar efendim...

AKULİNA İVANOVNA

(O da keyifsiz.)

Merhaba anacığım! Ama bugün görüşmüştük galiba.

YELENA

Ah, evet! Unuttum... Neyse... kilise... sıcak mıydı?

BESSEMYONOV

Oraya sıcaklığı ölçmeye gitmedik.

YELENA

(Mahcup olmuş gibi.)

Oh, elbette... sormak istediğim o değildi... yani demek istediğim, kalabalık mıydı?

AKULİNA İVANOVNA

Saymadık ki anacığım...

POLYA

(Bessemyonov'a.)

Çay içecek misiniz?

BESSEMYONOV

Önce yemek yiyelim de... Haydi hanım bir şeyler hazırla.

(Akulina İvanovna burnunu çekerek çıkar. Herkes susmuştur. Tatyana, Yelena'nın yardımıyla kalkıp masaya gider. Nil, Tatyana'nın yerine oturur. Pyotr odada dolaşmaya başlar. Piyanonun yanında oturan Teterev gülümseyerek onları izler. Polya sema-

verin yanına gider. Bessemyonov köşedeki sandığa oturur.)

Hırsızlık şaşılacak kadar arttı! Annenle kiliseye giderken avluya çamurdan geçmek için bir tahta koymuştum. Döndüğümüzde yoktu... hırsızın biri aşırıvermiş. Ahlak iyice bozuldu.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Eskiden hırsız azdı. Hep büyük şeyler çalarlardı, çünkü insanlar daha ahlaklıydı... ufak tefek şeyleri çalmaya utanır, vicdanları sızlardı...

(*Sokakta pencerenin altında armonika ve şarkı sesleri duyulur.*)

Hah... Şarkılar eksikti. Bugün cumartesi ama onlar şarkı söylüyor.

(*Sesler yaklaşır, şarkı söyleyen iki ses duyulur.*)

Ustalar herhalde... İşten çıktıkları gibi meyhaneye koşuyorlar, tüm maaşlarını içkiye yatırıyorlar, sonra da gırtlaklarını paralıyorlar.

(*Şarkı pencerenin altından duyulur. Nil başını cama dayayıp sokağa bakar.*)

Bir, bilemedin iki yıl daha sürdürürler bu yaşamı... sonra tamam! Dilenci ya da yankesici olurlar...

NİL

Bu Perçihin sanırım...

AKULİNA İVANOVNA

(*Kapıdan.*)

Yemeğe gel bey...

BESSEMYONOV

(*Kalkarak.*)

Perçihin... işte o da boşuna yaşayanlardan biri.

(*Çıkar.*)

YELENA

(*Bakışlarıyla onu izler.*)

Benim ev... çay için daha iyi olacak...

NİL

İhtiyarlarla çok zekice konuştunuz.

YELENA

Ben... beni utandırıyor, sevmiyor beni. Ve bu da hoşuma gitmiyor nedense, üzülüyorum da! Niye sevmiyor beni?

PYOTR

Aslında iyi bir ihtiyardır... ama çok gururlu...

NİL

Ve biraz açgözlü, biraz da hırslı...

POLYA

Şşt! Birinin ardından böyle konuşulur mu? Hiç hoş değil!

NİL

Asıl hoş olmayan açgözlülük.

TATYANA

(*Soğuk bir sesle.*)

Bu anlamsız konuşmayı kesmenizi öneririm... Babam her an girebilir. Sonra şu son üç gündür... kimseyle tartışmadı, herkese iyi davranmaya çalıştı...

PYOTR

Bu da pahalıya patladı ona...

TATYANA

Hakkını vermeli. Yaşlı bir adam ne de olsa... bizden önce doğduysa ve bizim gibi düşünemiyorsa onun suçu değil ki...

(*Öfkeyle.*)

İnsanlar ne acımasız! Ne kadar gaddar, ne kadar kabayız hepimiz! Birbirimizi sevmeyi öğretiyorlar oysa... "Yumuşak olun", "İyi olun" diyorlar...

NİL

(*Onunla aynı ses tonuyla.*)

Ve omuzlarımıza oturup "Deh!" diyorlar...

(*Yelena bir kahkaha atar. Polya ve Teterev gülümser. Pyotr bir şey söylemek ister gibi Nil'e yaklaşır. Tatyana sitemle başını sallar.*)

BESSEMYONOV

(*Girer, Yelena'ya düşmanca bir bakış atar.*)

Pelageya! Baban orada mutfakta... Gidip söyleyiver de... başka zaman gelsin, ayık olduğunda!.. "Babacığım eve git," deyiver şuna!

(*Polya ve ardından da Nil çıkar.*)

Elbette sen de git... geleceğine bir göz at... hım...

(*Homurdanarak masaya oturur.*)

Siz niye susuyorsunuz? Dikkat ettim de ben kapıda görününce hepinizin sesi kesiliyor...

TATYANA

Siz yokken de çok konuşmuyoruz.

BESSEMYONOV

(*Yan yan Yelena'ya bakarak.*)

Ya neye gülüyordunuz?

PYOTR

Hiç... saçmalık işte! Nil...

BESSEMYONOV

Nil! Anlamıştım... Her şey onun başının altından çıkıyor zaten...

TATYANA

Çay koyayım mı?

BESSEMYONOV

Doldur!

YELENA

Ver Tanya, ben koyayım...

BESSEMYONOV

Yok niye rahatsız olacaksınız? Kızım koyar...

PYOTR

Kim koyarsa koysun ne fark eder? Tanya hasta...

BESSEMYONOV

Sana fikrini sormadım! Yabancılar sana ailenden daha yakınsa eğer...

PYOTR

Baba! Utanmıyor musun?

TATYANA

Başlıyor! Pyotr kendine gel.

YELENA

(Yapmacık bir gülümsemeyle.)

Evet, bıraksan...

(Kapı ardına dek açılır ve Perçihin girer. İçkili ama sarhoş değildir.)

PERÇİHİN

Vasil Vasilyev! Buraya da geldim!.. Oradan kaçtın... ben de senin için buraya geldim...

BESSEMYONOV

(Ona bakmadan.)

Madem geldin, otur da çay iç...

PERÇİHİN

Bana çay lazım değil!.. Kendi sağlığına iç sen! Ben konuşmaya geldim.

BESSEMYONOV

Konuşacak ne var? Hepsi saçmalık!

PERÇİHİN

Saçmalık mı? Bak sen!

(Güler.)

Garipsin doğrusu!..

(Nil girer ve soğuk bakışlarla Bessemyonov'u süzerek dolabın yanında dikilir.)

Dört gündür sana gelmeye niyetleniyordum... işte geldim!..

BESSEMYONOV

Eh çok güzel...

PERÇİHİN

Hayır hiç de güzel değil! Vasil Vasilyiç! Akıllı bir adamsın! Zenginsin... Ben senin vicdanına hitap edeceğim!

PYOTR

(*Nil'e yaklaşarak, alçak sesle.*)

Niye içeri bıraktın onu?

NİL

Dur bakalım! Bu senin meselen değil!

PYOTR

Hep böyle yapıyorsun... Nedenini şeytan bilir...

PERÇİHİN

(*Pyotr'un sesini bastırarak.*)

İhtiyar! Seni uzun zamandır tanırım!..

BESSEMYONOV

(*Öfkelenir.*)

Ne istiyorsun sen?

PERÇİHİN

Söyle bakalım, geçen gün niye evinden kovdun beni? Düşündüm, düşündüm bir anlam veremedim! Söyle kardeş! Kalbimde öfkeyle gelmedim, sevgiyle geldim sana...

BESSEMYONOV

Kafan dumanlı geldin!

TATYANA

Pyotr! Yardım et bana! Yok, Polya'yı çağır iyisi mi...

(*Pyotr çıkar.*)

PERÇİHİN

Evet, Polya! Tatlı kızım, benim masum kuşum... Onun yüzünden kovdun beni, değil mi? Tatyana'nın sevgilisini elinden aldı diye, değil mi?

TATYANA

Ah ne saçmalık! Ne bayağılık!

BESSEMYONOV

(*Yavaş yavaş doğrulur.*)

Bak Perçihin! İki oluyor bu...

YELENA

(*Alçak sesle Nil'e.*)

Götürün onu, birbirlerine girecekler!

NİL

İstemiyorum...

PERÇİHİN

İkinci kez kovamazsın Vasil Vasilyiç! Sebepsiz yere hem de... Polya... onu severim, bir tanemdir benim! Yine de onaylamıyorum ben kardeş! Onaylamıyorum onu, hayır! Ne diye başkasının lokmasını aldı ki? Doğru değil!

TATYANA

Lena! Odama gitmek istiyorum...

(*Yelena kolundan tutarak ona yardım eder. Nil'in önünden geçerlerken Tatyana alçak sesle.*)

Nasıl utanmıyorsunuz? Götürün onu!

BESSEMYONOV

(*Kendini zor tutarak.*)

Perçihin sus! Susup otur ya da defol evine!

(*Polya girer, ardından da Pyotr.*)

PYOTR

(*Polya'ya.*)

Sakin olun, rica ederim!

POLYA

Vasiliy Vasilyeviç! Neden geçen gün babamı kovdunuz?

(*Bessemyonov cevap vermeden, soğuk bakışlarla önce onu, sonra herkesi sırayla süzer.*)

PERÇİHİN

(*Parmağını sallayarak.*)

Şşt! Sus kızım! Tatyana kendini neden zehirledi anlamadın mı? Ha? Görüyor musun Vasil Vasilyev? Ben kardeş, gerçekten yanayım... Hepinizi insaflıca ve tabii gerektiğince yargılayabilirim! Ben yalın bir...

POLYA

Yeter baba...

PYOTR

Polya, izin verin...

NİL

Sussana sen.

BESSEMYONOV

Pelageya, sen... utanmazın birisin...

PERÇİHİN

O mu? Hayır, o benim...

BESSEMYONOV

Kes be! Anlayamıyorum... kimin bu ev? Efendisi kim buranın? Yargılayan kim?

PERÇİHİN

Ben! Hepinizi sırayla yargılayacağım! Başkasının malına dokunma, bu bir! Aldıysan iade et, bu da iki!

PYOTR

(*Perçihin'e.*)

Kesin artık gevezeliği! Haydi benim odama gidelim...

PERÇİHİN

Seni sevmiyorum Pyotr! Kibirli, boş bir adamsın! Bir şey bildiğin yok! Kanalizasyon ne demek? Aha! Bana anlattılar kardeş...

(*Pyotr onu elinden çeker.*)

Çekmesene, dur...

NİL

(*Pyotr'a.*)

Dokunma ona! Bırak!

BESSEMYONOV

(*Nil'e.*)

Sen niye buradasın, köpek mi zehirleyeceksin ha?

NİL

Hayır, şunu anlamak istiyorum: Perçihin'in suçu ne? Niye onu kovdunuz da Polya hâlâ burada?

BESSEMYONOV

Beni sorguya mı çekiyorsun?

NİL

Çeksem ne olacak ki? Siz de insansınız, ben de...

BESSEMYONOV

(*Kudurmuş gibi.*)

Hayır! Sen insan değil, zehirli bir yılansın! Canavarsın!

PERÇİHİN

Şşt! Yavaş! Sessiz olmalı! İnsaflı olmalı...

BESSEMYONOV

(*Polya'ya.*)

Ya sen? Engerek! Pis dilenci!

NİL

(*Dişlerinin arasından.*)

Bağırmayın!

BESSEMYONOV

Ne? Defol! Yılan yavrusu! Terimle, kanımla besleyip büyüttüm seni...

TATYANA

(*Odasından.*)

Babacığım! Baba!

PYOTR

(*Nil'e.*)

Ee? Beklediğin bu muydu? Ah... biraz utanman olsaydı!

POLYA

(*Alçak sesle.*)

Bana... bana bağıramazsınız! Köleniz değilim sizin! Herkese hakaret edemezsiniz... Söyleyin, neden kovdunuz babamı?

NİL

(*Sakin.*)

Ben de merak ediyorum. Burası tımarhane değil. Herkes davranışlarının hesabını vermeli...

BESSEMYONOV

(*Kendini tutarak, daha alçak sesle.*)

Git Nil... günaha girme, git!.. Düşün ki sen benim yetiştirdiğim bir beslemesin!

NİL

Ekmeğinizi başıma kakmayın! Yediğim her şeyi emeğimle ödedim ben!

BESSEMYONOV

Canımı da yiyip bitirdin... haydut!

POLYA

(*Nil'in elinden tutarak.*)

Gidelim buradan!

BESSEMYONOV

Defol!.. Sürüngen, canavar! Hepsi senin yüzünden... önce kızımı soktun, şimdi de onu... kahrolası! Senin yüzünden zavallı kızım...

PERÇİHİN

Vasil Vasilyeviç! Sakin olun! İnsaf edin!..

TATYANA

(*Bağırır.*)

Baba! Doğru değil! Pyotr neredesin?

(*Odasının kapısında görünür ve kollarını ileri uzatarak yardım almadan ortaya kadar gelir.*)

Pyotr, gerek yok bunlara! Ah Tanrım! Terentiy Hrisanfoviç! Anlatın onlara... Nil! Polya! Tanrı aşkına gidin! Gidin! Neden bütün bunlara...

(*Herkeste anlamsız bir telaş olur. Teterev sırıtarak sandalyeden kalkar. Bessemyonov kızının karşısında geriler. Pyotr kız kardeşini yakalar ve şaşkın bir ifadeyle çevresine bakınır.*)

POLYA

Gidelim!

NİL

Peki.

(*Bessemyonov'a.*)

Alın işte, gidiyoruz! Her şey bu kadar gürültülü olduğu için üzgünüm.

BESSEMYONOV

Defol! Defol karşımdan! Onu da götür!

NİL

Artık dönmeyeceğim...

POLYA

(*Titreyen, yüksek bir sesle.*)

Bunun yüzünden beni suçlamak... Tanya yüzünden... olur şey mi? Ne suçum var? Utanmazlar...

BESSEMYONOV

(*Kudurmuşçasına.*)

Gidiyor musun sen?

NİL

Ağır olun!

PERÇİHİN

Çocuklar öfkelenmeyin! Sakin olmalı...

POLYA

Elveda! Gelin baba!

NİL

(*Perçihin'e.*)

Gidelim!

PERÇİHİN

Hayır... sizinle gelmek istemiyorum... benim işim yok aranızda... Ben tek başımayım. Terentiy! Ben yalnızım... yapacağım çok açık...

TETEREV

Haydi bana gidelim.

POLYA

Gel haydi! Kovulmadan gelsene...

PERÇİHİN

Hayır gelmeyeceğim... Terentiy, benim işim yok onların arasında! Anlıyorum...

PYOTR

(*Nil'e.*)

Gitsenize haydi... kahretsin!

NİL

Gidiyorum... hoşça kal... sen de amma...

POLYA

Gidelim, gidelim...

(*Çıkarlar.*)

BESSEMYONOV

(*Arkalarından bağırır.*)

Geri dönün! Vedalaşın bari!

PYOTR

Yeter baba! Gitsinler...

TATYANA

Babacığım! Canım benim, bağırma boş yere...

BESSEMYONOV

Durun, bekleyin...

PERÇİHİN

Al işte... gittiler artık. Eh, iyi! Gitsinler bakalım!

BESSEMYONOV

Bir veda etselerdi... canavarlar! Yedirdim, içirdim...

(*Perçihin'e.*)

Seni ihtiyar iblis! Aptal! Gelip burnunu soktun... üstüne vazife miydi? Ne gereği vardı?

PERÇİHİN

Vasil Vasilyiç, bağırma! Sana saygım vardır, ama garipsin doğrusu! Doğru, aptalım! Ama anlıyorum... kim nereye isterse...

BESSEMYONOV

(*Sedire çöker.*)

Ben... aklım karıştı iyice. Anlayamıyorum, ne oldu şimdi? Birdenbire... kurak yaz yangınları gibi... Ama, "Dönmeyeceğim," dedi. Ne kadar basit! Amma da... hayır inanamam buna!

TETEREV

(*Perçihin'e.*)

Sen niye buradasın? Niye kaldın?

PERÇİHİN

Düzen için... ben kardeş, basit düşünürüm... İki kere ama fazla değil! O benim kızım değil mi? Çok güzel!.. Demek ki... sorumlulukları...

(*Birden susar.*)

Kötü bir babayım ben... bana karşı hiçbir sorumluluğu yok... nasıl isterse öyle yaşasın! Benim acıdığım Tanya... Tanya acıyorum sana! Hepinize acıyorum kardeşler! Ama doğrusunu isterseniz: Hepiniz aptalsınız!

BESSEMYONOV

Sussana sen...

PYOTR

Tanya! Yelena Nikolayevna gitti mi?

YELENA

(*Tatyana'nın odasından.*)

Buradayım, ilaç hazırlıyorum...

BESSEMYONOV

Kafam karıştı, hiçbir şey anlayamıyorum! Nil öylece gitti mi şimdi?

AKULİNA İVANOVNA

(*Girer, endişelidir.*)

Ne oldu? Nil ile Pelageya mutfaktalar... ben de kilerdeydim ki...

BESSEMYONOV

Çıktılar mı?

AKULİNA İVANOVNA

Hayır. Perçihin'i çağırıyorlar. Pelageya dedi ki... babama söyleyin dedi... ama dudakları titriyordu. Nil de it gibi uluyordu... Ne oluyor?

BESSEMYONOV

(*Kalkarak.*)

Şimdi gidiyorum.

PYOTR

Baba, gitmeyin! Hiç gereği yok!

TATYANA

Babacığım, lütfen yapmayın...

BESSEMYONOV

Neyin gereği yok.

AKULİNA İVANOVNA

Ne oluyor yahu?

BESSEMYONOV

Anlasana, Nil gidiyor... temelli!..

PYOTR

Ee, ne var bunda? Gidiyor mu, güzel! Size ne ondan? Evlenip aile kurmak istiyor işte...

BESSEMYONOV

Ah! Yani, ben... ben yabancı mıyım ona?

AKULİNA İVANOVNA

Ne diye üzülüyorsun bey? Tanrı yardımcısı olsun! Gitsin... Kendi çocuklarımız var ya! Perçihin, sen ne yapıyorsun? Gitsene!

PERÇİHİN

Onlarla yolum bir değil!

BESSEMYONOV

Hayır, hiç de değil... gitsene, yürü! Ama nasıl? Nasıl da gitti... nasıl baktı bana öyle?

(*Yelena Tatyana'nın odasından çıkar.*)

TETEREV

(*Perçihin'i kolundan tutup kapıya doğru götürür.*)

Gel gidip birer kadeh votka yuvarlayalım.

PERÇİHİN

Ah, seni Tanrı'nın düdüğü! Düşünceli adamsın!

(*Çıkarlar.*)

BESSEMYONOV

Biliyordum bizi bırakacağını... ama böyle mi olmalıydı? Ya şu... şu bağıran... Gündelikçi kızcağız! Gidip konuşacağım onlarla...

AKULİNA İVANOVNA

E, yeter artık bey!.. Onlar bize yabancı! Niye acıyacaksın onlara? Gitsinler, çok iyi!

YELENA

(*Alçak sesle Pyotr'a.*)

Bana gidelim...

TATYANA

(*Yelena'ya.*)

Beni... beni de alın!..

YELENA

Gidelim... gelin.

BESSEMYONOV

(*Duymuştur.*)

Nereye?

YELENA

Bana... benim daireye!..

BESSEMYONOV

Kimi çağırdınız bayan? Pyotr'u mu?

YELENA

Evet... ve Tanya'yı..

BESSEMYONOV

Tanya gelemez! Pyotr'un size gelmesine de... gerek yok!

PYOTR

Baba lütfen! Ben çocuk değilim... giderim veya gitmem, bu sizi...

BESSEMYONOV

Gitmiyorsun!

AKULİNA İVANOVNA

Petya! Babanı dinle! Dinle...

YELENA

(*Tedirgin.*)

İzin verin Vasiliy Vasilyeviç!

BESSEMYONOV

Hayır, asıl siz izin verin! Okumuş olsanız bile, vicdanınızı yitirmiş olsanız bile, kimseye saygınız olmasa bile...

TATYANA

(*İsterik bir tavırla bağırır.*)

Babacığım! Kesin artık!..

BESSEMYONOV

Sus! Kaderinin efendisi değilsen susacaksın... Sus! Nereye?

(*Yelena kapıya doğru gider.*)

PYOTR

(*Arkasından atılıp, elini tutar.*)

Durun! Bir dakika... Derhal açıklamak gerek!..

BESSEMYONOV

Beni dinlemeniz gerekli!.. Bir iyilik yapın bana ve dinleyin! Söyleyin şimdi, ne oluyor?

(*Perçihin girer, gözleri ışıl ışıl ve keyiflidir; ardından gelen Teterev'in de yüzü gülmektedir. Kapıda durup bakışırlar. Perçihin, Bessemyonov'a göz kırpıp elini sallar.*)

Herkes bir yerlere gidiyor. Niyetlerini açıklamadan... boş yere inciterek... serseriler gibi! Nereye gidebilirsin ki Pyotr? Kimsin sen? Ne yapmak, nasıl yaşamak istiyorsun?

(*Akulina İvanovna hıçkırır. Pyotr, Yelena ve Tatyana Bessemyonov'un karşısında birbirlerine sokulmuşlardır. "Nereye gidebilirsin ki?" cümlesinden sonra Tatyana masaya annesinin yanına yaklaşır. Perçihin, Teterev'e bir işaret yapar: Başını sallayıp, bir kuş ürkütmek ister gibi ellerini sallar.*)

Bunu sormaya hakkım var. Gençsin daha, acemisin! Ben elli sekiz yıldır çocuklarım için zorluklara göğüs geriyorum...

PYOTR

Bunu duymuştum baba! Hem de yüzlerce kez...

BESSEMYONOV

Kes! Kapa çeneni!

AKULİNA İVANOVNA

Ah, Petya, Petya!

TATYANA

Anneciğim hiçbir şey anlamıyorsunuz!

(*Akulina İvanovna başını sallar.*)

BESSEMYONOV

Susun! Ne söyleyebilirsin? Bize ne öğretebilirsin? Hiçbir şey!

PYOTR

Baba! Bana eziyet ediyorsun! Ne istiyorsun benden?

AKULİNA İVANOVNA

(*Birden yüksek sesle.*)

Yoo, dur bakalım! Benim de yüreğim var... ben de konuşacağım! Oğlum! Ne yapıyorsun? Ne var aklında? Kime sordun da...

TATYANA

Korkunç bir şey bu! Kör bir testere sanki!

(*Annesine.*)

Ruhumu, bedenimi parçalıyorsunuz!..

AKULİNA İVANOVNA

Annen mi testere? Annen mi?

BESSEMYONOV

Dur biraz kocakarı! Bırak da oğlun konuşsun!

YELENA

(*Pyotr'a.*)

Yeter! Daha fazla dayanamayacağım... ben gidiyorum!

PYOTR

Durun! Tanrı aşkına! Şimdi her şey aydınlanacak!

YELENA

Hayır! Tımarhane gibi burası! Bu...

TETEREV

Gidin Yelena Nikolayevna! Bunlar da cehenneme gitsin hepsi!

BESSEMYONOV

Siz bayım... siz...

TATYANA

Bitmeyecek mi bu? Pyotr, gitsene!

PYOTR

(*Neredeyse bağırarak.*)

Baba bak! Anne... işte bu benim nişanlım!

(*Kısa bir sessizlik olur. Hepsi Pyotr'a bakar. Sonra Akulina İvanovna heyecandan elini avcuna vurur ve dehşetle kocasına bakar. Bessemyonov birisi onu itmiş gibi vücudunu geriye atıp başını eğer. Tatyana derin bir nefes alarak kollarını yavaşça iki yanına sarkıtır ve piyanoya gider.*)

TETEREV

(*Alçak sesle.*)

Zamanlaması ustaca...

PERÇİHİN

(*Öne çıkarak.*)

İşte bu kadar! İşte hepsi... uçup gidiyor! Haydi çocuklar, uçun kafeslerinizden paskalya kuşları gibi...

YELENA

(*Elini Pyotr'un elinden kurtararak.*)

Bırakın! Yapamam...

PYOTR

(*Mırıldanır.*)

Artık her şey ortada...

BESSEMYONOV

(*Eğilerek oğlunu selamlar.*)

Eh, teşekkür ederim oğlum bu... mutlu haber için...

AKULİNA İVANOVNA

(*Ağlayarak.*)

Mahvettin kendini Petyacığım! O senin dengin mi?

PERÇİHİN

Onun mu? Pyotr'un mu? Haydi oradan kocakarı! Dengi kim ki?

BESSEMYONOV

(Ağır ağır Yelena'ya.)

Size de teşekkür ederim hanımefendi! Şimdi işi bitik! Okulunu bitirseydi bari! Ama ustaca yakalayıverdiniz... hissetmiştim de...

(Öfkeyle.)

Ganimetinizden ötürü sizi kutlarım! Petya! Hayır duamı alamayacaksın! Sen ise... sen... yakaladın ha? Çaldın ha? Uyuz kedi!

YELENA

Bu ne cüret!

PYOTR

Baba! Çıldırmışsın sen!

YELENA

Yo, durun! Evet bu doğru! Ben aldım onu sizden, ben! İlk olarak... ilkin ben söyledim ona... ben teklif ettim evlenmeyi! Duydunuz mu baykuşlar? Duydunuz mu? Sizden kurtardım onu! Acıdım! Ona işkence ediyordunuz!.. Siz insan değil, küfsünüz! Sevginiz onu mahvediyor! Ah, ne düşündüğünüzü biliyorum! Bunu kendim için yaptığımı düşünüyorsunuz, değil mi? Eh, düşünün... Ah, ne kadar nefret ediyorum sizden!

TATYANA

Lena! Lena! Ne oluyorsun?

PYOTR

Yelena, gidelim!

YELENA

Biliyor musunuz, daha neler yapacağım? Onunla nikâhlanmayacağım! Hoşunuza gider mi? Gayet mümkün! Hemen korkmayın canım! Böyle basit bir şekilde yaşayacağım onunla... gelinlik giymeden... ama size... size vermem onu! Vermeyeceğim! Ona daha fazla eziyet edemeyeceksiniz, hayır! Ve asla da size gelmeyecek! Asla! Asla!

TETEREV

Yaşa! Yaşa be kadın!

AKULİNA İVANOVNA

Ulu Tanrım! Bey... ne oluyor? Bey...

PYOTR

(*Yelena'yı kapıya doğru iteler.*)

Çıkın haydi... gidelim!..

(*Yelena, Pyotr'u arkasından sürükleyerek çıkar.*)

BESSEMYONOV

(*Aciz bir halde çevresine bakınır.*)

Ama nasıl?

(*Birden tiz bir sesle bağırmaya başlar.*)

Polis çağırın!

(*Ayağını yere vurur.*)

Defolsun evimden! Yarın sabah!.. Ah, seni!..

TATYANA

Babacığım! Ne oluyorsun?

PERÇİHİN

(*Bir şey anlamamıştır, şaşkınlıkla.*)

Vasil Vasilyiç! Cancağazım! Ne oluyorsun yahu? Niye bağırıyorsun? Memnun olmalısın...

TATYANA

(*Babasına yaklaşarak.*)

Dinleyin...

BESSEMYONOV

Ya sen! Sen niye... kaldın ki! Niye gitmiyorsun? Gidecek kimsen yok mu? Yoksa yerin mi yok? Fırsatı kaçırdın mı?

(*Tatyana irkilir; gerileyerek hızla piyanoya doğru gider. Akulina İvanovna şaşkınlık ve acımayla ona doğru atılır.*)

PERÇİHİN

Vasil Vasilyiç dur, bir düşün! Zaten Pyotr okulunu bitirmeyecekti... Hem ne olacak?

(*Bessemyonov kör gibi Perçihin'in yüzüne bakar ve başını sallar.*)

Nasılsa yaşayıp gider. Sen para biriktirmişsin... Kadın ahududu gibi, sen ise bağırıp çağırıyorsun! Garipsin! Kendine gel yahu...

(*Teterev bir kahkaha atar.*)

AKULİNA İVANOVNA

(*Ağlamaklı.*)

Hepsi terk etti... bıraktılar bizi!

BESSEMYONOV

(*Çevresine bakınır.*)

Sus hanım! Dönecekler, buna cesaret edemezler! Nereye gidecekler ki?

(*Teterev'e.*)

Sen niye sırıtıyorsun? Sen... yılan! İblis! Defol sen de evimden! Hemen yarın defol! Çetenizin hepsini...

PERÇİHİN

Vasil Vasilyiç!

BESSEMYONOV

Defol! Uğursuz... serseri!..

AKULİNA İVANOVNA

Tanya! Tanyoçka! Canım benim! Hasta, zavallı yavrum benim! Ne yapacağız?

BESSEMYONOV

Sen kızım, her şeyi... biliyordun... biliyordun ama sustun! Babana komplo ha?

(*Aniden umutsuzluğa kapılmış gibi.*)

Bu kadını bırakmayacak mı yani? Bu kadınla... bu sefih kadınla evlenecek ha? Benim oğlum ha? Melunlar! Uğursuzlar... Ahlaksızlar!

TATYANA

Rahat bırakın beni! Kızmayın bana...

AKULİNA İVANOVNA

Kızım! Talihsiz yavrum! Hepimize işkence ettiler... Ama neden?

BESSEMYONOV

Peki ama kimin suçu? Hepsi Nil'in, o haydudun, o alçağın suçu! Oğlumu da yoldan çıkardı... Kızımı da üzdü...

(Dolabın yanında duran Teterev'i görür.)

Ya sen sefil! Ne arıyorsun burada? Defol evimden!

PERÇİHİN

Vasil Vasilyiç! Onun ne suçu var? Ah, seni... çatlak ihtiyar!

TETEREV

(Sakin bir tavırla.)

Bağırma ihtiyar! Hepsi senin yüzünden gitti, sen kovmadın onları... Hem merak etme, oğlun dönecek...

BESSEMYONOV

(Çabuk çabuk.)

Sen... sen nereden biliyorsun?

TETEREV

Çok uzağa gitmedi ki. Şu anda üst katta; oraya götürdüler... Ama dönecek... sen ölünce de bu ahırı biraz düzenleyecek... Mobilyaların yerlerini değiştirip aynı senin gibi rahat, sakin ve huzurlu yaşayıp gidecek.

PERÇİHİN

(Bessemyonov'a.)

Gördün mü budala? Çatlak! Adam iyiliğini istiyor... bak sakinleştirmek için ne tatlı sözler ediyor. Sense üstüne çullanıyorsun! Terentiy bilge adamdır kardeş!

TETEREV

Mobilyaların yerini değiştirip, yaşama ve insanlara karşı görevini yerine getirmiş olmanın huzuruyla yaşamına devam edecek. Ne de olsa aynı sana benziyor...

PERÇİHİN

İki su damlası gibi...

TETEREV

Aynı sen... ödlek ve budala!

PERÇİHİN

(*Teterev'e.*)

Dur bir dakika! Ne dedin?

BESSEMYONOV

Hakaret etme... ne cüretle...

TETEREV

Ve zamanı gelince senin gibi açgözlü olacak... kendine güvenli ve gaddar!

(*Perçihin, ihtiyarı avutuyor mu, azarlıyor mu, anlayamadan şaşkınlıkla Teterev'in yüzüne bakar. Bessemyonov da şaşkındır, ama Teterev'in konuşması ilgisini çekmiştir.*)

O da, sen nasıl şimdi mutsuzsan öyle olacak... Yaşam ilerliyor ihtiyar, ardından yetişemeyenler de yapayalnız kalıyor...

PERÇİHİN

Ya, duyuyor musun? Her şey gerektiği gibi oluyor... Sen ise kızıyorsun!..

BESSEMYONOV

Yeter, bırak yakamı!

TETEREV

Mutsuz ve zavallı oğluna acıyan da olmayacak; benim şu anda sana yaptığım gibi gerçeği onun da suratına vuracaklar: "Ne için yaşadın? Hiç iyilik yaptın mı?" diye soracaklar; oğlun da aynı senin şimdi yaptığın gibi, cevapsız bırakacak bu soruları...

BESSEMYONOV

Evet, daima güzel konuşuyorsun!.. Ya içinde ne var? Hayır, sana inanmıyorum! Ayrıca ne olursa olsun odayı boşaltacaksın! Yeterince katlandım sana! Sen de yeterince zarar verdin bana!

TETEREV

Ah, keşke ben vermiş olsaydım! Maalesef ben değilim...

(*Çıkar.*)

BESSEMYONOV

(*Başını sallayarak.*)

Eh... katlanacağız demek! Katlanalım bakalım... Yaşamımız boyunca katlandık, biraz daha katlanırız!

(*Odasına girer.*)

AKULİNA İVANOVNA

(*Kocasının ardından koşar.*)

Bey! Canım! Ne bahtsızız! Ne yaptı çocuklarımız bize böyle? Niye cezalandırıyorlar bizi?

(*Odaya girer. Perçihin ortada kalır ve şaşkın şaşkın gözlerini kırpıştırır. Piyanonun yanında oturan Tatyana gözlerinde garip bir ifadeyle çevresine bakınır. İhtiyarların odasından boğuk sesler duyulur.*)

PERÇİHİN

Tanya, Tan...

(*Tatyana ne bakar ne de cevap verir.*)

Tanya! İnsanlar neden kaçıştı? Neden ağlaşıyorlar ha?

(*Tatyana'ya bakıp iç geçirir.*)

Garip insanlar!

(*İhtiyarların odasına bakar, dış kapıya yönelir; başını sallayarak.*)

Terentiy'e gidiyorum... Çatlaklar!

(*Tatyana ağır ağır eğilir ve dirseğini tuşlara dayar. Odanın içine notaların uyumsuz sesleri yayılır ve sonra kesilir.*)

MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NİN DİĞER KİTAPLARI

1. SİNEKLERİN TANRISI
   William Golding
   Çev. Minâ Urgan
2. BİLİNMEYEN ADANIN ÖYKÜSÜ
   José Saramago
   Çev. Emrah İmre
3. OTOMATİK PORTAKAL
   Anthony Burgess
   Çev. Dost Körpe
4. CASUS
   Joseph Conrad
   Çev. Ünal Aytür
5. KORKU VADİSİ
   Arthur Conan Doyle
   Çev. İpek Babacan
6. VAHŞETİN ÇAĞRISI
   Jack London
   Çev. Levent Cinemre
7. AFORİZMALAR
   Franz Kafka
   Çev. Osman Çakmakçı
8. KOPYALANMIŞ ADAM
   José Saramago
   Çev. Emrah İmre
9. DÖRT OYUN
   Bernard Shaw
   Çev. Sevgi Sanlı
10. BEYAZ DİŞ
    Jack London
    Çev. Levent Cinemre
11. ÜÇ ÖRNEK ÖYKÜ VE BİR ÖNSÖZ
    Miguel de Unamuno
    Çev. Yıldız Ersoy Canpolat
12. DÖRTLERİN YEMİNİ
    Arthur Conan Doyle
    Çev. İpek Babacan
13. A.B.D. / 42. ENLEM
    John Dos Passos
    Çev. Oya Dalgıç
14. ÜÇ BÜYÜK USTA
    Stefan Zweig
    Çev. Nafer Ermiş
15. KENDİLERİYLE SAVAŞANLAR
    Stefan Zweig
    Çev. Nafer Ermiş
16. ODA MÜZİĞİ - BÜTÜN ŞİİRLERİ
    James Joyce
    Çev. Osman Çakmakçı
17. KÜSKÜN KAHVENİN TÜRKÜSÜ
    Carson McCullers
    Çev. İpek Babacan
18. KENDİ HAYATININ ŞİİRİNİ YAZANLAR
    Stefan Zweig
    Çev. Gülperi Sert
19. BAHÇEDE EĞLENCE
    Katherine Mansfield
    Çev. Oya Dalgıç
20. A.B.D. / 1919
    John Dos Passos
    Çev. Oya Dalgıç
21. SATRANÇ
    Stefan Zweig
    Çev. Ahmet Cemal
22. BİLİNMEYEN BİR KADININ MEKTUBU
    Stefan Zweig
    Çev. Ahmet Cemal
23. DEMİR ÖKÇE
    Jack London
    Çev. Levent Cinemre
24. MOZART VE DEYYUSLAR
    Anthony Burgess
    Çev. Aslı Biçen
25. ÇOCUKSU BİR ŞEY
    Katherine Mansfield
    Çev. Oya Dalgıç
26. DÖNÜŞÜM
    Franz Kafka
    Çev. Gülperi Sert
27. KULE
    William Golding
    Çev. E. Efe Çakmak
28. ERMİŞ
    Halil Cibran
    Çev. Ayşe Berktay

29. ALTIN GÖZDE YANSIMALAR
Carson McCullers
Çev. İpek Babacan
30. BİR YAZARIN GÜNLÜĞÜ
Virginia Woolf
Çev. Oya Dalgıç
31. DENİZ KURDU
Jack London
Çev. Fadime Kâhya
32. KUM VE KÖPÜK
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
33. HUCKLEBERRY FINN'İN MACERALARI
Mark Twain
Çev. Bülent O. Doğan
34. MARTI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
35. VANYA DAYI
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
36. BİR HANIMEFENDİNİN PORTRESİ
Henry James
Çev. Suzan Akçora
37. ÇOCUKLUĞUM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
38. MARTIN EDEN
Jack London
Çev. Levent Cinemre
39. AYAKTAKIMI ARASINDA
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu
40. BÜTÜN ŞİİRLERİNDEN SEÇMELER
Rainer Maria Rilke
Çev. Ahmet Cemal
41. BİR ELİN SESİ VAR
Anthony Burgess
Çev. Roza Hakmen
42. YİRMİ AŞK ŞİİRİ VE UMUTSUZ BİR ŞARKI
Pablo Neruda
Çev. Sait Maden
43. ŞATO
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
44. YILDIZ GEZGİNİ
Jack London
Çev. Fadime Kâhya
45. MECZUP
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
46. KÜÇÜK BURJUVALAR
Maksim Gorki
Çev. Koray Karasulu
47. GENÇ BİR DOKTORUN ANILARI
Mihail Bulgakov
Çev. Tuğba Bolat
48. GİTANJALİ - İLÂHİLER
Rabindranath Tagore
Çev. Bülent Ecevit
49. DAVA
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert
50. BEN, CLAUDIUS
Robert Graves
Çev. Dost Körpe
51. ELLERİN ZAMANLARLA DOLU
Paul Celan
Çev. Ahmet Cemal
52. BİR KADININ YAŞAMINDAN YİRMİ DÖRT SAAT
Stefan Zweig
Çev. Mahmure Kahraman
53. DENİZ FENERİ
Virginia Woolf
Çev. Sevda Çalışkan
54. PİRAMİT
William Golding
Çev. Armağan İlkin
55. KARMAŞIK DUYGULAR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
56. GOG (I-II)
Giovanni Papini
Çev. Fikret Adil
57. KORKU
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
58. ÖLÜMCÜL YUMURTALAR
Mihail Bulgakov
Çev. Tuğba Bolat

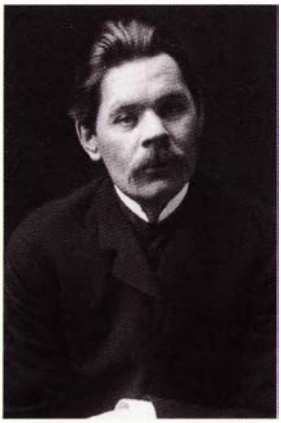
59. ÇATAL DİL
William Golding
Çev. E. Efe Çakmak
60. EKMEĞİMİ KAZANIRKEN
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
61. YAKICI SIR
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
62. DR. JEKYLL İLE BAY HYDE
Robert Louis Stevenson
Çev. Celâl Üster
63. MUHTEŞEM GATSBY
F. Scott Fitzgerald
Çev. Fadime Kâhya
64. KÖPEK KALBİ
Mihail Bulgakov
Çev. Mustafa Yılmaz
65. GÖMÜLÜ ŞAMDAN
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
66. OLAĞANÜSTÜ BİR GECE
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
67. GEZGİN
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
68. BENİM ÜNİVERSİTELERİM
Maksim Gorki
Çev. Mazlum Beyhan
69. MÜREBBİYE
Stefan Zweig
Çev. İlknur İgan
70. TANRI CLAUDIUS
Robert Graves
Çev. Deniz Betil
71. ÜÇ KIZ KARDEŞ
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
72. AY'A YOLCULUK
Jules Verne
Çev. Bertan Onaran
73. DOKTOR HASTALANDI
Anthony Burgess
Çev. Can Moralı
74. TOM SAWYER'IN MACERALARI
Mark Twain
Çev. Bülent O. Doğan
75. FELICE'YE MEKTUPLAR
Franz Kafka
Çev. Çağlar Tanyeri, Murat Sözen,
Turgay Kurultay
76. VİŞNE BAHÇESİ
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ataol Behramoğlu
77. BOYALI PEÇE
W. Somerset Maugham
Çev. Meltem Aydın
78. FENİÇKA
Lou Andreas-Salomé
Çev. İlknur İgan
79. SERBEST DÜŞÜŞ
William Golding
Çev. Nilgün Miler
80. CEZA KOLONİSİNDE VE DİĞER ÖYKÜLER
Franz Kafka
Çev. Gülperi Sert
81. AMERİKA
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
82. BABAYA MEKTUP
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
83. ARAYIŞLAR
Lou Andreas-Salomé
Çev. İlknur İgan
84. DALGALAR
Virginia Woolf
Çev. Tülin Cansunar
85. İNGİLİZ VE AMERİKAN
EDEBİYATINDA KISA ÖYKÜNÜN
BÜYÜK USTALARI
Haz. Çev. Celal Üster
86. ERMİŞİN BAHÇESİ
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
87. AMOK KAŞUCUSU
Stefan Zweig
Çev. Nafer Ermiş
88. CLARISSA
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
89. DEFİNE ADASI
Robert Louis Stevenson
Çev. Nurettin Elhüseyni
90. BİR ÇÖKÜŞÜN ÖYKÜSÜ
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
91. ANNE FRANK'IN HATIRA DEFTERİ
Türkçe Söyleyen: Can Yücel
92. DOKTOR OX'UN DENEYİ
Jules Verne
Çev. Alev Özgüner

93. YALNIZ BİR AVCIDIR YÜREK
Carson McCullers
Çev. Mehmet H. Doğan
94. SEKSEN GÜNDE DÜNYA GEZİSİ
Jules Verne
Çev. Bertan Onaran
95. İNSANIN ESARETİ
W. Somerset Maugham
Çev. Tülin Er
96. MUTLU PRENS
Oscar Wilde
Çevirenler: Roza Hakmen/ Fatih Özgüven
97. ALİCE HARİKALAR DİYARINDA
Levis Carroll
Çev. Sinan Ezber
98. AY IŞIĞI SOKAĞI
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
99. PİNOKYO
Carlo Collodi
Çev. Egemen Berköz
100. DOKTOR MOREAU'NUN ADASI
H. G. Wells
Çev. Celâl Üster
101. DUVARCI USTASI DON GESUALDO
Giovanni Verga
Çev. Neyyire Gül Işık
102. ALTINCI KOĞUŞ
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Yulva Muhurcişi
103. LORD JIM
Joseph Konrad
Çev. Dost Körpe
104. MECBURİYET
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
105. ARTAMONOVLAR
Maksim Gorki
Çev. Ayşe Hacıhasanoğlu
106. GÖRÜNÜR KARANLIK
William Golding
Çev. Can Moralı
107. ZAMAN MAKİNESİ
H. G. Wells
Çev. Celâl Üster
108. OTTLA'YA VE AİLEYE MEKTUPLAR
Franz Kafka
Çev. Regaip Minareci
109. RUTH
Lou Andreas-Salomé
Çev. İlknur İgan
110. ZACHARIUS USTA
Jules Verne
Çev. Alev Özgüner
111. BİR KUZEY MACERASI
Jack London
Çev. Levent Cinemre
112. GEÇMİŞE YOLCULUK
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
113. LEONARDO'NUN YAHUDA'SI
Leo Perutz
Çev. Zehra Aksu Yılmazer
114. USTA VE MARGARİTA
Mihail Bulgakov
Çev. Mustafa Kemal Yılmaz
115. ÜÇ YIL
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Yulva Muhurcişi
116. KIZIL
Stefan Zweig
Çev. Regaip Minareci
117. BİR SAFDİLİN HATIRA DEFTERİ
Arkadi Averçenko
Çev. Mustafa Kemal Yılmaz
118. KIRIK KANATLAR
Halil Cibran
Çev. Kenan Sarıalioğlu
119. LYON'DA DÜĞÜN
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
120. RAHEL TANRI'YLA HESAPLAŞIYOR
Stefan Zweig
Çev. Gülperi Sert
121. ŞEYTAN'IN GÜNLÜĞÜ
Leonid Andreyev
Çev. Barış Zeren
122. PATLAYAN KUYRUKLUYILDIZLAR
Ekspresyonist Öyküler
Çev. Zehra Aksu Yılmazer
123. CEBERUT MARTIN
William Golding
Çev. Fadime Kâhya
124. ŞEYTAN TOZU
Leo Perutz
Çev. Zehra Aksu Yılmazer
125. BOZKIR - Bir Yolculuk Hikâyesi
Anton Pavloviç Çehov
Çev. Ayşe Hacıhasanoğlu
126. OZ BÜYÜCÜSÜ
L. Frank Baum
Çev. Volkan Yalçıntoklu
127. ÂDEM'DEN ÖNCE
Jack London
Çev. Levent Cinemre

Modern Klasikler Dizisi -46

19. yüzyıl klasik Rus edebiyatı geleneğini öncüllerinden devralan Maksim Gorki, sosyalist gerçekçi yaklaşımın öncüsü olarak Sovyet edebiyatında yeni ufuklar açmıştır. 20. yüzyıl başlarında Anton Çehov'un etkisi altına girmiş; onun sayesinde Moskova Sanat Tiyatrosu'nun iki önemli şahsiyeti Konstantin Stanislavski ve Vladimir Nemiroviç-Dançenko ile tanışmıştır. Gorki'nin tiyatro alanına ilk adım atışı da Moskova Sanat Tiyatrosu için yazdığı *Küçük Burjuvalar* ile olur.

Oyunun arka planında bilinçlenen işçi sınıfının ve yaklaşan 1905 devriminin ayak sesleri duyulur. Gorki o güne dek klasik geleneği çok güçlü olan Rus tiyatrosuna, Çehov'un deyişiyle "sosyopolitik bir ufuk armağan eder" ve bizi o dönemde "yepyeni bir insan" olarak dikkat çeken, entelektüel açıdan kendini yetiştirmiş bir işçi olan Nil karakteriyle tanıştırır.

MAKSİM GORKİ (1868-1936): Asıl adı Aleksey Maksimoviç Peşkov olan yazar, Nijni Novgorod'da doğdu. Küçüklüğü Astrahan'da geçti. Beş yaşındayken babası ölüp, annesi yeniden evlenince Nijni Novgorod'a dönerek, orada anneanne ve dedesi tarafından büyütüldü. Dedesinin zoruyla sekiz yaşında çalışmaya başladı ve ayakkabı tamirciliğinden bulaşıkçılığa çok sayıda işte çalıştı. İlk öykülerini Tiflis'teki yerel gazetelerde yayımladı. İlk romanı *Foma Gordeyev* 1899'da, Rus devrimci hareketine adadığı *Ana* adlı romanı ise 1906'da yayımlandı. 1906'da Rusya'dan ayrılarak, yedi yıl boyunca siyasi sürgün yaşamı sürdü. 1921-28 yılları arasında İtalya'da yaşayan Gorki, 1929'da kesin olarak SSCB'ye döndü ve ölümüne dek orada yaşadı. Yazarın önemli yapıtları arasında 1913-23 yılları arasında yayımlanan *Çocukluğum*, *Ekmeğimi Kazanırken* ve *Benim Üniversitelerim*'den oluşan otobiyografik üçlemeyle, *Ayaktakımı Arasında* (1902), *Tolstoy'dan Anılar* (1967) ve *Artamonovlar* (1925) bulunmaktadır.

THG
0415589
RFH
THG

9 786053 322924

12 TL